

"ED McBAIN OWNS THIS TURF." —*New York Times Book Review*

AN 87TH PRECINCT MYSTERY

TEN PLUS ONE

ED

McBAIN

NEW YORK TIMES BESTSELLING AUTHOR OF KISS

ISBN-13: 978-1-4001-1111-1 ISBN-10: 1-4001-1111-1

Ed McBain - DESET PLUS JEDAN

Ten plus one.

87th Precinct Series 17.

Grad na ovim stranicama plod je mašte,
Ljudi i mjesta, svi su izmišljeni,
Jedino je policijska procedura zasnovana na utvrđenim istražnim
postupcima

PRVO POGLAVLJE

Nitko ne misli o smrti na lijep proljetni dan.

Jesen je vrijeme za umiranje, nikako proljeće. Jesen potiče mrtvačke misli, priziva morbidnu maštu, potiče želju za smrću bešćutnim i uvelim dokazima raspadanja. Jesen je romantična kao pakao, kratka, smrdi na plijesan i pepeo. Ljudi češće umiru na jesen. Sve češće umire na jesen.

Nikome nije dozvoljeno umrijeti u proljeće. Postoji zakon koji to propisuje

– Kazneni zakon 5.006 SMRT U PROLJEĆE: – Ako itko premine ili uzrokuje preminuće, ili se uroti s ciljem preminuća, ili gaji misli o preminuću tokom proljetnog ekvinocija bit će kriv za prijestup kažnjiv po... – I sve u tom stilu. Apsolutno zabranjuje smrt između 21. ožujka i 21. lipnja, ali prekršitelja zakona ima posvuda, i što se tu može?

Čovjek koji je izašao iz svog ureda na Culver Aveniju, uskoro će postati prekršitelj tog zakona. Inače, bio je uzoran građanin, pošten radnik, vjerni suprug, odani otac, znate već. Nije imao nikakve namjere kršiti zakon. Nije znao da je smrt zakonski zabranjena, ali čak da i jest znao, to ga ne bi zamaralo, jer smrt i umiranje bile su zadnja stvar na ovom svijetu koja bi mu pala na pamet tog vedrog proljetnog dana.

Zapravo, razmišljao je o životu. Mislio je o svom rođendanu slijedeći tjedan, kako će napuniti četrdeset i pet godina, kako se nije osjećao ni dana starije od trideset i pet. Razmišljao je kako su sjedine na njegovim sljepoočnicama davale pomalo otmjen štih njegovoj otmjenoj glavi, kako su mu ramena još uvijek široka, kako su njegovi teniski susreti dva put tjedno eliminirali uzbunjujući mali trbuščić, kako će povaliti svoju ženu čim je ugleda, makar im nikad više ne dozvolili da jedu u Schrafftovu restoranu.

Razmišljao je o svemu tome kad je metak zapjevao na otvorenom, svježem proljetnom zraku, vrteći se zlokobno, savršenom točnošću prelazeći putanju od krova zgrade preko puta, visoko iznad vrhova bubolikih automobila, i glava mravolikih ljudi koji su uživali u proljeću, brzo, točno, smrtonosno, do nogostupa preko puta, i pogodio ga između očiju.

Samo jedna misao mu je sijevnula u njegovom umu u trenutku kad ga je zrno pogodilo, a onda su sve misli stale. Osjetio je jedan oštar

razoran udarac između očiju i na trenutak je pomislio da je naišao na staklena vrata koja su razdvajala zgradu od ulice. Metak je probio kost, našao mekani jastuk u njegovom mozgu, a zatim izbušio rupu veličine baseball loptice na njegovom potiljku izlazeći van. Misli su stale, osjećaji su stali, i iznenada više nije bilo ničega. Udar ga je odbacio gotovo metar unazad, da bi se sudario s mladom djevojkom u žutom pamučnom haljetku. Pao je unazad, dok se djevojka refleksno pomaknula u stranu. Njegovo se tijelo presavilo preko samog sebe, podsjećajući na polomljenu harmoniku, teniski mišići su se opustili. Bio je mrtav prije nego što je pao na pločnik. Rupa ispod čela pustila je tanak mlaz krvi, dok je iz velike rupe na njegovom zatiljku krv liptala po asfaltu, vlažna, crvena, zasljepljujuće, vrišteće crvena, još vruća od života, i tekla brzo prema mjestu gdje je djevojka stajala u šoku, zureći u taj potočić krvi koji je jurio pločnikom.

Povukla je nogu u zadnji čas; već slijedećeg trenutka krv bi dotakla vrh njezine cipele s visokom petom.

Detektiv Steve Carella gledao je tijelo na pločniku i pitao se kako to da prije deset minuta, kad je napustio stanicu, nije bilo nikakvih muha, još je bilo prerano doba za muhe, a sada, dok je gledao mrtvacu čija je krv prestala teći, pločnik je bio prekriven muhama, roj muha vrludao je zrakom, a barem pola tuceta muha hranilo se na otvorenoj rupi između čovjekovih očiju.

– Zar ga ne možete pokriti? – otresao se na jednog od stažista, na što je ovaj slegnuo ramenima i nedužno pokazao glavom prema policijskom fotografu koji je upravo stavljao novu rolu filma u svoju kameru u sjeni ambulantnih kola parkiranih uz rub kolnika.

Bez podizanja glave, fotograf prozbori – Moram ga uslikati.

Carella se okrene od tijela. Detektiv je bio visok muškarac, snažne mišićave građe, visokih jagodica, uredno podšišane smeđe kose, smeđih lagano nakošenih očiju, koje su njegovom licu davale pomalo bolan, patnički istočnjački izraz, dok se okretao prema suncu, žmirkajući i krenuo prema djevojci u žutom haljetku koja je razgovarala s nekoliko novinara.

– Kasnije, momci – rekao je, a novinari se, čudno tihi u prisutnosti smrti, utope u krugu promatrača iza ograde koju su formirali policajci.

– Kako se osjećate? – upita Carella.

- Dobro. Isuse. – prozborila je. – Isuse.
- Biste li mogli odgovoriti na nekoliko pitanja?
- Naravno. Isuse, nikad nisam vidjela nešto takvo u životu. Čekajte da to ispričam mužu.
- Kako se zovete, gospođo?
- Gospođa Irving Grant.
- A vaše ime?
- Lizanne.
- Vaša adresa, gospođo Grant?
- Jedanaest-četrdeset dva Grover. – Zastala je. – To je ispod Prve.
- Mmm. – reče Carella žvrljajući u svoju bilježnicu.
- Mislim, za slučaj da ste pomislili da živim u portorikanskom kvartu.
- Ne, nisam to pomislio, reče Carella. Iznenada, postao je veoma umoran. Tu, kraj njega, bilo je tijelo mrtvog čovjeka na asfaltu, pokriveno muhama, a moguća svjedokinja ubojstva bila je zabrinuta da li će on pomisliti da ona živi u portorikanskom naselju. Poželio joj je objasniti da mu se živo fućka da li ona živi u portorikanskom ili češkom susjedstvu, sve dok mu bude mogla reći, sa što manje emocija i što više točnosti, što je vidjela da se dogodilo mrtvom čovjeku, koji više nije imao nacionalnost. Pogledao ju je preko vrha olovke pogledom za kojeg se nadao da dovoljno govori, a zatim upitao: – Možete li mi reći što se dogodilo?
- Tko je to? – upita gđa. Grant.
- Još ne znamo. Još ga nismo pretražili da ustanovimo identitet. Čekam da fotograf završi svoj dio posla. Možete li mi ispričati što se dogodilo?
- Upravo sam prolazila ovuda kad se zaletio u mene. – slegnula je.
- Zatim je pao, i kad sam ga pogledala krvario je. Isuse, kažem vam, nikad prije...
- Kako to mislite zaletio se u vas?
- Zapravo je pao unazad na mene.
- Hoćete reći da je već bio upucan? I pao je unazad na vas?
- Ne znam da li je već bio pogođen. Pretpostavljam da jest.
- Pa, da li je zateturao unazad ili pao, o čemu se radi?
- Ne znam. Nisam obraćala baš previše pažnju. Samo sam hodala ovuda kad se on zaletio u mene.

- U redu, gospođo Grant. Što se dogodilo nakon toga?
- Onda je samo pao unazad. Ja sam se odmaknula od njega i pogledala ga i tada sam primijetila da krvari, pa sam po tome zaključila da je ozlijeđen.
- Što ste tada napravili?
- Ne znam što sam napravila. Samo sam ga gledala, bar mi se tako čini. – Pognula je glavu. – Isuse, kad moj muž čuje za ovo.
- Jeste li čuli pucanj, gđo. Grant?
- Ne.
- Sigurni ste da niste ništa čuli?
- Šetala sam ovuda i razmišljala o nekim svojim stvarima, – reče gđa. Grant. – Nisam baš očekivala da se desi nešto ovakvo. Hoću reći, možda je i postojao pucanj, možda je bilo i šest pucnjeva, ja samo kažem da nisam ništa čula. Iznenada se zabio u mene, zatim je pao i onda mu je lice bilo prekriveno krvlju. Urghh. – Lice gđe. Grant izobličilo se od prisjećanja na taj prizor.
- Pretpostavljam da niste vidjeli nikoga s pištoljem?
- Pištoljem? Ne. S čim? S pištoljem? Ne, ne.
- Znam da ste bili zauzeti svojim mislima prije nego što je čovjek upucan, ali poslije gđo. Grant? Jeste li primijetili nešto neobično?
- Nisam gledala unaokolo – reče gđa. Grant. – Samo sam mu se zabaljila u lice.
- Da li vam je čovjek nešto rekao prije nego što je pao na pločnik?
- Niti riječi. – Nakon što je pao? – Ništa.
- Hvala gospođo Grant – reče Carella. Nasmiješio se kratko, ali ugodno, i zatvorio svoju bilježnicu.
- To je sve? – Da. Hvala.
- Ali... – Gđa. Grant izgledala je razočarano. Lagano je slegnula ramenima.
- Da, gospođo Grant?
- Pa... zar neću morati doći na suđenje ili nešto slično?
- Mislim da ne. Hvala vam najljepša.
- Pa., u redu, – rekla je gđa. Grant, ali ga je nastavila promatrati s razočaranjem dok je odlazio od nje natrag prema tijelu. Policijski fotograf plesao je svoj brzi ples oko tijela, snimajući fotografiju, izbacujući blic-žarulju i stavljajući odmah novu, svijajući svoje tijelo i noge da bi dobio slijedeću sliku pod drugim kutom. Dva stažista

stajala su kraj ambulantnih kola, mirno pušeći i razgovarajući o hitnoj traheotomiji koju je jedan od njih morao napraviti dan ranije. Niti metar od njih, stajali su detektivi Monoghan i Monroe i razgovarali s policajcem u patroli. Bili su poslani formalnosti radi iz Ubojstava-Sjever. Carella je promatrao fotografa na trenutak, a zatim prišao dvama detektivima iz Umorstava.

– Vidi, vidi, – reče, – čemu možemo zahvaliti za takvu čast?

Monoghan, koji je bio u crnom baloneru i s crnim šeširom, izgledao je poput policajca iz doba prohibicije, okrene se, pogleda Carellu, i reče Monroeu: – Pa to je Carella, iz Osamdesetsedme, – kao da ga je tek sad primijetio, uz veliko iznenađenje.

– Tako mi svega, izgleda da je on, – reče Monroe, okrećući se od policajca. I on je nosio crni baloner. Sivi šešir bio mu je zabačen na tjeme. Imao je nervozni tik blizu jednog oka, koji kao da se nekom čarolijom javljao čim bi njegov partner progovorio, kao da se radi o svojevrsnom uređaju za snimanje koji je postojao negdje iza njegove mesnate pojave.

– Nadam se da vam nismo prekinuli večeru, ili nešto slično, – reče Carella.

– Ono što volim kod policajaca iz Osamdesetsedme, – prozbori Monoghan, dok se Monroe trzao, – je to što su uvijek tako zabrinuti za svoje kolege u odjelu.

– A također su i duhoviti, – primijeti Monroe.

– Uvijek sam zatečen, – reče Monoghan, stavljajući ruke u džepove, s palcima van, onako kako je vidio da to radi Sydney Greenstreet u nekom filmu, – njihovom brigom i njihovom duhovitošću.

– I mene to svaki put zatekne, – reče Monroe.

– Tko je leš? – Monoghan upita.

– Još ne znam, – odgovori Carella. – Čekam fotografa da završi.

– Baš lijepo slika, – reče Monroe.

– Čujem da slika za osobne, onako u fušu, – reče Monoghan.

– Znaite što neki od tih tipova danas rade? – upita Monroe.

– Kojih tipova? – reče Monoghan.

– Ovih fotografa. Ovih koje šalju van, da snime ubojstva.

– Ne. Što rade?

– Koriste se onim polaroid kamerama da bi dobili slike.

- Da? Pa kud im se žuri?
- Nije da su u žurbi, – reče Monroe, – samo kad slikaš leš, a slika ne ispadne dobra, nije baš da ga možeš pozvati na još jedno snimanje, kopčaš? Do tada su ga već izrezali u mrtvačnici. Tako fotograf odmah vidi je li ga dobro uhvatio.
- Što sve još neće smisliti, ha? – reče Monoghan, poprilično zatečen, – No, što ima nova Carella, kako je kapetan posade, kako su dječaci?
- Svi su dobro, – odgovori Carella.
- Radite na nečem zanimljivom?
- Ovo bi trebalo biti nešto zanimljivo, – reče Carella.
- Da, snajperi su uvijek interesantni, – složi se Monoghan.
- Mi smo jednom imali snajpera, – reče Monroe, – kad su me tek promaknuli za detektiva, dolje u Tridesetdevetoj. Pucao je samo na stare bakice. To mu je bila specijalnosti, male stare bakice. Skidao bi ih četrdesetpeticom. I bio je vraški dobar u tome. Sjećaš se Mickey Dunhilla?
- Sjećam, – Monoghan reče.
- Sjećaš li se ti Mickey Dunhilla? – Monroe upita Carellu.
- Ne. Tko je Mickey Dunhill?
- Detektiva prve klase iz Tridesetdevete, maleckog tipa, ali mogao bi te srušiti ravno na dupe, jak ko bik, obukli smo kao malu staru bakicu. Tako smo ga i ulovili. Pucao je na Dunhilla, a Dunhill je podigao suknju i naganjao ga skroz do krova i skoro ga pretukao na smrt.
- Da, sjećam se, – Monoghan reče.
- Dovelili smo tipa u stanicu, tog snajpera. Stavimo ga u stolac, i pokušavamo ustanoviti zašto ubija te male stare gospođe. Mislili smo da možda ima Edipov kompleks, znaš? Ali...
- Da ima što? – upita Monoghan.
- Edipov kompleks, – reče Monroe. – Onaj grčki kralj koji je spavao sa svojom majkom.
- Pa to je protiv zakona, – reče Monoghan.
- Da, znam. Uglavnom, mislili smo da je taj snajperist neki luđak. Stalno smo ga ispitivali, zašto stare bakice? Zašto ne stariji muškarci? Ili bilo tko, kad smo već kod toga? Kako to da je skidao samo stare gospođe?

- I? – upita Monoghan.
- Monroe slegne. – Nije nam htio reći.
- Kako to misliš?
- Nije nam htio reći.
- I koja je poenta te tvoje priče?
- Kako to misliš, koja je poenta? Imaš tipa koji ide unaokolo i ubija male stare gospođe! – reče Monroe srdito.
- Da? I?
- I? I, kako to misliš u čemu je poenta? U tome je poenta.
- A što je bilo s onim drugim tipom?
- Kojim tipom?
- Onim Grkom, – reče Monoghan nestrpljivo.
- Kojim Grkom?
- Ma kraljem. Zar nisi rekao da je bio neki grčki kralj?
- O, za ime božje, on s tim nije imao nikakve veze, – reče Monroe.
- Svejedno ste ga trebali zatvoriti, – ustrajao je Monoghan. – Nikad se ne zna.
- Kako smo ga mogli zatvoriti? On je legenda.
- Što je on?
- Legenda. Legenda.
- Monoghan kimne odobravajući. – E, to je onda nešto drugo, – reče.
- Svejedno, nikad se ne zna, sigurno je sigurno.
- Mislim da je fotograf završio, – reče Carella.
- Trebaš nas? – upita Monroe.
- Mislim da ne trebam. Poslat ću vam kopiju izvještaja.
- Znaš što bi trebao napraviti? – upita Monroe.
- Što?
- Obući onog visokog crvenokosog, onog vašeg, kako se zove?
- Cotton Hawes?
- Da, njega. Obucite ga kao malu staru bakicu. Možda ga snajper pokuša srediti.
- Izgleda da preferira sredovječne muškarce. – reče Carella.
- Monoghan pogleda leš. – Ne može imati više od četrdeset., – reče, pomalo svadljivo. – Od kad su četrdesete sredovječne?
- Htio sam reći zrele, – reče Carella.
- Da, to je bolje, – odgovori Monoghan. – Pošalji nam dvije kopije, imamo nova pravila.

- Dajte, imajte srca, – reče Carella.
- Je 1' ja izmišljam pravila?
- Hoćeš reći da ne? – reče Carella iznenađeno.
- Opet on. Vidiš na što mislim? Mogao bi se upišati od smijeha. Pošalji dvije kopije, Carella. Pa vidi tko će se zadnji smijati.
- Misliš da je to možda napravio onaj Grk? – upita Carella.
- Koji Grk?
- Ne znam, onaj o kojem je pričao Monroe.
- Ne bi bilo nikakvo čudo, – reče Monoghan. – Tip koji spava s vlastitom majkom je sposoban za bilo što.
- Smiješeći se, Carella odšeta do fotografa, koji je spremao svoju opremu. – Gotovi ste? – upitao je.
- Samo izvolite, – reče fotograf.
- Trebat će mi neke od tih slika.
- Svakako. Koja ste Postaja?
- Osamdesetsedma.
- Dobro, – reče fotograf. – A vaše ime?
- Carella. Steve Carella.
- Dobit ćete ih sutra. – Bacio je pogled na automobil koji se zaustavljao uz pločnik, nacerio se i rekao: – Oh.
- Što je?
- Dečki iz labosa. Sad ćete morati čekati da i oni završe.
- Sve što hoću saznati je tko je do vraga taj tip, – reče Carella, i okrene se prema dvojici tehničara koji su izlazili iz vozila.

DRUGO POGLAVLJE

Otkrio je tko je do vruga taj tip prekopavajući po njegovom novčaniku, i sad je pred njim bio teži dio posla.

Tip se zvao Anthony Forrest, na njegovoj vozačkoj bila je navedena adresa 301 Morrison Drive, visina 173 cm, a oči plave. Imao je šest kreditnih kartica, sve na ime Anthony Forrest: Dinners Club, American Express, Carte Blanche, Gulf Oil Corporation, Mobil Oil Company i karticu za jednu od robnih kuća u gradu. Nosio je također i poslovnu karticu na kojoj je opet bilo njegovo ime, Anthony Forrest, kao i ime njegove tvrtke, Indian Exports Inc. s adresom 580 Avenija Culver. Ispalo je da je to adresa zgrade ispred koje je čovjek ubijen. Poslovna kartica govorila je i o njegovom statusu, kao o potpredsjedniku, s navedenim brojem telefona kompanije, Frederick 7-4100. Bilo je u njegovom novčaniku još raznih drugih kartica i komadića papira, i jedna novčanica od pet dolara smotana u vozačku dozvolu, očito kao osiguranje od prometne kazne. Sedamdeset dolara u gotovini, tri dvadesetice, petak i pet novčanica po dolar.

Carella je u pregradi pronašao fotografije.

Žena je imala možda oko trideset pet godina, bistrih mladenačkih očiju i svijetle kose. Veselo mu se smiješila s celuloidnog kvadratića. Bile su tu još i slike troje različite djece, svi sa ženinom bojom kose i očima, dva dječaka i djevojčica. Dečki su nosili izviđačke uniforme. Jedan je izgledao mrvicu stariji od drugog, ali ni jedan nije imao više od jedanaest godina. Djevojka je imala možda petnaest ili šesnaest. Njezina je slika nastala negdje na plaži. Držala je veliku prugastu loptu za plažu i smiješila se preko njenog vrha. Forrest je stajao do nje, kesio se poput tinejdžera i držao joj dva prsta iznad glave kao rogove.

Carella uzdahne i zatvori novčanik.

Postoji staro policijsko pravilo koje traži da leš bude identificiran, i obično pozitivnu identifikaciju vrši netko tko je u krvnom srodstvu s preminulim i time omogućuje policiji da traga za ubojicom Johna Smitha umjesto Jobna Doea. Slike u novčaniku sugerirale su da je Forrest imao ženu i troje djece, i sad je jedino preostalo da netko ode njegovoj kući, pričeka da se otvore vrata, pogleda njegovu ženu

i troje djece u oči, i kaže im kako Anthony Forrest, voljeni suprug i otac, leži mrtav i hladan poput kamena.

Taj netko bio je Steve Carella.

Djevojka koja je otvorila vrata na 301 Morrisonu, bila je ista djevojka koju je Carella vidio kako se smijulji preko lopte za plažu na onoj fotografiji. Ipak, fotografija je očito bila snimljena prije više godina, jer se činilo da djevojka ima barem devetnaest ili dvadeset godina. Kosa joj više nije bila onako plava, ali bilo je neke ljubopitljive živosti u njenim plavim očima. Nasmiješila se Carelli, s blagom zbunjenošću i upitala: – Da? Mogu li vam pomoći?

– Gospođice Forrest? – upita Carella.

– Da? – odgovori, još više zbunjena, podižući plave obrve uvis.

– Ja sam Detektiv Carella iz Osamdesetsedme postaje, – reče Carella. Zastao je, ljubazno pokazujući svoju značku i svoju ID karticu, a onda pročistio grlo. Djevojka je čekala. – Mogu li razgovarati s vašom majkom, molim vas?

– Nema je kod kuće. – odvrati djevojka.

– Znate li gdje ju mogu naći?

– Otišla se naći s mojim ocem na večeri, – reče djevojka. – Zašto?

– Oh, – reče Carella, i djevojka u tom trenutku shvati. Do tog časa bila je jedino zbunjena njegovom pojavom, ali nešto u načinu na koji je izgovorio – Oh. – uključilo je alarm u njoj. Oči joj se širom otvore, ona zakorači jedan kratak brzi korak prema njemu i zapita: – Što se dogodilo?

– Mogu li, molim vas, ući?

– Da, svakako, – reče djevojka, no nisu se makli puno dalje od ulaza. – Što je? – upitala je, – Što se dogodilo?

– Gospođice... – reče Carella. Oklijevao je, pitajući se da li da joj kaže, ima li dovoljno godina da čuje ovo i istovremeno shvatio da mora pronaći njezinu majku. Nekome je morao reći.

– Znate li kuda vam je otišla majka? Gdje će se naći s njim?

– Da, kod 'Schraffta. Ne znam da li namjeravaju tamo večerati, ali tamo se trebaju naći. Hoćete li mi, molim vas, reći o čemu se zapravo radi?

Carella se zagledao u nju dugo, činilo se vrlo dugo. Zatim, vrlo nježno, reče: – Gospođice, vaš otac je mrtav.

Djevojka se odmaknula od njega. Buljila je u njega nekoliko trenutaka, a zatim se zagonetno nasmiješila. Smiješak joj je spao s lica, stresla je jednom kratko glavom i rekla: – Ne.

– Žao mi je, gospođice.

– To je sigurno neka greška. Naći će se s mojom majkom za...

– Na žalost nije nikakva greška, gospođice. – Ne... kako... otkud znate? Dajte... za Boga miloga, što se dogodilo? – Ustrijeljen je.

– Moj otac? – upitala je nepovjerljivo. Ponovno je zatresla glavom.

– Ustrijeljen? To je nekakva šala ili nešto?

– Žao mi je, gospođice, ne šalim se. Želio bih kontaktirati s vašom majkom. Mogu li upotrijebiti vaš telefon?

– Čekajte... čekajte malo... to što govorite... to je nemoguće, kako vam nije jasno? Moj se otac zove Anthony Forrest. Sigurna sam da ste...

Carella joj nježno dotakne ruku. – Gospođice, – reče, – čovjek je nosio identifikacijske isprave. Prilično smo sigurni da se radi o vašem ocu.

– Kakve identifikacije?

– Novčanik.

– Onda mu ga je netko ukrao, – reče djevojka. – To se stalno dešava, znate. I čovjek koji je ubijen zasigurno je nosio novčanik moga oca, pa ste vi pretpostavili...

– Tko je to, Cindy? – dječjački glas zazvoni negdje odozgor.

– Nije ništa, Jeff, sve je u redu – odgovorila je.

– Želio bih nazvati vašu majku.

– Zašto? Zato da biste i nju nepotrebno uznemirili?

Carella nije odgovorio. Zagledao se u djevojku u tišini. Suze su joj se skupljale u kutovima očiju; vidio je kako se skupljaju, ali ona se čvrsto držala na nekoliko trenutaka, a zatim rekla: – Samo dajte, zovite... ali bolje vam je da ste u pravu, čujete me? Bolje za vas da je taj čovjek moj otac. Jer... Jer inače... bolje da ne napravite neku pogrešku. – Suze su joj stajale u očima, mutni film preko nebesko plavog. – Telefon je ovdje, – rekla je dok ga je pratila u dnevni boravak. – Sigurna sam da to nije moj otac. – Kratak smijeh zapeo joj je u grlu. – Što bi moj otac mogao raditi pa da ga netko... netko ustrijeli?

Carella podigne telefonski imenik i potraži broj Shrafftova restorana blizu Forrestova ureda. Počeo je okretati brojeve kad mu djevojka dotakne ruku.

– Slušajte, – reče, dok su joj se suze iznenada počele nekontrolirano slijevati niz lice, – ona nije baš jaka. Molim vas, kad joj budete rekli... molim vas budite nježni? Molim vas. Kad joj budete rekli da je moj otac mrtav? Molim vas?

Carella kimne, i počne okretati broj.

Clara Forrest imala je trideset devet godina, bila je vitka žena s mrežom sitnih bora oko očiju i usta. Tiho je pratila Carellu u mrtvačnicu, lica ukočenog u onaj tvrdi gotovo ljutiti izraz lica koji ljudi poprimaju kad im se priopći da je stigla smrt. Dok je dežurni izvlačio ladicu na nauljenim šinama, stajala je tiho sa strane, a zatim isto tako tiho pogledala u lice svog muža i kimnula samo jednom. Prihvatila je spoznaju onog trena kad joj je Carella priopćio tužnu vijest preko telefona. Ovo ovdje, ovaj pogled na lice muškarca za kojeg se udala kad je imala devetnaest, muškarca kojeg je voljela od svoje sedamnaeste, čovjeka kojem je rodila troje djece, čovjeka s kojim je prošla dobro i zlo, ovo gledanje mrtvog, bezizražajnog lica čovjeka koji je sad bio samo leš u podmazanoj ladici, ovo je bila samo rutina. Bol u srcu započela je onog trena kad je Carella progovorio preko telefona, ostalo je bila samo rutina.

– Je li ovo vaš suprug, gospođo Forrest? – upita Carella.

– Da.

– Njegovo ime je Anthony Forrest?

– Da. – Clara kimne glavom. – Možemo li izaći odavde?

Izišli su iz velike prostorije i stajali ispred bolničkog koridora.

– Napravit će autopsiju? – upitala je.

– Da, gospođo Forrest.

– Voljela bih da ne.

– Žao mi je.

– Mislite li da je to za njega bilo bolno?

– Najvjerojatnije je umro istog časa.

– Hvala Bogu na tome.

Duga tišina.

– Imamo satove, reče Clara. – Oh, možda čak i dva tuceta. Znala sam da će se tako nešto dogoditi.

– Kako to mislite?

– Uvijek bi navijao satove. Neki od njih vrlo su komplicirani. Stariji modeli. A neki su malo zeznuti, strani. Navijao bi ih svaki tjedan, subotom, sve satove. – Zastala je i umorno se nasmiješila... – Uvijek sam se bojala da će se ovako nešto desiti. Vidite, on... nikad ih nisam naučila navijati.

– Ne razumijem – reče Carella.

– Sad... kad je Tony otišao, – rekla je muklo, – tko će navijati satove?

I zatim je počela plakati.

Policijski odjel je velika organizacija, i detektiv je samo dio te organizacije. Svakog dana odlazi u svoj ured, i vodi svoje poslove. I, kao i kod bilo koje druge kompanije, i ovdje postoje pravila i procedure koje treba poštivati, papiri koje treba ispisati, telefonski razgovori koje treba obaviti, ljudi koje treba istražiti i ispitati, činjenice koje treba provjeriti, kontaktirati druge grane organizacije, specijaliste s kojima se treba konzultirati... I, kao i u svakom drugom poslu, tako i u policijskom, nemoguće je svu energiju pojedinca posvetiti samo jednoj hitnoj stvari. Uvijek postoje pozivi vezani uz nešto drugo, neki ljudi koji nisu baš direktno vezani uz vaš rad, problemi s rasporedom oko godišnjih i premalo radne snage, preklapanje i podmetanje, kao i čisti zamor.

Biti detektiv je u stvari nešto poput biti šef računovodstva.

Postoji samo jedna bitna razlika, no jednom kad se izvrše mentalna podešavanja razlika postaje nezamjetljiva.

Šef računovodstva, usprkos na smrt dosadnoj zatucanosti svoje profesije, rijetko gleda smrti u lice, a pogotovo joj ne gleda u lice svakodnevno.

Detektiv je suočen sa smrću u njezinim raznim oblicima barem pet puta tjedno, obično i češće. Viđa je na ulici u svom elementarnom obliku, sporom raspadanju dječaka i djevojčica, izloženih trulom propadanju geta, kako umiru malo po malo, života isisanog iz njih u ovom nemilosrdnom gradu. Viđa je još opakiju kod narkomana, smrt koja postoji samo kao negacija života, sporo gušenje svake volje, postupno nestajanje bilo kakvog poticaja osim poticaja prema heroinu. Viđa je kod osuđenih lopova, provalnika, uličnih napadača, varalica, makroa, smrt nametnuta zakonom, postupna smrt zbog

zatočeništva iza rešetaka. Viđa je kod kurvi, koje su svjedokinje smrti časti, i svakodnevnom umiranju ljubavi, koje iskrvare svoj život pedeset puta na dan pod neumoljivim ubodima nebrojenih sjedinjavanja. Viđa je kod homoseksualaca, koji su gledali kako im umire muževnost, i koji žive očajan umirući život u sjeni zakona. Viđa je kod maloljetničkih uličnih bandi, koje žive u strahu od smrti i koje žive od propagiranja straha od smrti da bi potisnule strah.

A viđa je i u svom najgorem obliku, kao posljedicu nasilnih osjećaja koji eksplodiraju u umu, i eruptiraju kroz ruke. Susreće se s ranama od vatrenog oružja, ubodnim ranama, ranama od sjekire i šila za led, sakaćenjima i rasparanjima. I svaki put, svaki put kada pogleda na novo ljudsko tijelo koje je ubijeno i upropašteno, istrgnut je iz vlastitog tijela, gubi svoju vlastitu ljudskost da bi postao promatrač, posjetilac iz dalekog svemira koji proučava čudnu rasu ljudi-kukaca koji trgaju jedni druge na komade, koji jedni drugima otkidaju udove i piju jedni drugima krv; stoji zaprepašteno, taj civilizirani čovjek koji se trenutno odrekao svoje civiliziranosti, nesposoban povjerovati da takva okrutnost može postojati kod ljudi koji samo što nisu dotakli zvijezde. A zatim zatvori nakratko oči, ponovno ih otvori, i pred njim leži samo još jedan slučaj na pločniku. On je samo dio cijele organizacije, i postoje samo činjenice koje treba iskopati, informacije koje treba potražiti, prije nego što se i ovaj uknjiži zajedno s ostalima.

Iz balističkoga izvještaja Carella je saznao da su metak iskopan iz drvenog dovratka, iz vrata iza Forresta, kao i prazna čahura pronađena na krovu zgrade preko puta, razdvojeni dijelovi metka marke .308 Remington. U izvješću je također pisalo da je metak .308 imao metalno kućište, a zrno bakarnu košuljicu sa šest utora, mekim vrhom i desnim iskošenjem, i bilo teško 12,4 grama. Ukazivalo je da je Forrestov ubojica najvjerojatnije koristio optiku, s obzirom da je razmak između krova i pločnika na kojem je Forrest stajao bila nešto preko sto pedeset metara.

Carella je proučio izvještaj, a zatim se ponio kao čovjek koji nije bio u ovom poslu već dugo, dugo vremena. Ignorirao je napasnu slutnju koja se pojavila onog trena kad je pogledao mrtvaca, s nadom da će, ako ga bude ignorirao, nestati sama od sebe. On je primio poziv i time je slučaj službeno postao njegov. Ljudi u 87-oj rijetko su kad

radili sa stalnim partnerom. Radije su dijelili slučajeve, na slučajan ali efektivan način, dijeleći slučajeve onom tko bi imao slobodnog vremena ili energije. Bio je tek travanj, a Meyer Meyer se vratio sa svog godišnjeg da bi zamijenio Berta Klinga, koji je odlazio na svoj. Rani godišnji bili su poručnikova ideja; nasilje i kriminal općenito činilo se, posebno uživaju u zamahu ljetnih mjeseci, i on tražio je da mu stanica bude u punoj postavi od lipnja do kolovoza. Cotton Hawes i Hal Willis su očajno pokušavali riješiti seriju pljački po robnim kućama, Andy Parker radio je na prepadu na draguljarnicu, Arthur Brown radio je s Narkoticima u pokušaju da se uhvati poznati diler koji se skrivao u postaji. Šesnaest detektiva radilo je u postaji, i Carella je radio sa svima njima u neko doba. S Meyer Meyerom je uživao raditi i bilo mu je drago kad mu ga je poručnik pridružio na slučaju.

Meyer je, začudo, odmah zapao u isti onaj kalup razmišljanja koji je Carella postavio. I on je, također, napadno ignorirao nešto što im je buljilo obojici u lice. Izgledao je kao da mu je prekomjerno drago što su otkrili identitet ubijenog, gdje mu je živjela obitelj i kakav ga je metak ubio. Često su započinjali slučajeve bez najmanje ideje o žrtvinom imenu ili adresi, bez i jednog traga o njenoj obitelji ili prijateljima.

Pričali su jedan drugom kako traže određeno ljudsko biće koje je ubilo drugo ljudsko biće. Vrlo dobro su znali da je nemoguće riješiti svaki slučaj umorstva na koje naiđu, ali su isto tako bili svjesni da bi prava količina strpljivosti i pješaćenja, popraćena pravim pitanjima postavljenih pravim ljudima obično dovela do željenih rezultata. Čovjek, govorili su sebi, ne biva ubijen, osim ako netko ne smatra da je zaslužio da bude ubijen.

Promijenili su mišljenje već slijedećeg dana.

TREĆE POGLAVLJE

Bio je to još jedan predivan proljetni dan.

Gotovo je nemoguće nekome tko živi na selu razumjeti što takav dan znači osobi koja živi u gradu. Žitelj grada slušao bi vremensku prognozu večer prije, a onda, kao prvu stvar kad se probudi na zvuk budilice brižno odšetao do prozora i zirnuo u nebo. Osjetio bi pravu radost buđenja ako bi nebo bilo plavo. Odmah bi znao da će to biti dan kad ništa ne može poći krivo. A zatim bi, bila zima ili ljeto, proljeće ili jesen, otvorio prozor i provjerio temperaturu zraka, zasnivajući svoju odjeću, raspoloženje i svoju cjelokupnu životnu filozofiju na tih prvih nekoliko trenutaka.

Randolph Norden začuo je radio-budilicu u 7:30. Kupio si je taj sat jer je mislio kako će biti lijepo buditi se uz glazbu svako jutro. No, obično bi se budio u 7:30, vrijeme za vijesti, tako da bi se svako jutro ustajao uz glas spikera koji je objavljivao zadnje loše vijesti o Rusiji. Pokušao se dizati u 7:35 kada bi vijesti ustupile mjesto glazbi, ali je ustanovio da bi mu tih pet minuta nedostajalo da stigne u ured na vrijeme. Znao je namjestiti budilicu u 7:25 ali bi mu tada nedostajalo tih pet minuta sna. Tako je Randolph Norden svakog jutra slušao loše vijesti na radiju kojeg je kupio zbog muzike. To je, po njegovu mišljenju, bio još jedan primjer kako život nije fer.

Dok je ustajao iz kreveta, slušao je spikera koji je govorio o nekim udaljenim otocima, negdje, i promrmljao: – K vragu vi i vaši otoci – i odšetao do prozora spavaće sobe, zadižući svoj gornji dio pidžame, češkajući se po truhu, ignorirajući i radio budilicu i svoju ženu Mae, koja je spavala u krevetu, čak i svoju djecu, koja su čvrsto spavala u svojim odvojenim sobama na drugom kraju stana, a također i sluškinju, koja je, iako je radila za njega spavala dulje nego on, pa si je sam morao pripremati doručak. Podigao je rolete, nadajući se da će sunčeve zrake obasjati krevet i lice njegove žene, a zatim se, osjećajući krivnju, istog časa brzo okrenuo da vidi je li sunčeva svjetlost uistinu obasjala njeno lice. Nije. Na jedan očajni trenutak pomislio je 'Danas nema sunca' no onda je pogledao van preko krovova u svijetlo plavičasto nebo i smiješak mu je preletio licem. Zadovoljno je kimnuo i otvorio prozor.

Gurnuo je glavu van. Zrak je bio topao, a nježni mirisni povjetarac puhao je s juga od rijeke Harb. Iz svog stana na dvanaestom katu

mogao je vidjeti riječni promet i veličanstveni most u blizini. Smiješak je prerastao u osmjeh. Ostavio je prozor otvoren, otišao do kreveta, ugasio radio i skinuo pidžamu. Oblačio se tiho i brzo, donje rublje, čarape, hlače, cipele, a zatim produžio u kupaonicu gdje se obrijao električnim aparatom. Dok se brijao njegova razmišljanja o danu pred njim poprimala su čvršći, jasniji oblik. Bio je to čovjek koji je stalno ponavljao kako mu najbolje ideje uvijek dolaze pri brijanju, i zaista su neke od njih bile čudesno inovativne – ili se bar njemu tako činilo. Po završetku brijanja, obukao je košulju, kravatu i sako, otišao u kuhinju, natočio si sok i pristavio kavu. Želio je što prije otići u svoj pravni ured na Hali Aveniji, i sprovesti svoje briljantne ideje što prije u djelo. Izlio je u sebe sok i kavu, i odmarširao na drugi kraj stana, gdje su djeca još bila u krevetu. Joanie je već bila budna, sjedila na krevetu i čitala Zlatnu Knjigu, polurazbuđenog pogleda.

– 'Bro jutro, tata – rekla je, i vratila se svojoj knjizi.

Poljubio ju je i rekao: – Vidimo se večeras, ha? – a ona je kimnula i nastavila čitati. Otišao je u drugu sobu gdje je Mike još spavao. Nije ga budio. Umjesto toga, produžio je na drugi kraj hodnika i poljubio Mae, koja je nešto promrmljala i preokrenula se. Nasmiješio se, otišao do ulaznih vrata, pokupio svoju aktovku i izašao na stubište.

Vozač dizala ga je pozdravio: – Dobro jutro, gospodine Norden. Danas je prekrasan dan.

– Stvarno prekrasan, George – odgovorio je.

Spustili su se u tišini do prizemlja. Izašao je, kimnuo glavom kao pozdrav na Georgeovo – Želim vam ugodan dan, gosp. Norden, potom prišao do poštanskih sandučića, koje je rutinski provjeravao svakog jutra iako je znao da je prerano za dostavu pošte. Otvorio je ulazna vrata zgrade, stupio na pločnik, pogledao gore u nebo, i ponovo se nasmiješio.

Udisao je punim plućima svjež proljetni zrak kad ga je metak pogodio među oči i ubio ga.

Detektiv koji je primio dojavu u 65-oj Postaji bio je predani organizacijski čovjek koji se trudio održati korak sa svim važnim stvarima koje su se zbivale u stanici. Ubojstvo je bilo rijedak i neuobičajen slučaj u otmjenoj 65-oj, i bio je pomalo zatečen kad ga je policajac u patroli pozvao. Stavio je šešir, mahnuo svom partneru za pokret, zadužio policijsko vozilo s dvjema ćelavim prednjim

gumama i odvezao se do mjesta gdje je Randolph Norden ležao mrtav na pločniku. Nije mu trebalo dugo da shvati da je Norden ubijen s nekog jako uzvišenog položaja s neke od zgrada preko puta, bilo s prozora, bilo s krova; ulazna rupa bila je između Nordenovih očiju, a izlazna nisko na zadnjoj strani vrata, ukazujući na vrlo oštar kut putanje zrna. On nije bio onaj tip policajca koji bi zabušavao čim bi mu se ukazala prilika; zapravo je pomalo oklijevao da prepusti bonafide ubojstvo iz stanice u kojoj su najveći zločini bili provale i ulični napadi. Ali pročitao je jutarnje novine i znao je da je čovjek po imenu Anthony Forrest na smrt upucan na Culver Aveniji na području 87-me, dan ranije, i njegov je um automatski pronašao vezu – no ipak, odlučio je sačekati prije nego što prepusti slučaj. Nije morao čekati dugo.

Balističari su mu rekli da su zrno koje je prošlo kroz Nordenovu glavu i spljoštio se na pločniku i ispaljena čahura pronađena na krovu zgrade preko puta pripadali metku kalibra .308 marke Remington. Izvještaj je nastavljao o tome kako metak .308 ima metalno kućište, a zrno bakarnu košuljicu sa šest utora, mekim vrhom i desnim iskošenjem, i bilo je teško 12,4 grama. Pri dnu izvještaja bila je rukom ispisana poruka. Očito je netko u balističkom bio u toku.

Bolje nazovite Detektiva 2. stupnja Stephena Carellu, 87-ma Postaja, Fadvick 7-8024.

Istražuje slično ubojstvo od jučer, identična čahura, identično zrno.
G. L.

Detektiv iz 65-te pročitao je izvješće i dodatni komentar, a zatim promrmljao više sebi u bradu: – Zašto, k vragu, misli da mi mora objašnjavati takve stvari?

Mogućnost koju su Carella i Meyer brzopleto zaobišli bila je mogućnost da je Anthonyja Forresta ubio snajper.

Snajperist je obično rijetka zvjerka među ubojicama koji je sa svojom ratnom ulogom povezan samo metodama koje koristi. Snajper u ratu i snajper u miru su oba skrivena, oba čekaju u zasjedi na svoju žrtvu. Njihov se uspjeh bazira na iznenađenju, u kombinaciji s brzinom izvođenja i nepogrešivom točnošću. Ratni snajperist sakriven u drveću može uspješno onesposobiti i osakatiti cijeli vod, ubiti nekolicinu prije nego što se vod raštrka po zaklonima, a ostale

poskidati bespomoćno prikovane uz zemlju. Par snajpera koji zasviraju svoj koncert može promijeniti ishod bitke. Oni su strašni neprijatelji jer siju naglu smrt s nebesa, poput kletve ljutih bogova.

Ratni snajperist je podučen ubijati neprijateljske vojnike. Ako ih ubije dovoljno, daju mu medalju. Dobar ratni snajper može čak steći zavidno divljenje ljudi koje pokušava ubiti. Igrat će tihu igru nadmudrivanja s njim, pokušati ga pronaći, a zatim ga pokušati odstraniti s njegove udaljene pozicije prije nego što ih sve pobije. Ratni snajper je opasan stručnjak.

Mirnodopski snajper je bilo što.

To može biti neki klinac koji iskušava svoju novu zračnu pušku na prolaznicima s prozora svoje spavaće sobe. Može biti čovjek koji puca na sve što nosi nešto crveno. Može se raditi o Jacku Trbosjeku koji puca na svaku zgodnu plavušu koja prođe. Može biti antrickvenjak, antivegetarijanac, antisemit, antipacifist, anti-svakog-ljudskog-bića. Jedina činjenica koja se može reći za mirnodopskog snajperistu jest da je anti. Ipak, policija je često hapsila snajpere koji su pucali na ljude iz zabave, koji su odvojili čin ubojstva od onoga što su oni smatrali sportskim gađanjem. Za mnoge snajpere, smrtonosna igra je samo vježbanje gađanja. Za druge to je lov, i oni će sjediti u zasjedi kao što neki sjede i čekaju na patke. Za neke to je oblik seksualnog opuštanja. Ratni snajper ima svrhu i razlog; mirnodopski najčešće nema ni jedno ni drugo. Ratni snajper najčešće je vezan za jedno mjesto, privezan na drvo, ukopan u razrovanom podrumu. Ako se pokrene, bit će uočen i ulovljen. Nedostatak pokretljivosti njegova je taktička slabost. Mirnodopski snajper može ubiti i nestati i to stoga jer su njegove žrtve gotovo uvijek nenaoružane i nikad ne očekuju nasilje. Nakon pucnja nastaje zbrka, i u toj zbrci on nestaje. Nema nikoga tko bi pucao po njemu. Ostavio je mrtvo tijelo za sobom, i sad može poći u šetnju baš kao i svatko drugi u gradu.

Rat je bez časti, no ratni snajperi su samo uvježbani tehničari koji rade svoj posao.

Mirnodopske ubojice su masovne ubojice.

Ni Carella ni Meyer nisu željeli da je njihov ubojica snajper. Osamdesetsedma postaja je zaprimila dojavu, što je slučaj učinilo njihovim. Dražesno, bucmasto, šmrkavo, upišano dijete ostavljeno u

košari na njihovim stubama. Ako je njihov ubojica snajper, i odluči poubijati cijeli grad, slučaj je još uvijek njihov. O, da, dobili bi oni dodatnu pomoć, detektive iz drugih stanica širom grada – možda – i odjel bi im pružio svu pomoć koju bi mogao - možda – ali snajperist je bio njihov, a u gradu je bilo deset milijuna ljudi i svatko od njih mogao je biti ili ubojica ili slijedeća žrtva.

Kako igrate igru bez pravila?

Kako primjenjujete logiku na nešto nelogično?

Pokušate.

Počnete od početka.

– Ako jest snajper, – reče Meyer. – Čak ni u to nismo sigurni, za sad. Dosad su bila samo dva, Steve. Ako hoćeš moje mišljenje stari, taj tip iz 65-te – kako se zove?

– Di Nobile.

– Da, Di Nobile. Mislim da nam je ovo uvalio malo preuranjeno.

– Isto zrno.

– Da, da...

– Ista čahura...

– Svi su ljudi dvonošci, – reče Meyer zagrobno, – stoga su svi dvonošci ljudi.

– Dakle? – reče Carella.

– Dakle, možda je prerano pretpostaviti da je stoga što su ta dva tipa ubijena s dva različita krova, i istom vrstom municije, da...

– Meyer, molim dragog Boga da je oba tipa ubila moja teta Matilda zato da se okoristi njihovim policama osiguranja, Ali za sad to ne izgleda tako. Zasad imamo uzorak.

– Kakav uzorak?

– Očit uzorak, za početak. Način na koji je to napravljeno i oružje koje je korišteno.

– Može biti i slučajnost.

– Može, to priznajem, ali čini se da se i ostalo poklapa.

– Prerano je da bi se bilo što poklapalo.

– Da? Obrati pažnju. – Carella podigne otipkanu stranicu sa svog stola. Pogleda nakratko Meyera i počne čitati. – Anthony Forrest imao je nepunih četrdeset pet godina, oženjen, troje djece. Zauzimao je važno mjesto, potpredsjednik, plaća 47.000 \$ na

godinu. Vjeroispovijest – protestant, političko opredjeljenje – republikanac. Pamtiš?

– Nastavi.

– Randolph Norden imao je četrdeset šest godina, oženjen, dvoje djece. Zauzimao je važno mjesto, mlađi partner u pravnoj firmi, plaća 58.000 \$ na godinu. Vjeroispovijest – protestant, političko opredjeljenje – republikanac.

– I?

– I ako im zamijeniš imena, mogli bi i dalje biti isti tip.

– Hoćeš mi reći da snajperist proganja sve muškarce srednjih godina, oženjene, s djecom, i koji zauzimaju...

– Možda.

– Zašto to malo ne proširimo i odvojimo neke činjenice? – reče Meyer. – Zašto jednostavno ne kažemo da naš snajper ganja sve u ovom gradu koji su stariji od četrdeset pet godina?

– Moguće je.

– Ili sve oženjene muškarce s dvoje ili više djece, ha?

– Moguće.

– Ili sve protestante? Sve republikance?

Carella spusti tipkanu stranicu na stol i reče: – Ili možda samo ljude koji imaju sve te karakteristike?

– Steve, čini mi se da bi tom opisu odgovaralo najmanje – i to najmanje – sto tisuća ljudi u ovom gradu.

– I? Tko kaže da naš snajper nema vremena na pretek. Možda će ih stvarno pokušati sve poskidati.

– To znači da je lud. – reče Meyer.

Carella je buljio u njega. – Meyer – reče, – upravo zbog toga sam se nadao da se ne radi o snajperu.

– Još se ne radi, – reče Meyer. – Samo zato što tip iz 65-te trči pred rudo...

– Ne mislim da je istrčao pred rudo. Mislim da je to pametan policajac koji je zaključio jedinu logičnu stvar. Mislim da ovo ipak jest snajper, i samo se nadam da nije luđak. Bolje da počnemo provjeravati Forresta i Nordena, da vidimo kakvih još imaju ili nemaju sličnosti. To si ja mislim.

Meyer slegne, stavi ruke u džepove i reče: – Samo nam je još snajper falio.

ČETVRTO POGLAVLJE

Predsjednik Indian Exports Inc., tvrtke s kojom je Anthony Forrest bio povezan, bio je ćelav čovjek svojih šezdesetak godina, pomalo debeljuškast, pomalo nadmen, pomalo Nijemac. Bio je visok negdje oko 175 cm, izbočenog trupa i hoda kao da ima spuštenu stopala. Meyer Meyer, koji je bio Židov, istog trena se počeo osjećati nelagodno u njegovom društvu.

Čovjek se zvao Ludwig Etterman. Stajao je za svojim stolom, izgledao je u potpunom očaju, i izgovorio, sa samo blagim njemačkim naglaskom: – Tony je bio dobar čovjek. Ne mogu shvatiti zašto se ovo dogodilo.

– Koliko dugo ste bili povezani s njim, gospodine Etterman?

– Petnaest godina. Dugo.

– Možete li nam dati neke detalje, gospodine?

– Što vas zanima?

– Kako ste se upoznali, priroda vašeg poslovnog odnosa, koja je bila funkcija gospodina Forresta...

– Bio je prodavač kad sam ga upoznao. Prodavao je karton za kompaniju koja je tada bila u centru – danas ih više nema, propali su. Vidite, mi uvozimo iz Indije i dostavljamo robu širom Sjedinjenih Država, i prirodno, potreban nam je karton kao ambalaža za dostavu. U to doba sam kupovao većinu kartona od Tonyjeve kompanije. Viđao sam ga otprilike dvaput mjesečno.

– To je bilo neposredno nakon rata, zar ne?

– Da.

– Zna li, da li je gospodin Forrest bio u vojsci?

– Da, bio je, – odgovori Etterman. – Bio je artiljerac. Ranjen je u Italiji, u borbi protiv Nijemaca. – Etterman zastane. – Ja sam američki državljanin, znate. Ovdje sam od 1912. godine, moji su roditelji došli ovamo još dok sam bio vrlo mali. Većina naše obitelji napustila je Njemačku. Neki od nas otišli su za Indiju, tako je ovaj posao i začeo.

– Zna li možda koji je čin imao gospodin Forrest? – upita Carella.

– Bio je kapetan, čini mi se.

– U redu, molim vas nastavite?

– Zna, dopao mi se još na početku. Imao je lijepe manire. Karton je karton, uvijek je isti, bez obzira kod koga ga kupujete. Kupovao

sam ga od Tonyja zato što mi se osobno svidio. – Etterman ponudi detektive cigarama, pripali sebi jednu, i nastavi: – Moj jedini porok. Doktor kaže da će me ubiti. Rekao sam mu kako bih volio umrijeti ili u krevetu s mladom plavušom ili pušeći cigaru, – Etterman se naceri. – U mojim godinama, morao bih biti zadovoljan ako umrem pušeći cigaru.

– Kako je gospodin Forrest došao u tvrtku? – upita Carella smiješeći se.

– Jednog sam ga dana upitao je li zadovoljan svojom pozicijom, jer ako nije, bio sam mu spreman ponuditi posao. Porazgovarali smo o tome, i prešao je k nama. Kao prodavač. To je bilo prije petnaest godina. Danas, ili bolje rečeno, kad je umro bio je potpredsjednik.

– Što je potaklo vašu ponudu, gospodine Etterman?

– Rekoh vam, dopao mi se od samog početka. Osim toga... – Etterman spusti glavu. – U stvari, nije važno.

– Što to, gospodine?

– Vidite... – Etterman ponovno spusti glavu. – Vidite gospodo, izgubio sam sina. Poginuo je u ratu.

– Žao mi je što to čujem, – reče Carella.

– Da, pa, bilo je to davno, moramo nastaviti živjeti, nije li tako? – Nasmiješio se nakratko. Tužan osmijeh. – Bio je u avijaciji, na bombarderu, moj sin. Njegov je avion oboren pri napadu na Schweinfurt 13. travnja 1944. Tamo je bila tvornica kugličnih ležajeva.

Soba je utihnula.

– Naša je obitelj porijeklom iz grada u blizini Schweinfurta. Čudno je to, kako ponekad ispadnu stvari u životu, zar ne? Rođen sam kao Nijemac u gradu blizu Schweinfurta, a moj je sin poginuo kao Amerikanac leteći iznad Schweinfurta. – Zatresao je glavom. – Ponekad se zamislim nad tim...

Ponovo je nastupila tišina.

Carella pročisti grlo i reče: – Gospodine Etterman, kakva je osoba bio Anthony Forrest? Da li se dobro slagao s vašim osobljem, da li je...?

– Bio je najbolji čovjek kojeg sam ikad upoznao, – reče Etterman. – Ne znam nikoga kome se nije svidio. – Zatresao je ponovno glavom. – Mogu jedino pretpostaviti da ga je ubio neki manijak.

– Gospodine Etterman, je li običavao napuštati svoj ured svaki dan u isto vrijeme?

– Zatvaramo u pet, – reče Etterman. – Tony i ja bismo porazgovarali još otprilike petnaestak minuta. Da, rekao bih da je obično napuštao zgradu između pet i petnaest i pet i trideset.

– Slagao se sa ženom?

– On i Clara bili su u sretnom braku.

– A što je s djecom? Njegova kćer ima devetnaest, ako se ne varam, a sinovi oko petnaest?

– Točno.

– Nekakvih problema s njima?

– Kako to mislite?

– Da li su ikad bila u nekoj nevolji?

– Ne razumijem na što ciljate?

– Sa zakonom, s drugom djecom, loše društvo, bilo što takvo.

– Oni su dobra djeca, – reče Etterman. – Cynthia je maturirala kao najbolja u svojom razredu i dobila stipendiju za Ramsey Sveučilište. Dečki su vrlo dobri u školi. Jedan je u školskoj baseball ekipi, a drugi je uređuje zidne novine. Ne, nikad nije bilo nikakvih nevolja s Tonyjevom djecom.

– Znete li nešto o njegovom vojnom zaleđu, gospodine Etterman? Tko god ga je ubio, odličan je strijelac, stoga postoji mogućnost da je riječ o bivšem vojniku. S obzirom da je gospodin Forrest bio u vojsci...

– Ne znam mnogo o tome. Siguran sam da je bio dobar časnik.

– Nikad nije spominjao neke nevolje sa svojim ljudima, nešto što bi moglo dovesti do...?

– Gospodo, u vojsci je bio za vrijeme rata. Rat je završio prije mnogo vremena. Siguran sam da nitko ne bi nešto takvo toliko dugo nosio u sebi.

– Sve je moguće, – reče Carella. – Tražimo nešto za što bismo se mogli uhvatiti.

– Sigurno je manijak, – reče Etterman. – To je mogao napraviti jedino manijak.

– Nadam se da nije, gospodine, – reče Carella. Zatim su ustali i zahvalili na njegovom vremenu.

Vani, na ulici, Meyer progovori: – Uvijek se čudno osjećam u društvu Nijemaca.

– Primijetio sam to, – reče Carella.

– Da? Stvarno je toliko očito? Bio sam pretih?

– Nisi progovorio ni riječi za vrijeme cijelog našeg sastanka s njim.

Meyer kimne. – Stalno sam razmišljao: 'U redu, možda tvoj sin i jest poginuo u američkom bombarderu iznad Schweinfurta, ali isto tako, možda je netko od tvojih nećaka trpao moje rođake u peć u Dachauu. – Meyer zatrese glavom. – Znaš, Sarah i ja bili smo na zabavi prije dva tjedna i netko je nekome predbacio to što prodaje njemačke automobile u ovoj zemlji. Došlo je na kraju do to ga da je taj tip provalio kako bi volio vidjeti da su svi Nijemci istrijebljeni. Na to mu je onaj drugi odvratio: 'Bio je jednom i jedan tip koji je želio vidjeti sve Židove istrijebljene.' I shvatio sam što je htio reći. Otkud Židovima više prava da pobiju sve Nijemce nego obrnuto. Potpuno sam ga razumio. Ali u isto vrijeme, nešto u meni se složilo s onim prvim tipom. Jer, pretpostavljam, da svaki Židov duboko u sebi želi istrijebiti sve Nijemce zbog onog što su nam napravili.

– Ne možeš mrziti ljude ovdje i sada, zbog nečega što su drugi ljudi u neko drugo vrijeme napravili. – reče Carella.

– Ti nisi Židov. – odvrati Meyer.

– Ne, nisam. Ali kad pogledam čovjeka kao što je Etterman, vidim samo tužnog starca koji je izgubio sina u ratu, i koji je prije dva dana izgubio praktički drugog sina.

– Ja kad ga pogledam, ja vidim filmske isječke u kojima buldožeri guraju na tisuće mrtvih Židova, to je ono što ja vidim.

– Vidiš li i sina koji je poginuo nad Schweinfurtom?

– Ne. Mislim da stvarno mrzim Nijemce, i mrzit ću ih do svog sudnjeg dana.

– Možda imaš i pravo na to, – reče Carella.

– Znaš, ima trenutaka kad pomislim kako si i ti Židov, – odvrati Meyer.

– Kad pomislim na ono što se dogodilo u Njemačkoj, ja jesam Židov. Kako da budem išta drugo i nazivam se ljudskim bićem? Što su oni mislili da bacaju u one peći? Smeće? Životinje? Misliš da ja ne osjećam to što ti osjećaš?

– Nisam siguran u to, reče Meyer.

– Nisi? Onda idi k vragu.

– Nešto si ljut?

– Malo. – Zašto?

– Reći ću ti zašto. Mislim da nisam poznavao ni jednog Židova do svoje dvanaeste godine. Časna riječ. Oh, da, bio je tip koji nam je znao doći na vrata prodavati stvari, i moja majka ga je zvala 'Židov'. Običavala je govoriti: 'Danas dolazi Židov'. Mislim da nije mislila ništa uvredljivo, ili možda je, tko će ga znati? Odgojena je u Italiji i nije razlikovala Židova od rupe u zidu. Možda je za nju riječ Židov označavala tipa koji prodaje sitnice od vrata do vrata. Za mene Židov je bio čovjek s bradom i svezanom vrećom na leđima. Sve dok nisam došao u gimnaziju. Tamo sam prvi puta sreo Židove. Samo da te podsjetim, Hitler je u to doba već bio na vlasti. E, pa jedan dan čuo sam vic i ponovio ga klinču Židovu u kafeteriji. Vic je bio kao pitalica, a pitanje je bilo: Što je najbrže na svijetu? Odgovor: Židov na biciklu koji se vozi kroz Njemačku. Klinac kojem sam ispričao vic nije mislio da je to naročito smiješno. Nisam mogao shvatiti čime sam ga uvrijedio. Otišao sam kući i pitao oca, koji je također rođen u Italiji, imao je vlastitu pekaru, koju i dan danas vodi. Ispričao sam mu vic, a ni on se nije nasmijao, a onda me odveo u kuću. Imali smo sobu u kojoj smo jeli, s velikim starim stolom od mahagonija. Sjeli smo za taj stol, a on mi je na talijanskom rekao: – Sine, nema ništa dobro u mržnji, a isto tako ni smiješno. – Otišao sam u školu slijedećeg dana, potražio onog klinca, još uvijek mu se sjećam imena, Reuben Zimmerman. Rekao sam mu da mi je strašno žao zbog onog što sam jučer rekao, na što mi je odgovorio da nema veze. Ali više nikad nije sa mnom progovorio ni jednu riječ do kraja školovanja. Četiri godine koliko smo bili zajedno u toj školi, niti jedna jedina riječ.

– Što hoćeš reći, Steve?

– Nemam pojma što hoću reći.

– Možda si ti naposljetku ipak Židov, – reče Meyer. – Možda i jesam. Svratimo na sladoled prije nego što potražimo Nordenovu ženu.

Mae Norden imala je četrdeset tri godine, brineta okrugla lica i tamno smeđih očiju. Našli su je u mrtvačnici gdje je Nordenovo tijelo ležalo u kovčegu obloženom satenom. Tko god da je uredio

Nordena, napravio je super posao na njegovoj prednjoj strani lica, gdje je metak ušao. Obični promatrač nikad ne bi pogodio da je čovjek ustrijeljen. Prostorija je bila ispunjena rodbinom i prijateljima, među kojima su bili njegova žena i njegovo dvoje djece, Joanie i Mike. Mike je imao osam, a Joanie pet godina. Oboje su sjedili na stolicama ravnih naslona blizu kovčega. Izgledali su puno stariji i istovremeno vrlo zastrašeni. Mae Norden bila je obučena u crno. Oči su joj odavale da je mnogo plakala posljednjih dana iako sad nije bilo suza. Povala je detektive van, stali su na pločnik, tamo pripalili cigarete i razgovarali o njezinom mužu, koji je mrtav ležao na satenu, u tihoj sobi u zadnjem dijelu kuće.

– Ne znam tko je to mogao napraviti – rekla je. – Znam da je uobičajeno da žena misli za svog muža da je popularan, ali ne mogu pomisliti da postoji netko tko nije volio Randyja. To je istina.

– A što sa poslovnim partnerima, gospođo Norden? Bio je odvjetnik, zar ne?

– Da.

– Je li moguće da je netko od njegovih klijenata...

– Gledajte, svatko tko puca u nekoga mora biti pomalo lud, nije li tako?

– Ne nužno, – reče Meyer.

– Hoću reći, Randy je gubio slučajeve, istina. No postoji li odvjetnik koji nije izgubio slučaj? Ali to što me pitate, da li je netko od njegovih klijenata mogao...

– Trojicu ili četvoricu, ne sjećam se. Četvoricu, pretpostavljam, otkad je radio za tvrtku.

– Oslobođene ili osuđene?

– Dvojica njegovih klijenata bila su osuđena, dvojica oslobođena.

– Gdje su sad ti osuđenici?

– Odslužuju kaznu, pretpostavljam.

– Možete li se sjetiti njihovih imena?

– Ne. Ali Sam bi mogao... Sam Gottlieb, jedan od partnera. On će znati.

– Da li je vaš muž rođen u ovom gradu, gđo. Norden?

– Da. Završio je ovdje gradsku školu, a također i koledž i pravne škole.

– Gdje?

- Ramsey.
- A gdje ste ga upoznali?
- Sreli smo se u Grover Parku jednog dana, u zoo vrtu. Počeli smo se redovito viđati i na kraju se vjenčali.
- Prije nego što je stupio u službu ili kasnije?
- Vjenčali smo se 1949. godine.
- Jeste li ga poznavali već neko vrijeme dok je bio u službi?
- Ne. Stupio je u mornaricu odmah nakon mature. Prijamnim ispitima pristupio je odmah nakon otpusta. Položio ih je i počeo svoju praksu odmah nakon toga. Kad sam ga upoznala imao je vlastiti mali ured u Bethtownu. Gottliebu & Grahamu prešao je tek prije tri godine.
- Radio je samostalno čitavo to vrijeme?
- Ne. Radio je za nekoliko tvrtki.
- Da li je negdje imao nekakvih problema?
- Nikakvih.
- Bilo je kriminalnih slučajeva i u tim tvrtkama?
- Jest, ali jedva da se sjećam kojih...
- Možete li nam reći o kojim je tvrtkama riječ, gđo. Norden?
- Ne mislite valjda da je riječ o nekom za koga je izgubio parnicu?
- Ne znamo, gđo. Norden. Za sada, nemamo od čega započeti. Pokušavamo naći nešto, bilo što.
- Napisat ću vam popis – reče. – Hoćete li, molim vas, ući? – Na vratima pogrebnog doma stala je i rekla: – Oprostite ako sam bila gruba prema vama. – Zastala je. – Znate, veoma sam voljela svoga supruga.

PETO POGLAVLJE

U ponedjeljak, 30. travnja, pet dana nakon prvog umorstva, Cynthia Forrest došla je u posjet Steveu Carelli. Prošla je uz niske, glatke stube na ulazu u sivu zgradu postaje, prošla uz zelene kugle s bijelim brojevima 87, i stupila do prijavnice gdje je na znaku pisalo da mora objasniti razlog svoje posjete za šalterom. Rekla je naredniku Murchisonu da želi razgovarati s detektivom Carellom. Murchison ju je upitao za ime, a ona je odgovorila: – Cynthia Forrest – i on je nazvao Carellu te joj rekao da pođe gore. Slijedila je bijeli znak koji je upućivao na DETEKTIVSKI ODJEL, popela se stubama sa željeznom ogradom na drugi kat i stigla na uski hodnik. Prošla je pokraj čovjeka u ljubičastoj sportskoj košulji koji je bio vezan lisicama za klupu, i zastala pred drvenom ogradicom, stojeći na prstima, zureći u prostoriju. Kad je primijetila Carellu kako ustaje od stola, nagonski je podigla ruku i mahnula mu.

– Poštovanje, gđo. Forrest – rekao je, smiješeći se. – Uđite. – Otvorio je drvena vratašca i odveo do svog stola. Nosila je bijelu vestu i tamno sivu suknju. Kosa joj je bila boje konoplje, duga, povezana u rep na zatiljku. Nosila je bilježnicu i neke tekstove i spustila to na stol, sjela, prekrižila noge i povukla suknju dolje, preko koljena. – Jeste li možda za kavu?

– Imate li možda?

– Naravno, Misco! – zavikao je – Možemo li dobiti dvije šalice kave?

Iz dna ureda začuo se dubok Miscolov glas: – Stiže! – Carella se nasmiješio djevojci i rekao: – Što mogu učiniti za vas, gospođice Forrest?

– Gotovo svi me zovu Cindy.

– U redu. Cindy. – Ovo je dakle gdje radite.

– Da.

– Sviđa vam se?

Carella je zaokružio pogledom po prostoriji kao da je prvi put otkriva. Slegnuo je ramenima. – Ured ili to što radim? – upitao je. – Oboje.

– Ured... – ponovno je slegnuo. – Mislim da izgleda kao klopka za štakore, ali sam navikao. Posao? Da, uživam u njemu, inače ga ne bih radio.

– Jedan od mojih instruktora psihologije je rekao da su ljudi koji biraju nasilne profesije obično ljudi od nasilja.

– Da?

– Da, – reče Cindy. Nasmiješila se blijedo, kao da uživa u tajnoj šali. – Vi ne izgledate baš nasilno.

– Ja i nisam nasilan. Veoma sam nježna duša.

– Onda je moj psihič u krivu.

– Možda sam je iznimka koja potvrđuje pravilo.

– Možda.

– Psihologija vam je glavni predmet? – upita Carella.

– Ne. Studiram da postanem učiteljica. Ali proučavam općenitu psihologiju i 'abnormalnu' psihologiju. A kasnije ću morati proći sve obrazovne psihološke tečajeve...

– Izgleda da ste vi našli posao baš po vašoj mjeri.

– Pretpostavljam.

– Što biste željeli podučavati?

– Engleski.

– Na koledžu?

– Na gimnaziji.

Miscolo je došao iz službeničkog ureda i stavio dvije šalice kave na Carellin stol. – Stavio sam i mlijeko i šećer u obje, u redu?

– Cindy?

– U redu – nasmiješila se dražesno Miscolou, – Hvala lijepo.

– Nema na čemu gospođice – odgovorio je Miscolo i vratio se natrag u svoju kancelariju.

– Čini se veoma simpatičan čovjek – reče Cindy.

Carella strese glavom. – Nasilan tip. Grozna narav.

Cindy se nasmijala, podigla šalicu i srknula iz nje. Spustivši šalicu, posegnula je u torbicu za kutijom cigareta i tren prije nego što je stavila jednu u usta, zastala je i zapitala – Mogu li?

– Naravno – odgovori Carella. Upalio je šibicu za nju, i prinio je cigareti.

– Hvala. Povukla je par dimova, otpila još malo kave, bacila pogled po prostoriji, a zatim se okrenula natrag Carelli, smiješeći se. – Sviđa mi se vaš ured. – rekla je.

– Lijepo. Drago mi je. – Zastao je, a zatim upitao: – Što vas muči, Cindy?

– Pa... – ponovo je povukla dim, pušeći na način na koji puše veoma mlade djevojke, pomalo grozničavo, s previše očitog uživanja, a istovremeno s prenaplašenom ležernošću. – Oca su pokopali u subotu, znate.

– Znam.

– A pročitala sam u novinama da je i drugi čovjek ubijen.

– To je točno.

– Mislite da je to napravio isti čovjek?

– Ne znamo.

– Imate li nekih ideja?

– Radimo na tome – reče Carella.

– Pitala sam mog instruktora za 'abnormalnu' psihologiju što zna o snajperistima. – prozborila je i zastala. – Riječ jest o snajperu, zar ne?

– Vjerojatno. Što je vaš instruktor rekao?

– Rekao je da nije baš puno čitao o njima, i da čak nije siguran jesu li o njima rađene ikakve studije. Ali imao je par zamisli.

– Da? Na primjer?

– On misli da je snajperist poput voajera, kao Viruckavi Tomo, znate?

– Da.

– Da. Čini mu se da je dinamika u biti ista.

– A što je to? Dinamika?

– Reakcija na dječje viđenje prvotnog prizora.

– Prvotnog prizora?

– Da.

– Što je prvotni prizor? – upita Carella nedužno.

Bez oklijevanja, Cindy odgovori: – Roditelji pri spolnom odnosu.

– Oh. Oh, shvaćam.

– Moj instruktor tvrdi da svako dijete promatra i pokušava se praviti da ne promatra. Snajperist je opremljen očitim simbolom, puškom, i obično se koristi optičkim nišanom, ponavljajući na tajnoviti način ono što je radio u djetinjstvu, gledati a ne biti viđen, raditi a ne biti uhvaćen.

– Shvaćam – reče Carella.

– U biti, po mojem instrukturu, promatranje kroz snajper je akt seksualne agresije. Suočenje sa prvotnim prizorom može se

manifestirati kroz neurozu bilo kroz virenje – kao voajer – ili u suprotnosti virenja, strahu od toga da se vas promatra. Ali dinamika u principu ostaje ista, i kod voajera i kod snajpera. Obojica su skriveni, tajanstveni. Obojica nalaze seksualno uzbuđenje, a često i zadovoljenje u tom činu. – Cindy je ugasila cigaretu i zagledala se u Carellu, širom otvorenih, mladih, nedužnih plavih očiju i upitala: – Što vi mislite?

– Hm – ne znam – reče Carella.

– Zar odjel nema psihologa? – upita Cindy.

– Da, ima.

– Zašto ga ne pitate što on misli o tome?

– To se tako radi samo na televiziji – odvratila Carella.

– Zar vam nije važno da saznate što potiče ubojicu?

– Da, naravno. Ali motivi su često vrlo složene stvari. Moguće je da je vaš instruktor te 'abnormalne' psihologije potpuno u pravu što se tiče snajperista pojedinca, možda čak i deset tisuća snajperista, ali isto tako je moguće da ćemo naletjeti na deset tisuća drugih koji nikad nisu bili svjedocima – prvotnog prizora, tako ste ga nazvali? i koji...

– Da, prvotni prizor. No ne čini li vam se to nevjerovatno?

– Sve je vjerovatno kad se radi o ubojstvu – reče Carella.

Cindy sumnjičavo podigne obrve. – To ne zvuči baš znanstveno, znate.

– I nije. – Završio je rečenicu bez namjere da bude grub, a onda iznenada shvatio da je zvučao naprasno.

– Nije mi bila namjera trošiti vaše vrijeme – reče Cindy ustajući, poprilično hladnog držanja. – Jednostavno sam mislila da biste željeli znati...

– Niste popili vašu kavu. – reče Carella.

– Hvala, ali kava je jako loša – odvratila je, ustala i gledala dolje na njega s ramenima povijenim unazad i s izazovom u očima.

– To je točno, – reče Carella. – Kava je jako loša. – Drago mi je da se bar oko nečeg slažemo.

– Nisam primijetio da je došlo do nekakvog neslaganja.

– Samo sam pokušala pomoći.

– Ja to cijenim.

– Ali izgleda da sam imala pogrešnu spoznaju da bi suvremeni policijski odjeli željeli nešto znati o psihološkim pokretačima u umu kriminalca. Moja fantaziranja...

– Hajde, nemojte tako, reče Carella. – Previše ste dragi i previše mladi da bi se ljutili na glupog pandura.

– Nisam ja draga, a nisam ni mlada, a vi niste glupi!

– Devetnaest vam je godina.

– Dvadeset u lipnju.

– Zašto kažete da niste dragi?

– Zato što sam previše toga vidjela i čula.

– Kao?

– Ništa!

– Baš me zanima, Cindy.

Cindy podigne svoje knjige i prisloni ih na grudi. – Gospodine Carella, ovo više nije Viktorijansko doba. Zapamtite to.

– Pokušat ću. Ali kako bi bilo da mi objasnite što ste s time htjeli reći.

– Htjela sam reći da je većina sedamnaestogodišnjakinja u današnje vrijeme već čula i vidjela sve što se ima za čuti i vidjeti.

– Kako to mora biti dosadno, reče Carella. – Pa što radite kad napunite osamnaest? Ili devetnaest?

– Kad ti je devetnaest – reče Cindy ledenog glasa – potražiš policajca koji ti je prvo rekao da ti je otac mrtav. Tražiš ga s nadom da ćeš mu moći reći nešto što možda ne zna, nešto s čim ćeš mu pomoći. A onda, kao i uvijek kad su takozvani odrasli u pitanju, slijedi potpuno razočaranje kad otkriješ da te ne želi ni saslušati.

– Sjedi, Cindy. Što si mi željela reći o našem snajperistu? Ako uopće jest snajperist.

– Čovjek koji puca na nekoga s vrha zgrade mora biti...

– Ne nužno.

– Ubio je dvojicu ljudi na isti način.

– Ako je on ubio obojicu.

– Novine su pisale o istom načinu i istom kalibru...

– To može značiti puno toga, ali ne mora značiti ništa.

– Nije valjda da ćete mi sad ozbiljno reći kako je posrijedi koincidencija?

– Ne znam što da vam kažem, osim da razmatramo sve mogućnosti. Sjedi, molim te. Činiš me nervoznim.

Cindy sjede naglo i tresne svoje knjige o stol. Za devetnaestogodišnjakinju koja je čula i vidjela sve što se ima za čuti i vidjeti, sličila je u tom trenutku više na devetgodišnjakinju.

– Dakle – progovori Cindy, – ako je isti čovjek ubio mog oca i onog drugog čovjeka, i ako jest snajperist, u tom slučaju mislim da morate razmotriti mogućnost da je seksualno motiviran.

– Svakako hoćemo.

Cindy naglo ustane i počne skupljati svoje knjige. – Vi me zafrkavate, gospodine Carella, reče, ljutito – i ne sviđa mi se to baš previše!

– Ne zafrkavam vas! Slušam svaku vašu riječ, ali za boga miloga, Cindy, zar misliš da do sada nikad nismo imali posla sa snajperima?

– Molim?

– Kažem da li misliš da policija do sada nikad nije imala slučaj povezan sa...

– Oh. – Cindy spusti ponovo svoje knjige na stol i ponovo sjedne na stolac uz njegov stol. – To mi uopće nije palo na pamet. Oprostite.

– U redu je.

– Iskreno mi je žao. Pa naravno. Hoću reći, vi sigurno imate posla sa svakakvim stvarima. Užasno mi je žao.

– Svejedno, drago mi je da si došla, Cindy.

– Uistinu?

– Nemamo često u posjeti bistre drage klince, reče Carella. – Zaista osvježavajuća promjena, vjeruj mi.

– Ja sam samo sveamerička djevojka, kao i svaka druga, reče Cindy s čudnovatim osmjehom. Zatim se uspravila, rukovala s Carellom, zahvalila mu i otišla.

Žena koja je hodala Avenijom Culver nije bila ni drago bistro dijete niti sveamerička djevojka.

Imala je četrdeset jednu godinu i kosa joj je bila izbijeljena u svijetlo plavo, nosila je previše ruža na usnama i previše crvenila na obrazima. Suknja joj je bila crna i uska, zaprašena puderom koji je prosula dok si je šminkala lice. Nosila je visoki prslučić i uski, bijeli, umrljani pulover, crnu kožnu torbicu s patentnim zatvaračem i sličila je poprilično na prostitutku, što je upravo i bila.

U doba i vrijeme kad prostitutke u bilo kojem kvartu više slične manekenkama visoke mode nego damama od zanata, ženski nastup bio je zapanjujući, ako ne zapravo kontradiktoran. Bilo je to gotovo kao da je svojim otvorenim pokazivanjem svoje profesije, zapravo upravo to negirala. Njezina odjeća, držanje, hod, njen namješteni osmijeh, sve je to govorilo jednako efektno kao da je ispisano na hodajućoj kartonskoj reklami – JA SAM PROSTITUTKA. Ali dok bi žena prolazila, zamišljena zadnja strana te iste reklame bi se pojavljivala na kojoj bi grimiznim slovima – kakvim drugim, naravno – pisalo: JA SAM PRLJAVA! NE DIRAJ! Žena je za sobom imala naporan dan. Osim što je bila prostitutka, ili možda zbog toga što je bila prostitutka – Bože, toliko je psiholoških kompleksa koje treba uzeti u obzir ovih dana – žena je bila i pijanica. Probudila se u šest ujutro, dok su šišmiši i miševi izlazili iz gipsane pukotine u njezinom jeftino namještenom stanu i ustanovila da u boci pored kreveta nema više pića. Brzo se obukla jer je rijetko kad nosila išta osim grudnjaka ispod svoje ulične odjeće i sišla na ulicu. Do podneva, skupila je dovoljno za bocu jeftinog viskija i do jedan sat ispila zadnju kap. Probudila se u četiri poslijepodne da bi otkrila kako šišmiši i miševi ponovno izlaze iz pukotine na zidu, i da je boca kraj njenog kreveta prazna. Navukla je grudnjak i pulover, crnu suknju i crne cipele visokih peta; napudrala je lice, razmazala ruž po usnama i rumenilo po obrazima i ponovno je hodala po poznatom dijelu avenije dok se suton polako spuštao na zapadu.

Uglavnom bi hodala tim krajem, svake večeri odmah nakon sumraka, pijana ili trijezna, jer je u blizini bila tvornica, na Culveru i Sjevernoj Četrnaestoj, i ljudi iz tvornice izlazili bi u 5:30, i ponekad bi imala sreće pronaći – brzu – mušteriju od četiri dolara ili, kad bi bila iznimne sreće, mušteriju za cijelu noć za petnaest dolara u čvrstoj, solidnoj američkoj valuti.

Večeras je imala dobar predosjećaj.

Večeras, dok je promatrala muškarce kako izlaze iz tvornice iz obližnjeg kuta, bila je sigurna da se među njima nalazi pobjednik. Možda čak i netko tko bi rado skočio na čašicu pića prije nego što se zavuku u krevet. Možda netko tko će se ludo zaljubiti u nju, nadzornik tvornice možda, ili čak neki upravnik, koji će voljeti njezine oči i njezinu kosu i odvesti je k sebi, u svoju veliku momačku kuću u

predgrađu Larksviewa, gdje će imati sluškinju i batlera i voditi ljubav samo kad joj bude do toga, i... i nemoj me dalje nasmijavati.

Ipak, i dalje je slutila sreću.

I dalje je slutila sreću dok joj je metak smrskao gornju usnu, rasuo desni, skrenuo kroz dušnik, polomio gornji dio kičme i izbušio ogromnu rupu na zadnjoj strani vrata napuštajući tijelo.

Metak se zabio u isti cigleni zid zgrade na koju je pala mrtva.

Zrno je bilo marke Remington .308.

ŠESTO POGLAVLJE

Istina je da su u demokraciji svi ljudi jednaki pred očima zakona, ali to ne vrijedi nužno i za sve mrtve ljude. Bilo bi lijepo vjerovati da je detektiv koji istražuje slučaj pregaženog pijanca posvetio svo svoje vrijeme i energiju slučaju s ciljem da otkrije počinitelja. Bilo bi još ljepše vjerovati da je prijevremena smrt varalice ili provalnika izazvala bilo što osim olakšanja, razmišljanja da se zapravo radi o – Božjem uplitanju – u korist policije. No postoji ogromna razlika između ubijenog kriminalca i ubijenog milijunaša. Prostitutka, koja ništa nije ukrala, ipak je prekršitelj zakona, i u rječniku policije kriminalac. Smrt prostitutke na Culver Aveniji izazvala bi malo interesa, da nije činjenice da je ubijena kalibrom .308 marke Remington. Ovako, dobila je posthumno više pažnje no što ju je imala prilike spoznati za svog života, bilo u očima muškaraca, bilo u očima zakona.

Zakon je čudesno višeznačan kad su u pitanju prostitutke. Kazneni zakon opisuje prostituciju u neuglednim kućama do detalja, ali nigdje ne postoji članak koji definira prostituciju samu po sebi. Pod dijelom o prostituciji, nabrojani su:

- (1) Otmica žene u svrhu
- (2) Nasilna prostitucija žene
- (3) Prinuda tuđe supruge na prostituciju
- (4) Podsticanje svjedočenja žene prinuđeno ili nabavljeno
- (5) Svodnici i dobavljači
- (6) Prijevoz žena u svrhu

U dijelu o neuglednim kućama navedeni su:

- (1) Otmica žene
- (2) Pristup maloljetnicima
- (3) Nasilna prostitucija
- (4) Čuvanje ili iznajmljivanje
- (5) Slanje glasnika u...

... i tako dalje. Neki od ovih prekršaja spadaju u teške zločine. No nigdje u svim tim potpodjelama ne piše ništa o povredi zakona same prostitutke. Prodavanje ljubavi za novac definirano je samo na jednom mjestu u zakonu. Začudo, to je navedeno u Članku 722, koji definira nedolično ponašanje: – Svaka osoba koja s namjerom da

prekrši mir, ili gdje se kršenje mira može pojaviti, izvrši bilo koje od slijedećih djela smatrat će se da je počinila nedolično ponašanje.

Pod – slijedeća djela – navedeno je sve od korištenja verbalnih prijetnji, pozivanje ljudi na okupljanje, dobacivanje uvredljivih primjedbi prolaznicima, i naposljetku, pod stavak 9. – učestalo ili povremeno izazivanje muškaraca, na bilo kojem javnom mjestu, u svrhu počinjenja zločina protiv prirode ili kakva druga nepristojnost.

Ako se poći s nekim u krevet može nazvati – zločinom protiv prirode, onda je to prostitucija. U tom odjeljku to se ne imenuje prostitucijom. To je – izazivanje, ali u dijelu – izazivanje: nepristojne ili nemoralne namjere, izazivanje u svrhu, navedeno je samo slijedeće: – Muške osobe koje zarađuju na prostituciji: Svaka muška osoba koja živi u cijelosti ili dijelom od zarade prostitucijom, ili koja na javnom mjestu vrši ponude nemoralne svrhe, počinila je delikt. Za mušku osobu koja živi sa ili je uobičajeno u društvu s prostitutkom, a nema vidljivih izvora prihoda, pretpostavlja se da živi od zarade na prostituciji.

Što bi dakle poštenu, savjesni policajac trebao napraviti kad mu očita kurva priđe i upita: – Je si li za malo zabave, dušo?

Prepušten vlastitim nagonima, mogao bi prihvatiti ponudu. Ili poštovati slovo zakona, i uhapsiti je zbog nedoličnog ponašanja, za što slijedi kazna od maksimalno šest mjeseci ili novčana globa od maksimalno pedeset dolara, ili oboje. Ali kazneni zakon je poduprt Uredbom o kriminalnom postupku, i svaki policajac u gradu zna Članak 887, stavak 4 napamet. Svaka prostitutka ga je dobro zapamtila jer je ovo propis kojim je proganjaju. Članak 887. opisuje, između ostalog skitnice. – Slijedeće osobe su skitnice, a zatim je naveden popis, na kojem su navedeni svi uključujući vašeg ujaka Maxa. Stavak 4. ne okoliša baš previše:

4. Osoba (a) koja se prostituira, ili (b) koja pribavlja ili osigurava usluge prostitucije za drugu osobu ili bilo koji drugi nepristojan ili nemoralan čin; ili (c) koja se zadržava u blizini ili na javnom ili privatnom mjestu sa svrhom da navede, pribavi, ili primami drugu osobu da poćini blud, grijeh, nezakoniti seksualni odnos ili bilo koji drugi nemoralni čin...

To je poprilično pokrivalo cijelu stvar. Naši puritanski praoćevi osnivaći nisu željeli ništa riskirati. Članak 887, stavak 4 dalje kaŹe:

... ili (d) onaj koji na bilo koji način navodi, pribavi, ili primami drugu osobu, na mjestu javnom ili privatnom, da počini takva djela; ili (e) osoba koja prima ili nudi ili se slaže primiti neku osobu na neko mjesto, građevinu, kuću, zgradu ili prijevozno sredstvo u svrhu prostitucije ili bluda ili svjesno dozvoli nekoj osobi da na tom mjestu oстане s tom svrhom; ili (f) onaj tko na bilo koji način pomaže ili potiče ili sudjeluje u bilo kojoj aktivnosti navedenoj u Stavku 4. Člana 887. Uredbom o kriminalnom postupku; ili osoba koja je obična prostitutka, koja nema stalno zaposlenje kojim bi se uzdržavala.

Sve vam to, dame i gospodo, spada pod skitnju. Ako ste skitnica, po Članu 891 (a) iste te uredbe možete biti poslani na – popravak – na najduže tri godine, u okružnom zatvoru, ili kaznionici, ili drugoj kaznenoj instituciji najdulje na godinu dana – zato, bolje se pripazite!

Čovjek po imenu Harry Wallach bio je muškarac koji je živio sa, ili je boravio u društvu prostitutke po imenu Blanche Lettiger, žene na smrt ustrijeljene u noći 30. travnja. Policiji nije trebalo dugo da ga pronađe. Svi su znali tko je Blanchin – stari momak. Pokupili su ga slijedećeg jutra u bilijar-salonu na križanju Sjeverne i Četrdesetprve, doveli ga u stanicu, posjeli u stolac i počeli ispitivati. Bio je visok, dobro odjeven muškarac, sa sjedinama na sljepoočnicama i prodornim zelenim očima. Upitao je detektive da li je u redu ako zapali, i pripalio cigaru od pedeset centi. Udobno se zavalio sa laganim superiornim smiješkom na usnama dok je Carella započinjao seansu.

- Od čega živite, Wallach?
- Investicija.
- Kakvih investicija?
- Dionice, obveznice, nekretnine. Znae već.
- Koliki je trenutni indeks AT&T-a? – upita Carella.
- Nisu u mom portfelju.
- A što jest u vašem portfelju?
- Ne znam baš napamet.
- Imate li brokera?
- Da.
- Njegovo ime?
- Dave.
- Dave...

- Dave Milias.
- Gdje mu je boravište u Miamiju?
- Nemam pojma.
- Dobro, Wallach, – reče Meyer, – što znate o ženi po imenu Blanche Lettiger.
- Blanche kako?
- O, ti bi se malo igrao s nama, ha, Wallach? Je li?
- Ime mi ne zvuči baš poznato.
- Ne baš, ha? Blanche Lettiger. Dijeliš stan s njom na Culveru i Sjevernoj Dvanaestoj, stan 6B, iznajmljen na ime Frank Wallach, i tamo živiš s njom posljednjih godinu i pol. Je li ti ime sad poznato, Wallach?
- Nemam blagog pojma o čemu govorite. – reče Wallach.
- Možda je on tip koji ju je sredio, šefe.
- I meni se čini.
- Kako to mislite? – upita Wallach nemirno.
- Zašto se izmotavaš, Wallach? Misliš da nas zanima jadni makro kao što si ti?
- Nisam ja to – odvrati Wallach s dostojanstvom u glasu.
- Ne? A kako ti to nazivaš?
- Sigurno ne tako kako ste to vi nazvali.
- Oh, baš dražesno, – reče Meyer. – On ne želi uprljati svoje slatke usne izgovaranjem riječi makro. Pazi, Wallach. Nemoj si otežavati. Ni sebi ni nama. Hoćeš da malo zaobiđemo pravila, mi ih imamo i znamo kako da ih zaobiđemo. Olakšaj si stvar. Zanima nas samo žena.
- Koja žena?
- Kujin sine, hladnokrvno je ubijena sinoć. Što si ti za ime svega, ljudsko biće ili što...?
- Ne poznajem ni jednu ženu koja je hladnokrvno ubijena sinoć. – ostajao je uporan Wallach. – Nećete me uplesti ni u kakvo jebeno ubojstvo. Predobro vas poznajem. Treba vam žrtveni jarac, a to neću biti ja.
- Ne tražimo žrtvenog jarca – reče Carella, – ali sad kad si to već spomenuo, to uopće nije loša ideja. Što ti misliš Meyer?
- Zašto ne? – odvrati Meyer. – Bit će dobar kao i bilo tko drugi. A oslobodit će nas pritiska.

- Gdje si bio sinoć, Wallach?
 - Sinoć, u koje vrijeme? – upita Wallach, još uvijek miran, još uvijek puckajući svoju cigaru.
 - U vrijeme kad je žena ubijena.
 - Ne znam za vrijeme u koje je ubijena niti jedna žena.
 - Oko pet i trideset.
 - Večerao sam.
 - Tako rano?
 - Ja jedem rano.
 - Gdje?
 - Kod Lutalice.
 - Gdje je to?
 - U predgrađu.
 - U predgrađu, gdje? Slušaj, Wallach, ako nas hoćeš natjerati da vadimo zube, možemo i tako.
 - Može, uzmite si gumenu traku.
 - Meyer, – reče Carella mirno, – uzmi gumenu traku.
- Meyer polako prošeće do stola na drugom kraju prostorije, otvori gornju ladicu i izvadi iz nje gumenu traku širine šake, dužine oko pola metra, pljesne ju o dlan i vrati se nazad za stol za kojim ga je Wallach mirno promatrao.
- Na ovo si mislio, Wallach?
 - Mislite da ste me impresionirali, ili što već?
 - S kim si jeo? – upita Carella.
 - Sam.
 - Ne treba nam traka, Meyer. Upravo se sam uvalio.
 - Samo se nadaj, stari. Konobar će me se sjetiti.
 - E, pa to zavisi o tome koliko pritisnemo konobara, zar ne? – reče Carella. – Tražimo naivca, sjećaš se? Misliš da ćemo dozvoliti da nam bijedni konobar stane na put?
 - Reći će da sam bio tamo – prozbori Wallach, ali u njegovom glasu više nije bilo one ležernosti.
 - Svakako se nadam, reče Carella. – No, u međuvremenu, zatvorit ćemo te zbog ubojstva, Wallach. Činjenicu da si svodnik, naravno, nećemo spominjati. To ćemo ostaviti za suđenje. To bi moglo zaista ugodno iznenaditi porotu.
 - Čekajte, – reče Wallach.

- Da?
- Što hoćete od mene? Ja nisam nikoga ubio i to dobro znate.
- A tko onda jest?
- Kako da, k vragu, ja to znam?
- Poznaješ ženu?
- Naravno da je poznajem. Ma dajte...
- Rekao si da je ne poznaješ.
- Zafrkavao sam se. Kako sam mogao znati da se radi o ovako ozbiljnoj stvari? Zašto se toliko uzbuđujete?
- Koliko dugo ju poznaješ?
- Oko dvije godine.
- Bavila se prostitucijom kad si je upoznao?
- Opet me hoćete uvući? Ne znam s čim se bavila. Moj način zarade je investiranje. Samo sam živio s njom, to je sve. Što jest, a što nije radila, bila je njezina stvar.
- Ali si znao da je kurva, ha?
- Ne.
- Wallach, – reče Carella, – zatvorit ćemo te zbog ubojstva. Zato što lažeš, i zato što nam je to jako sumnjivo.
- Stoga, dok ne nađemo nekoga tko će više odgovarati počinitelju, ti si taj. Jesi li siguran da baš to želiš, Wallach? Ili bi rađe konačno progovorio istinu i time nam pokazao da si zapravo uzoran građanin, kojem se samo slučajno desilo da je makro. Što kažeš, Wallach?
- Wallach je dugo šutio. A onda je progovorio: – Bila je kurva kad sam je upoznao.
- Prije dvije godine?
- Prije dvije godine.
- Kad si je posljednji put vidio?
- Preksinoć sam otišao van. Jučer se cijeli dan nisam vraćao u gajbu. Nisam je vidio cijeli dan.
- U koje vrijeme si napustio stan preksinoć?
- Oko osam.
- Kud si otišao?
- U centar, Riverhead.
- I radio što?
- Wallach slegne – Kockalo se, u redu?
- Blanche je bila u stanu kad si izašao?

- Jest.
- Da li ti je išta rekla?
- Ne. Bila je u susjednoj sobi s mušterijom.
- Ti si joj ga doveo?
- Jesam, jesam, – reče Wallach, i ugasi cigaru u pepeljari. – Suradujem s vama, u redu.
- Suraduješ sasvim pristojno, Wallach. Reci nam o Blanche.
- Što vas zanima?
- Koliko je imala godina?
- Rekla je da ima trideset pet, ali imala je četrdeset jednu.
- Kakvo joj je porijeklo? Odakle je?
- Negdje sa Srednjeg zapada. Oklahoma. Iowa, nisam siguran. Jedan od onih seljačkih krajeva.
- Kad je došla ovamo?
- Prije puno godina.
- Kada, Wallach?
- Prije rata. Ne znam točan datum. Slušajte, ako želite njezinu životnu pričicu, lajete na pogrešno drvo. Nisam je toliko dobro poznao.
- Zašto je došla ovamo?
- Radi školovanja.
- Kakvog školovanja?
- Koledž, čini mi se.
- Gdje?
- Sveučilište Ramsey.
- Koliko dugo je tamo provela?
- Ne znam.
- Da li je diplomirala?
- Ne znam.
- Kako je postala kurva?
- Ne znam.
- Roditelji su joj živi?
- Ne znam.
- Da li je bila udavana, razvedena, možda?
- Ni to ne znam.
- Pa koga vruga uopće znaš o njoj, Wallach?

– Znam da je bila seljančura iz provincije i ja sam se brinuo o njoj praktički iz samilosti, O.K.? Znam da je bila prokleta ispičutura, i gnjavatorica, i da je najbolje što joj se moglo dogoditi da bude upucana u glavu, što je upravo ono što je dobila, O.K.? To je to što znam.

– Ti si baš drag momak, Wallach.

– Hvala, volim i ja tebe. Što želite od mene? Davno bi umrla na ulici da se nisam brinuo o njoj. Učinio sam dobro djelo.

– Naravno.

– Da, naravno. Što vi mislite, da sam uz nju postao milijunaš? Tko je za boga miloga uopće želio povaliti nekoga njezinog izgleda? Znao sam joj dovoditi protuhe, to je sve. Bila je sretna što je uspijevala zaraditi za stan i hranu. Polovicu vremena nije mi davala ni centa. Trošila je lovu na piće prije nego bih došao do nje, a i piće bi vrlo brzo isparilo. Mislite da je bilo zabavno? Trebali biste pokušati jednom.

– Kako djevojka s koledža postaje kurva?

– Što si ti, policajac ili sociolog? U ovom gradu ima više kurvi koje su nekad bile na koledžu, nego što ja znam brojati. Nazovite Odjel za poroke, pa vidite sami.

– Pustimo sad Poroke, – reče Meyer, – imaš li kakvu ideju tko ju je ubio? – Nikakvu.

– Zvučiš kao da ti je drago što si je se riješio.

– I je. To ne znači da sam je ubio. Ma dajte, dečki, pa znate da nemam ništa s tim. Zašto trošimo vrijeme jedni drugima?

– Kud ti se žuri, Wallach? Još kockanja?

– Aha, samo čekajte da vam i to kažem.

– Onda nema žurbe. Imamo cijeli dan.

– Dobro, hajde da ubijemo cijeli dan. Pa što. U pitanju je samo novac poreznih obveznika.

– Nikad u životu nisi plaćao porez, Wallach. – Porez plaćam svake godine, – reče Wallach ljutito. – I federalni i državni, zato ohladite malo.

– I što navodiš kao svoje zanimanje?

– Opet ćete o tome?

– Ne, vratimo se Blanche. Da li joj je netko ikad prijetio? Znaš nešto o tome?

– Otkud da znam? Svaka mušterija je različita. Neki su izgubljeni klinci s prvim komadom u životu, a neki su siledžije koji bi malo mlatili žene. S tipovima koji odlaze kurvama, općenito nešto nije u redu.

– Ovo nije svodnik, – reče Meyer, – to je psiholog.

– Poznajem kurve. – reče Wallach jednostavno.

– Izgleda da o Blanche Lettigger nemaš baš puno pojma.

– Rekao sam vam sve što znam. Što da vam kažem više od toga?

– Reci nam nešto o njezinim navikama.

– Kao na primjer?

– Kao, kad je običavala ustajati ujutro?

– Ujutro? Šalite se?

– U redu, kad već? Popodne?

– Obično bi se budila oko jedan-dva popodne u potrazi za flašom.

– Kad se ustala onaj dan kad je ubijena?

Wallach smiješeći se, zavrti kažiprstom prema Carelli: – A-a. Uhvatio sam vas.

– Ha? – upita Carella.

Još uvijek smiješeći se, Wallach reče: – Rekao sam vam da je nisam vidio od prekjučer, nisam li?

– Nisam ti pokušao podvaliti, Wallach.

– Ne postoji ni jedan murjak na svijetu, koji ne pokušavaju uvijek nešto podvaliti momku kao što sam ja

– Gledaj, Wallach, – reče Carella, – razumijemo da si ti samo pristojan, uzoran građanin, u redu? Zato, prekinimo serenadu, pošaljimo lijepo violine kući i prijedimo na posao. Počinješ mi ići na živce.

– Ni vi nemate baš umirujući učinak na mene. – odvrati Wallach.

– Što je sad sve ovo? – upita Meyer iznervirano. – Komičar Wallach u našem gradu? Još jedna duhovitost s tvoje strane i raspolovit ću ti glavu, je 1' jasno?

Wallach je otvorio usta i odmah ih zatvorio. Kiselo je buljio u Meyera.

– Je 1' jasno? – viknu Meyer.

– Jasno, jasno, – odgovori Wallach, skupljajući se.

– Da li je imala običaj napuštati stan između pet i pet i trideset popodne?

- Je.
 - Kuda bi pošla?
 - U blizini gajbe je tvornica. Ponekad bi šljakeri bili zainteresirani za malu partijicu.
 - To je radila svako popodne?
 - Ne svako, ali vrlo često. Kad ste u stanju u kakvom je ona bila, morate ih uhvatiti gdje možete.
 - Gdje je tvornica?
 - Culver i Sjeverna Četrnaesta.
 - Dakle, gotovo svakog popodneva, negdje između pet i pet i trideset, napuštala bi stan i odlazila prema tvornici, točno?
 - Aha.
 - Tko je znao za to osim tebe, Wallach?
 - Policajac u patroli, dežurna vucibatina – nije mogao suzdržati osmijeh. – Možda ju je on i preparirao?
 - Slušaj, Wallach...
 - Dobro, dobro, ne znam tko bi još to mogao znati. Tip koji ju je ubio, pretpostavljam. Mogao je znati bilo tko. Sve što je trebao napraviti je malo promatrati.
 - Bili ste nam od velike pomoći – reče Carella cinično, – a sad se gubi odavde.
 - Upropastili ste mi dan.
- Ustao je, otresao pepeo cigare sa svojih hlača, i zakoračio od stola, kad ga je Meyer naglo šutnuo u zadnjicu. Wallach se nije ni okrenuo. S velikim dostojanstvom napustio je prostoriju.

SEDMO POGLAVLJE

Do sada je policija uspjela napraviti samo jednu konkretnu stvar što se tiče rješavanja višestrukih ubojstava: ništa.

Tog jutra, nakon što je Wallach otišao, pokušali su ublažiti cijelu situaciju pozivom Samuelu Gottliebu, iz tvrtke Gottlieb, Graham i Norden. Pitali su starijeg partnera tvrtke koliko je kriminalnih slučajeva Norden imao otkad je s njima i saznali su da se radi ukupno o četiri slučaja. Dao im je imena sva četiri klijenta, a onda podijelio listu na one koji su oslobođeni i one koji su osuđeni. Uzeli su zatim listu koju im je dala gđa. Norden, s imenima raznih firmi za koje je Norden radio tokom godina i do jedanaest sati nazvali su sve tvrtke i proširili popis za još dvanaest osuđenika koji su nekoć bili Nordenovi klijenti. Poslali su popis u centralu sa zahtjevom za prebivalištima svakog pojedinca, pokupili službeno vozilo i odvezli se do Sveučilišta Ramsey, gdje su se nadali saznati nešto, bilo što o Blanche Lettiger, mrtvoj prostitutki.

Sveučilište se nalazilo u središtu grada, počinjalo je na kraju Hali Avenije, protezalo se duž rubova Quartera, tik uz bok Chinatowna. Umjetnička izložba na otvorenom bila je u punom jeku tik do granične ulice. Carella je parkirao vozilo u zoni zabranjenog parkiranja, povukao sjenilo za sunce na kojem je rukom bio ispisan natpis POLICAJAC NA DUŽNOSTI i krenuo s Meyerom pokraj štafelaja poredanih uz pločnik. Izgledalo je da ove godine dominiraju morski pejzaži. Nasmiješeni počinitelji ove vodene umjetnosti zirkali su nadobudno na svakog prolaznika, trudeći se izgledati izdvojeno i nevoljko, a opet gurnuti u neudobnu ulogu trgovaca.

Meyer je radoznalo bacio pogled na morske pejzaže, i stao ispred – akcijske – slike, na kojoj je akcija prikazivala nekoliko smjelih crnih poteza preko polja bijelog, s dvije crvene točke u uglu. Kimnuo je tajanstveno, onda sustigao Carellu.

– Što se to dogodilo s ljudima? – upitao je.

– Kako to misliš? – odvrati Carella.

– Nekada davno kad bi gledao slike na njima bi našao ljude. Ne više. Umjetnici nisu više zainteresirani za ljude. Zainteresirani su samo za – ekspresiju. Čitao sam o tipu koji je голу damu prekrio bojom, a ona se zatim izvrtala po platnu, a ono što je ostalo iza toga je umjetnička slika.

– Šališ se, reče Carella.

– Kunem ti se Bogom – reče Meyer. – Može se vidjeti gdje je joj je bila noga, gdje su joj bedra ostavila trag, ili što već. Ona je nešto kao slikarev kist.

– Čisti li on svoje kistove na kraju dana?

– Ne znam. O tome nisu ništa napisali. Pisalo je samo o tome kako radi i pokazali su par primjera.

– To je prilično pomaknuto, nije li?

– Ne, mislim da je to prije povratak tradiciji.

– Otkud ti to?

– Tip očito vraća ljude natrag na slike.

– Evo škole.

Ramsey Sveučilište smjestilo se na drugoj strani malog parka, obasjano svibanjskim suncem. Nekolicina studenata sjedila je raštrkana po klupicama raspravljajući o konjugaciji glagola aimer, debatirajući također o teoriji racio-mobilnosti. Svrnuli su pogled na Carellu i Meyera dok su prelazili park i uspele se stepenicama u administrativnu zgradu. Unutrašnjost zgrade bila je hladna i zatamnjena. Zaustavili su studenta u bijeloj košulji i širokom zelenom puloveru i pitali ga za ured s podacima.

– Kakav ured s podacima? – upita student.

– Ured u kojem čuvaju podatke.

– Podatke o čemu? Mislite na alumni?

– Mislimo na podatke o prošlim studentima.

– Mislite na završene polaznike?

– Zapravo, nismo sigurni da je ovaj student ikad diplomirao.

– Redovni ili izvanredni?

– Nismo sigurni, reče Carella.

– Dnevna smjena ili večernja?

– I opet, nismo sigurni.

– Znate li bar koji koledž?

– Ne – odvrati Carella.

Student ga radoznalo pogleda. – Kasnim na predavanje – reče naposljetku i odšeta.

– Dobili smo jedinicu, prozbori Meyer. – Došli smo u školu nepripremljeni.

– Popričajmo s nekim nadležnim za ovo.

Načelnik prijamnog odjela bila je ljupka dama u svojim ranim šezdesetim koja je nosila uštirkanu bluzu i olovku u kosi. Zvala se Dean Agnes Moriarty, i kad su detektivi rekli da su iz policije, odmah je dobacila: – Moriarty se susreće s Holmesom i Watsonom.

– Carella i Meyer, ispravi je Carella, smiješeći se.

– Što mogu učiniti za vas, gospodo?

– Zanima nas da li nam možete pružiti bilo kakvu informaciju o ženi koja je nekoć bila vaš student?

– Kada?

– Ne znamo. Pretpostavljamo negdje prije rata.

– Kada prije rata? Ovo sveučilište je osnovano 1842. godine, gospodo.

– Djevojka je imala četrdeset jednu godinu kad je umrla, reče Meyer. – Možemo pretpostaviti ...

– Umrla? – upita gđa. Moriarty lagano podižući obrve.

– Da, gospođo – odvrati Meyer. – Ubijena je sinoć.

– Oh – kimne gđa Moriarty, – onda je ovo ozbiljno, zar ne?

– Da, gospođo.

– Oh. Dakle, da pogledamo. Ako je imala četrdeset jednu godinu – većina naših studenata počinje s osamnaest, što bi značilo da se upisala prije dvadeset tri godine. Imate li neku ideju na kojem je bila koledžu?. – Ne, bojim se da nemamo. – Da pokušamo sa školom slobodnih umjetnosti? – U potpunosti smo u vašim rukama, gđo. Moriarty – reče Carella.

– Da vidimo onda što možemo pronaći, zar ne? – Saznali su da se Blanche Ruth Lettiger doista upisala na Koledž Slobodnih Umjetnosti pri Sveučilištu Ramsey s glavnim predmetjma govor i drama 1940. godine; da je prijavila da ima 18 godina u to doba, a svoju adresu pod Jonesboro, Indiana, grad s 1.973 stanovnika, blizu Kokoma. Kao njezina privremena adresa bila je upisana 1107 Horsley Road, u Quarteru. U školi je provela samo jedan semestar, nešto kraće od pet mjeseci, i zatim odustala. Njezino odustajanje bilo je pomalo čudno, s obzirom da je bila uzoran student s prosjekom 3.8, vrlo blizu maksimalnih 4.0. Gđa. Moriarty nije imala nikakvih saznanja o tome kuda je Blanche Lettiger otišla nakon ispisa. Nikad se nije vratila studiju, niti ih je na bilo koji način pokušala kontaktirati.

Carella je pitao gđu Moriarty da li možda postoji netkto u školi tko bi se mogao sjećati Blanche Lettiger kao studentice, na što ih je gđa. Moriarty žurno odvela profesoru Richardsonu na odsjeku za govorništvo i dramu. Richardson je bio suhi stariji muškarac, držanja i ponašanja šekspirijanskog glumca. Glas mu je kotrljao iz usta u zlaćanim, okruglim tonovima. Govorio je usiljeno, kao da pokušava impresionirati publiku na drugom balkonu. Carella je bio siguran da se svaka riječ koju je izbacivao čula na drugom kraju grada u njegovom uredu. – Blanche Lettiger? – reče. – Blanche Lettiger? – Položio je svoju vitku ruku na glavu, spajajući palac i kažiprst na korijenu nosa, izgubljen na trenutak u tihom razmišljanju. Onda je jednom kimnuo, podigao pogled i rekao: – Da.

– Sjećate je se? – upita Carella.

– Da. – Richardson se okrene prema gospođi Moriarty. – Sjećate li se Perike i Buskinovog društva?

– Sjećam.

– Onda se zacijelo sjećate Dugog putovanja kući!

– Bojim se da mi je promaklo – odgovori gđa. Moriarty taktično. – Školska dramska sekcija postavila je toliko puno predstava.

– Mmm. Istina... – reče Richardson. Okrenuo se natrag prema Carelli. – Bio sam studentski savjetnik za tu grupu četiri godine za redom. Blanche je radila s nama na toj predstavi.

– Dugo putovanje kući?

– Da. Vrlo draga djevojka. Sjećam je se vrlo dobro. A i predstave također. Bio je to naš prvi zajednički projekt. Blanche Lettiger, da, točno. Igrala je jednu od... ah... dama lakih vrlina.

– Kako to mislite?

– Pa... – zastade Richardson, pogledavajući prema gđi. Moriarty, a onda reče: "Jednu od prostitutki.

Carella je pogledao Meyera, ali nijedan od dvojice detektiva nije ništa prokomentirao.

– Bila je veoma drago dijete, reče Richardson. – Prilično jaka, pomalo zamišljena, ali svejedno draga. I vrlo dobra glumica. Radnja predstave odvijala se na londonskim dokovima, i djevojka koju je tumačila Blanche trebala je govoriti s cockney naglaskom. Blanche je savladala naglasak i izgovor gotovo trenutno. Zaista impresivno. Imala je i sjajno pamćenje. Zapamtila je sve svoje strane... –

Richardson je zastao da vidi je li netko primijetio to što je upotrijebio profesionalni termin – stane, a onda, s obzirom da nije bilo reakcija, nastavio – na probama u prve dvije večeri. Imala je gotovo najveću žensku ulogu u drami, znate. Freda. Djevojka koja je imala dugi razgovor s Olsonom, a potom je instrument u njegovom opijanju i drogiranju prije nego što ga se ukrca kao mornara na brod. Predstavu smo odigrali u krugu, tako da je publika bila svuda oko nas. Nikad prije nešto takvo nije bilo pokušano na ovoj školi. Rabili smo školsko kazalište, ali smo morali premjestiti sjedala iz sredine na pozornicu, da bi glumci mogli biti u centru. U jednoj sceni, ako se sjećate tog komada...

– Gospodine Richardson, pitam se...

– ... jedan od mornara, Driscoll, je trebao proliti pivo iz svoje krigele u lice Ivanu, pijanom ruskom mornaru. E, samo...

– Gospodine Richardson, da li znate...

– ... kad je glumac pljusnuo to pivo, zalio je pola publike u prvom redu. Teško je zamisliti...

– Gospodine Richardson – reče Carella čvrstog glasa – da li je Blanche Lettiger...?

– ... dinamiku zbivanja u takvoj kružnoj izvedbi, osim ako je već niste izvodili. Blanche je bila izvrsna u tome. Imala je vrlo izražajno lice, znate. U sceni s Olsonom, bilo je potrebno da puno sluša, zadatak koji predstavlja problem i profesionalnim glumicama. Ovdje je to bilo posebno teško zato što smo radili u krugu, gdje je svaka nijansa izraza jasno vidljiva gledatelju. No, Blanche je to izvela izvrsno. Osobita izvedba, zaista.

– Je li Blanche...

– Predstava i nije jedna od mojih najdražih, znate. – nastavi Richardson. – Iz serije Glencairn, puno mi je draži Mjesec na Karibima ili čak U zoni. No Mjesec na Karibima ima četiri žene, koje su sve redom zapadno-indijske crnkinje, što je poprilično ograničavalo naš izbor glumica. Osim toga trebalo je uzeti u obzir i bijele glumice. U zoni, naravno ima samo mušku ...

– Da li biste možda znali da li je gđa. Lettiger...

– ... postavu, i to je, naposljetku obrazovna ustanova za dječake i djevojčice, pa smo taj komad također odbacili. U stvari, Dugo putovanje kući, unatoč svim svojim nedostacima, bilo je veoma

prikladno našim potrebama. S iznimkom dviju minornijih uloga na samom kraju predstave, uloge su vrlo dobro...

– Gospodine Richardson – reče Carella – znate li možda da li je gđa Lettiger imala želju postati profesionalna glumica? Ili se radilo o samo jednoj fakultetskoj aktivnosti više?

– Zaista ne znam koliko je bila zagrijana za kazalište. Razgovarali smo površno o tome u dva-tri navrata, ali moja je spoznaja da je bila neodlučna. Ili možda prestrašena, nisam siguran. Mislim da ju je grad pomalo impresionirao. Naposljetku, imala je tek osamnaest godina, i još k tome porijeklom iz malog grada u Indiani. Spoznaja o osvajanju profesionalnog kazališta morala joj se činiti izuzetno izvan njezinog dohvata.

– No, govorništvo i drama su joj bili glavni predmeti, zar ne?

– Da. No, ona je u školi provela samo jedan semestar, čak niti cijeli.

– Da li je razgovarala s vama o napuštanju škole?

– Ne.

– Da li vas je iznenadilo kad je otišla?

– Gospodine Canella, jednu stvar koju instruktor...

– Carella.

– Carella, da, oprostite. Jednu stvar koju instruktor nauči kroz godine jest da nikad ne bude iznenađen s onim što studenti kažu ili naprave.

– Znači da ste bili iznenađeni?

– Pa, bila je odličan student, kao što sam vam već rekao, talentirana djevojka, veoma. Da, pretpostavljam da me to iznenadilo.

– Da li je nastupala u nekoj drugoj predstavi osim O'Neillove?

– Ne.

– Da li je bila na nekom od vaših predavanja?

– Ne.

– Znate li ima li koga od srodstva u ovom gradu?

– Žao mi je, nemam pojma.

– Hvala vam – reče Carella.

– Nema na čemu, bilo mi je zadovoljstvo. – odvrati Richardson.

Ostavili su ga u njegovom malom uredu i spustili se stepenicama s gospođom Moriarty. – On je užasno dosadan, opasno – rekla je, – ali, ima jako dobro pamćenje i sigurna sam da vam je dobro opisao

Blanche Lettiger kakva je onda bila. Da li vam je to bilo od kakve koristi?

– Gospođo Moriarty – reče Carella – grozna stvar u detektivskom poslu je to što nikad ne znate što je korisno a što ne, sve dok se svi djelići ne uklope na kraju.

– Zapamtit ću to – rekla je. – To će mi, bez sumnje, pomoći u mojoj vječnoj borbi protiv mog zakletog neprijatelja Holmsa.

– Neka bolji pobijedi. – reče Carella.

Rukovali su se s njom i izašli van u sunčani dan.

– Što misliš o tome? – upita Meyer.

– Ne znam što da mislim. Zašto je napustila školovanje tako iznenada? Dobar student, dobre ocjene, zainteresirana za izvanstudijske aktivnosti. – Carella slegne.

– Prilično neuobičajeno, zar ne? Pogotovo kad je došla skroz iz Kokoma.

– Ne, nije Kokomo, nego neki grad pokraj.

– Da, kako se ono zvao?

– Jonesville, tako nešto.

– Jonesboro – reče Meyer.

– Točno.

– Misliš da bi trebali poslati upit?

– Za što?

– Rutinska provjera njezine obitelji, rođaka. Što ja znam.

– Koja korist od toga? Reći ću ti što me muči oko ove djevojke, Meyer. Ne uklapa se. Prije, imali smo bar neku tanušnu nit. A sada...

– Slegnuo je. – To me brine. Stvarno me brine.

– E, pa, nisi baš mogao primijetiti da se ja cerekam od uha do uha.

– Možda smo se namjerali na luđaka. Ako jesmo, možemo samo fućkati. Ubit će koga god poželi, nasumce, bez ikakvog posebnog razloga.

– Koja je ono plavuša koja ti maše? – upita Meyer iznenada.

Carella, koji je mislio da ga Meyer zeza odvrati: – Plavuše mi uvijek mašu.

– Da? Čak i šesnaestogodišnjakinje?

Carella otprati Meyerov pogled na drugi kraj parka, gdje je mlada plava djevojka u mornarskoj suknji i svjetloplavom puloveru počela

tiho koračati prema njima. Odmah ju je prepoznao i mahnuo joj u znak pozdrava.

– Poznaješ je?

– Naravno. Jedna iz kluba mojih obožavateljica.

– Stalno zaboravljam da si ti velika detektivska faca iz grada.

– Probaj to zapamtiti, štima?

Cindy Forrest imala je kosu spuštenu preko lica. Na usnama je bilo malo naznake ruža, a niska malih bisera ukrašavala joj je vrat. Nosila je knjige prislonjene na prsa, noseći također i tajanstveni osmeh na licu dok se približavala.

– Haj, – reče, – mene tražite?

– Ne – reče Carella, – ali svejedno te lijepo vidjeti.

– Lijepa hvala – reče Cindy. – Što tražite skroz u ovom dijelu grada?

– Tražili smo neke spise. Što ti tu radiš?

– Ovdje studiram – reče Cindy. – Sjećate se? Moj instruktor 'abnormalne' psihologije? Svjedok prvotnog prizora?

– Sjećam se – reče Carella. – Psihologija ti je glavni predmet?

– Krivo. Završit ću za učiteljicu.

– I poslije ćeš raditi na koledžu.

– Na gimnaziji. – ispravi ga Cindy.

– Koji detektiv. – uzdahne Meyer.

– Meyer, upoznaj se sa Cindyom Forrest. Gđice Forrest, ovo je moj partner, detektiv Meyer.

– Drago mi je, gospodine Meyer – reče Cindy i ispruži ruku.

Meyer je prihvati, i smiješeći se, reče: – A meni još draže.

Gotovo istog časa okrenula se natrag Carelli. – Jeste li našli to što ste tražili? – zapita.

– Pa, našli smo nešto, ali nisam siguran koliko će nam to pomoći.

– Zar spisi nisu bili kompletni?

– Jesu, poprilično kompletni, reče Carella, – samo što...

– Jeste li popričali s gospodinom Fergusonom?

– S kim?

– Ferguson. Nogometni trener.

– Nismo – odvrati Carella zbunjeno.

– Možda bi vam on mogao pomoći. Godinama je u školi. Školska momčad nikad ne pobjeđuje, ali ga drže zato što je stvarno drag

stariji čovjek.

– Shvaćam – reče Carella.

– Mogli biste ga potražiti.

– Zašto, Cindy?

– Pa zar niste došli zbog...? – zagledala mu se u lice. – Oprostite, možda sam se malo zbunila.

– Možda smo svi malo zbunjeni – reče Meyer, dok su mu se oči naglo suzile. – Zašto mislite da bismo trebali porazgovarati s gospodinom Fergusonom, gđice Forrest? – Jedino zbog toga što je bio u momčadi, znate. – Tko je bio u momčadi? – upita Carella.

– Pa, moj otac. – Zastala je, a njene plave oči se raširiše. – Zar niste znali da se ovdje školovao?

Salvatore Palumbo imao je sedamdeset pet godina, žilavi čovječuljak rođen u Napulju, koji je došao u Ameriku 1938. godine jer nije volio Mussolija niti ono što je radio njegovoj zemlji. Nije znao niti riječi engleskog kad je stigao, imao je svega četrdeset dolara u američkom novcu, plus ženu i dvoje djece i adresu rođaka. Otišao je posjetiti rođaka u Philadelphiji, koji ga je srdačno dočekao, a onda mu žustro objasnio da uopće nije dobrodošao. Tako je Palumbo, još uvijek bez znanja jedne riječi engleskog – u samo tjedan dana od dolaska – potrošio dvadeset svojih američkih dolara na karte za vlak, odveo ženu i djecu u drugi grad i pokušao započeti novi život.

Nije bilo lako započeti. U Napulju je prodavao voće s malih kolica koja je gurao unaokolo. Kupovao bi svoje proizvode od seljaka koji bi zalutali u grad s periferije, i gurao ta svoja kolica po cijelom gradu, vraćajući se ponekad kući tek oko devet ili deset sati navečer, ali ipak osiguravajući egzistenciju svojoj obitelji i sebi. Živjeli su siromašno, čak i za talijanske pojmove; u Napulju, Salvatore Palumbo i njegova žena živjeli su u getu. U Americi, otišao je iz Philadelphije gdje je njegov rođak živio u getu, direktno u drugi grad i u drugi geto.

Nije volio geto. Govorio bi svojoj ženi na talijanskom: – Nisam došao u Ameriku da bi i opet živjeli u getu, a zatim bi izašao i pokušao naći posao. Pomislio je kako bi bilo kad bi nabavio druga kolica, no uopće nije govorio engleski, nije znao gdje da nađe svoje artikle, ili kako da dođe do prodavačke dozvole, čak niti da mu je dozvola nužna. Umjesto toga našao si je posao na dokovima.

Oduvijek je bio sitan čovjek, i podizanje bala i sanduka za njega je bilo vrlo teško. Razvio je snažne ruke i široka prsa, pa je nakon dvije godine rada na dokovima izgledao kao krivonogi hrvač.

No, Amerika je zemlja mogućnosti. To je Božja istina, prihvatili vi to ili ne. Ne morate ostati živjeti u getu i ne morate ostati raditi na dokovima. Imate li volje, odlučnosti, i ambicije poput čovjeka kakav je bio Salvatore Palumbino, za dvadeset pet godina moći ćete imati kuću na Riverheadu – istina talijanskoj četvrti, ali to nije bio geto – i moći ćete posjedovati vlastiti dućan s voćem i povrćem samo sedam blokova dalje na Aveniji Dover Plain, i ljudi će vas zvati Sal umjesto Salvatore.

Točno u podne 1. svibnja, detektivi Meyer i Carella otkrivali su u drugom dijelu grada cijeli niz zapanjujućih činjenica, dok je Sal Palumbo stajao na pločniku ispred svog dućana i polirao svoje voće. Prvo su otkrili da je Anthony Forrest diplomac Sveučilišta Ramsey, činjenicu koju nisu nikad saznali. A zatim su se, na valu tog novog otkrića, prisjetili da im je Mae Norden, supruga pokojnog odvjetnika Randolpha Nordena, rekla kako je njezin suprug na Ramseyju studirao pravo. Poput ljudi koji su našli nedostajući komadić veoma zamorne slagalice, komadić koji im je cijelo vrijeme bio na stolu, baš ispod pepeljare, vrlo su spretno povezali prve dvije smrti sa smrću prostitutke Blanche Lettiger, koja je također studirala na Ramseyju, te su budalasto i radosno povjerovali da cijela slagalica gotovo završena, dok je u stvari tek započinjala.

Sal Palumbo nije imao nikakvih uzvišenih radosnih osjećaja dok je polirao voćke. Volio je voće, uistinu ga je volio, ali nije ga polirao zbog nekog posebnog zadovoljstva. Nije bio onaj tip ljudi koji bi se oduševili zbog posebne boje jabuke ili kruške. Polirao je voće stoga što je polirano bolje izgledalo njegovim mušterijama, a kad bi voće bolje izgledalo njegovim mušterijama, one bi ga kupovale. Jedna od njegovih mušterija upravo je dolazila prema dućanu, stara Irkinja, gospođa O'Grady. Znao joj je samo prezime. Znao je da živi negdje na Riverheadu, ali ne baš u neposrednom susjedstvu. Palumbov dućan bio je na Dover Plains Aveniji, odmah ispod izdignutih zgrada blizu ćoška 200-te ulice. Na tom uglu bila je stanica i svakog utorka poslijepodne, gospođa O'Grady spustila bi se stepenicama koje su vodile od stanice i prvo navratila u dućan sa slatkišima, a zatim u

mesnicu, odmah pokraj, a nakon toga bi došetala do Palumbova dućana, dvije trgovine niže od mesnice, u sjenci platforme stanice.

– Ah, signora, reče Palumbo, dok se približavala. Žustro mu odgovori: – Samo bez talijanskih dosjetki, Sal.

Gospođa O'Grady bila je žena od svojih pedesetak godina, vitalne vitke linije, s vragolastim sjajem u zelenim očima. Kupovala je kod trgovaca s Dover Plains Avenije zadnjih pet godina jer je voljela njihove cijene i robu više nego onu dostupnu u njezinom kvartu. Da ste pitali gospođu O'Grady ili Sala Palumba o njihovom ležernom flertu, koji je tinjao među njima zadnjih pet godina, oboje bi vam rekli da ste sišli s pameti. Palumbo je bio oženjen, imao je dva odrasla oženjena sina i troje unučadi. Gospođa O'Grady bila je udana, imala je udanu kćer koja je bila u drugom stanju. No Palumbo je bio muškarac koji je volio žene općenito, a ne samo onakav tip talijanskih južnjakinja, crne kose i crnih očiju, kakva je bila njegova žena, Rose, nego i vitke male ženice, s malim čvrstim grudima i uskim malim stražnjicama i zelenim očima kakve je imala gđa. O'Grady. A gđa. O'Grady bila je strastvena žena koja je najviše voljela osjetiti ruke dobrog snažnog muškarca oko sebe, a taj mali Talijan, Sal Palumbo imao je čvrste snažne ruke i velika široka prsa s crnim kovrčavim dlakama koje su virile iz njegove raskopčane košulje. I tako bi njih dvoje čavrljalo oko voća, i nastavljali svoje koketiranje koje nikad neće biti javno priznato, koje nikad neće postati nešto više, čak niti dodir po ruci, no unatoč svemu nastavljalo se svakog utorka iznad krušaka i jabuka, šljiva i marelica.

– Danas mi ne izgledaju baš nešto naročito dobro, Sal – reče gđa. O'Grady. – Imate samo to?

– Što je to s vama? – upita Palumbo, sa samo malom naznakom naglaska. – Ovo je voće prekrasno. Samo recite što želite. Želite li možda kruške? Imam i marelica, prve ovosezonske.

– Gorkih kao otrov, kladim se.

– Kod mene? Gorko voće kod Sala Palumba? Ah, bella signora, pa poznajete me bolje od toga.

– Ovo su dinje?

– Što bi drugo bilo nego dinje. Vidite ih vlastitim očima, zar ne? Sad ste ih prepoznali. Te su dinje slatke kao med.

– Dobre?

- Predivne.
- Kako da ja to znam?
- Gospođo O’Grady, za vas, razrezat ću jednu, ali samo za vas, i samo zato što kad ju otvorim vidjet ćete da je dinja tako slatka i tako sočna i tako zelena kao vaše oči.
- Ostavite sad moje oči – reče gđa. O’Grady. – I ne morate ju rezati zbog mene. Vjerujem van na riječ. Još ništa od šljiva?
- Ne možemo požuriti ljeto.
- Onda mi dajte dva kilograma jabuka. Pošto su vam marelice?
- Trideset devet za kilogram.
- To je preskupo.
- Ja sam na gubitku.
- Kladam se da jeste, odgovorila je smiješeći se.
- Dovezene su brodom, znate. Hladnjačama. Uzgajivač traži svoj dio, brodar traži svoj dio, željeznica svoj, dok marelice dođu do mene, što meni ostaje?
- Dobro, dajte mi par kilograma, da budete još više na gubitku.
- Dvije?
- Pa rekla sam par, nisam li?
- Signora, u Italiji par je uvijek dva. U Americi, par može biti tri, četiri, pola tuceta. Ma che. Raširio je ruke i slegnuo ramenima, a gđa. O’Grady se nasmijala.
- Dvije kile.
- Trebate salate? Imam krasne puterice i divnu kristalku, koju god vam duša poželi.
- Kristalku – rekla je. – Znate li tko ima stvarno odlično voće?
- Sal Palumbo ima stvarno odlično voće.
- Ne, nego voćar u mom susjedstvu. I njegove marelice su jeftinije. Palumbo, koji se baš pružio preko sanduka poslaganih na njegovom štandu, pokušavajući dohvatiti marelice koje su bile složene u urednim redovima upita: – Pošto su njegove marelice?
- Trideset i pet centi za kilogram.
- Pa kupite onda marelice kod njega. – reče Palumbo.
- Kupila bih – odgovori gđa. O’Grady, – ali već ih je sve rasprodao dok sam došla k njemu.
- Signora – reče Palumbo, – da sam ja prodao sve svoje marelice, i kod mene bi bila cijena trideset pet za kilogram. Hoćete li ih ili ne?

– Uzet ću ih – reče gđa. O’Grady, dok su joj se oči zacaklile, – ali to je čista pljačka.

Palumbo otvori smeđu papirnatu vrećicu i spusti šaku punu marelica u nju. Stavio je vrećicu na vagu i dodavao još marelica kad je metak doletio sa platforme stanice iznad njega, ulazeći mu u glavu pod oštrim kutom na vrhu njegove lubanje. Pao je naprijed na tezgju. Voće i povrće se zakotrljalo oko njega dok se skljojao na pločnik, izgancane jabuke i kruške, zelene papričice, naranče i limuni i krumpiri, dok je gđa. O’Grady gledala u njega užasnuta. A zatim je počela vrištati.

OSMO POGLAVLJE

Carella i Meyer nisu saznali da je Talijan, trgovac voćem po imenu Salvatore Palumbo ustrijeljen na smrt sve dok se nisu vratili u stanicu u četiri sata tog popodneva prvog svibnja. Do tada su prekopavali po spisima Anthonyja Forresta i Randolpha Nordena na Sveučilištu.

Spisi su bili zbunjujući i oprečni, i nisu im pružili gotovo nikakav novi trag o tome što se zapravo događalo.

Anthony Forrest upisao se na Sveučilište Ramsey na smjer poslovne administracije u proljetni semestar 1937. godine u osamnaestoj godini, nakon mature u Ashley Gimnaziji u Majesti. Do proljeća 1940, godine kad se Blanche Lettiger upisala, pristupio je završnoj godini. Bio je prosječan student, s prosjekom oko trojke za gotovo svaki nastavni semestar, jedva se akademski kvalificirajući za nogometnu ekipu. Diplomirao je kao dvjesto pedeseti u svojoj klasi u siječnju 1941. Bio je član ROTC dok je bio koledžu, no nije pozvan na aktivnu dužnost gotovo godinu dana nakon diplome, sve dok napad na Pearl Harbour nije zaprepastio svijet.

Randolph Norden pristupio je Sveučilištu Ramsey u proljeće 1935, s osamnaest godina i maturom sa Gimnazije Thomas Hardy iz Bethtowna. Upisao je slobodne umjetnosti, s eventualnom namjerom da krene na pravo.

U proljeće 1937., kad se Forrest upisivao, Norden je već završio svoje tri pripremne godine za pravnika, i bio je na drugoj godini pravnog školovanja. Diplomirao je na Ramseyju u lipnju 1941. i pridružio se mornarici odmah nakon napada na Pearl Harbour.

Iz njegovih papira vidjelo se da je bio izvrstan student kroz cijelo vrijeme svog boravka na Ramseyju. Izabran je u studentsko vijeće na drugoj godini, postao članom Phi Beta Kappa bratstva još kao brucš, upisan u knjigu Tko je tko na Američkim Koledžima i Sveučilištima, a – na pravu – bio je član Reda odvjetničke kapice te urednik Ramsey Pravne revije.

Pobliži pogled na spise pokazao je da Randolph Norden nije nikad bio ni na jednom predavanju s Anthony Forrestom. Također se pokazalo da niti jedan od njih dvojice, od kojih je jedan bio apsolvant 1940., a drugi na drugoj godini prava nikad nije dijelio niti jedno predavanje s brucšicom po imenu Blanche Ruth Lettiger.

– I, što misliš? – upita Carella.

– Proklet bio ako znam što da mislim, odgovori Meyer.

Ulazeći u ured, u četiri sata poslijepodne, još uvijek nisu imali nikakve odgovore. Zaustavili su se u pisarskom uredu i zatražili dvije šalice kave od Miscola. Na poruci na Carellinom stolu pisalo je da su ga zvali iz centrale s dosjeima. Izgledalo je da više nema previše smisla tražiti imena kriminalaca koje je branio Randolph Norden, no svejedno je uzvratio poziv, i popričao s čovjekom po imenu Simmons kad je zazvonio drugi telefon. Meyer se javio.

– Osamdesetsedma postaja, Meyer.

– Dajte mi Carellu na telefon – reče glas s druge strane linije.

– Tko ga treba, molim?

– Ovdje Mannheim iz Stočetvrte u Riverheadu.

– Pričekajte trenutak, ima drugu liniju – reče Meyer.

– Svakako – odvrati Mannheim.

Carella klimne. Nastavio je razgovor u vlastitu slušalicu: – Znači, svi osim jednog još uvijek odslužuju kazne, točno?

– Točno, odgovori Simmons.

– Što je s ovim koji je na slobodi?

– Zove se Frankie Pierce. U našem je društvu od prošlog studenog. Služio je pet i nešto sitno u Castelvieuu, uvjetno pušten prošle godine, pomilovanje.

– Zašto je ležao?

– Pljačka trećeg stupnja.

– Neka druga hapšenja u njegovom dosjeu?

– Imao je krivotvorene osobne isprave s petnaest godina, dvaput privođen zbog sukoba uličnih bandi, ali to je sve.

– Oružja?

– Plinski pištolj u jednim neredima. Njegov ga je odvjetnik uspio izvući s uvjetnom kaznom.

– Pomilovan je u studenom, kažete?

– Točno.

– Gdje sad živi?

– Isola. Tri-sedam-jedan Horton. To je ovdje dolje, blizu Calm's Point Mosta.

– Tko je njegov socijalni radnik?

– McLaughlin. Znate ga?

- Čini mi se. Neki problemi?
- Od kada je izašao čist je k'o suza. Pretpostavljam da će se vratiti na stari put prilično brzo. To je klasična shema, nije li?
- Ponekad, reče Carella.
- Pa zar se ne radi o nekoj provali? – upita Simmons.
- Ne, istražujemo ubojstvo.
- I kako vam ide? – Za sada prilično dobro.
- Polako. Svako se ubojstvo samo riješi, zar ne? – Ne uvijek, – reče Carella. – Puno vam hvala, Simmons.
- Nema na čemu, – reče i prekine. Carella se prespoji na drugu liniju. – Halo? – reče.
- Carella? – Ovdje Mannheim iz Stočetvrte, Riverhead.
- Kako ste, Mannheim?
- Lijepo, lijepo. Recite, vi ste taj koji istražuje ovaj slučaj sa snajperom?
- Ja sam taj. Imate nešto za mene?
- Aha. – reče Mannheim.
- A to je?
- Još jedan leš.

Rose Palumbo govorila je vrlo loš engleski čak i kad je bila pri sebi, a bila je praktično izvan sebe kad je Carella došao do nje u staroj kućici u Riverheadu. Pokušali su se neko vrijeme sporazumijevati na engleskom. Ona je cijelo vrijeme ponavljala nešto poput – atops, što Carella uopće nije razumio sve dok mu jedan od njenih sinova, čovjek po imenu Richard Palumbo nije objasnio da je njegova majka zabrinuta da li će njezinog supruga razrezati na autopsiji. Carella je pokušao uvjeriti ženu, na engleskom, da su samo željeli utvrditi uzrok smrti, ali žena je samo ponavljala – atops – između rijeke suza i glasnih uzdaha, sve dok ju Carella nije uhvatio za ramena i protresao je.

- Ma che vergogna, signora! – zavikao je.
- Mi dispiace, – reče Rose, – ma non posso sopportare l'idea eh lo taglino. Perche devono tagliare?
- Perche l'hanno uceiso, – reče Carella, – e vogliamo seopriere ehi e stato.
- Ma che seoprirete tagliandolo?

– La palla e aneora dentro. Dobbiamo trovare la palla perche ci sono stati altri morti. Altri tre.

– E tagliarono gli altri?

– Si.

– E peceato contro Dio mutilare i morti.

– E un piu grosso peceato contro Dio di uceidere, – Carella odgovori.

– Što kaže? – upita Meyer.

– Ne želi autopsiju.

– Reci joj da ne trebamo njezin pristanak.

– Kakva korist od toga? Sva je izvan sebe od boli. – Okrenuo se natrag k ženi. – Signora, – rekao je, – e neces-sario individuare il tipo di pallottola che l'ho uceise. La palla e aneora dentro, non comprende? Doddiamo sapere che tipo.

– Si, si, capisco.

– E per questo che dobbiamo fare un'autopsia. Comprende? Così potremo trovare l'assassino.

– Si, si, capisco.

– La prego, signora. Provi. – Potapšao je ženu po ramenu, a potom se okrenuo sinu, Richardu. Richard je imao možda trideset godina, impresivan muškarac širokih ramena i plesačkog struka. – Da li biste mogli odgovoriti na nekoliko pitanja gospodine Palumbo?

– Oprostite mojoj majci, – reče Palumbo. – Njezin engleski nije baš najbolji.

– U redu je. – reče Carella.

– Moj je otac engleski govorio prilično dobro, iako ne i onda kad smo tek došli ovamo. Stvarno se potrudio oko toga. Ali moja majka...

– Richard spusti glavu. – Čini mi se da je Amerika za nju uvijek bila nešto privremeno, stanica uz put. Mislim da se oduvijek planirala vratiti u Napulj. Ali ne i moj otac. To je bilo to. Za njega, to je bilo to. Stvarno mu se svidjelo ovdje. Zato je naučio jezik. I naučio ga je zaista dobro. Malo naglaska, ali ne previše primjetljivo. Bio je stvarno super čovjek.

Richard izgovori sve ovo gledajući u točku negdje iznad Carellinih ramena, ne gledajući ni trenutka u Carelline oči ili njegovo lice. Izgovarao je riječi poput molitve nad Palumbovim otvorenim grobom.

U njegovim očima nije bilo suza, no lice mu je bilo blijedo i stalno je zurio u tu zamišljenu točku iznad Carelle.

– Teško je radio cijeli svoj život, – reče Richard. – Kad smo prvi put došli u ovu zemlju, bio sam još klinac. Bilo je to 1938. godine, tako davno. Imao sam osam godina. Otac je crnčio kao konj dolje na dokovima. Bio je žgoljavi mali čovječuljak u to doba, trebali ste ga vidjeti. A onda je dobio mišiće, od nošenja teških stvari, znate? Bio je stvarno nešto posebno. – Pokazao je na malu uokvirenu sliku Palumba kako stoji u dnevnoj sobi u radnom odijelu. – Sve je ovo stvorio sam, znate – kuću, trgovinu. Iz ničega. Štedio je svoje novčiće, učio engleski, nabavio si kolica s prvim novcem koji je uštedio od posla s dokova. Baš kao i u Napulju, počeo je gurati svoja kolica po cijelom gradu, kući bi dolazio potpuno iscrpljen. Sjećam se kako je znao vikati na mene, a jednom me čak i ošamario, ne zato što je bio ljut na mene, nego samo zato što je bio prokleta umoran. Ali uspio je, zar ne? Otvorio je svoj vlastiti dućan, nije li? Imao je dobar posao, moj otac. Bio je zaista dobar čovjek.

Carella je pogledao Meyera. Obojica nisu prozborila ni riječi.

– I netko ga samo tako ubije, – reče Richard. – Netko je pucao u njega s vrha željezničke stanice. – Zastao je. – Što je on kome skrivio? Nikad nikog nije povrijedio u cijelom svom životu. Samo jednom, ošamario je mene, svog vlastitog sina, i to zato što je bio umoran, ne zato što je bio ljut, nikad nikog nije udario u ljutnji. Uopće nije nikad nikog udario. A sad je mrtav.

Richard lagano slegne, a njegove se ruke pomaknu u bespomoćnoj, zaprepaštenoj kretnji.

– Razumijete li vi to? Ja ne. Kakvog to ima smisla. Cijelog je svog života radio da bi imao vlastitu trgovinu, da bi se brinuo o obitelji, i onda ga netko samo tako ubije, kao da je... ništa. Ubijen je moj otac, zar ubojica to ne zna? Mog su oca odvezla ambulanta kola. Za ime Božje, zar ne razumije, taj tip što ga je ubio? Zar ne razumije da je moj otac taj koji je sad mrtav?

Suze su mu se skupljale u očima. I dalje je zurio u istu onu točku.

– Zar on nema oca, taj tip? Kako je mogao... ubiti ga samo tako, kako se mogao natjerati da povuče okidač? Čovjek je samo stajao tu dolje, čovjek, moj otac. Zar ne zna što je napravio? Zar mu nije jasno da taj čovjek više nikad neće ući u svoj dućan, nikad se više neće

raspravljati sa svojim mušterijama, nikad se više nasmijati, ništa? Recite mi, kako je to mogao napraviti?

Richard ponovno zastane. Glas mu se spustio. – Nisam ga čak ni vidio danas. Otišao je od kuće prije nego što sam ustao. Moja supruga i ja, živimo točno iznad. Svakoga ga jutro obično sretnem, otprilike u isto vrijeme idemo na posao. Radim za tvornicu avionskih dijelova, na Tridesettrećoj. Ali jutros, bio sam malo prehladen, malo me držala groznica, žena mi je rekla da ostanem u krevetu, javila je na posao da sam bolestan. I nisam vidio svog oca. Niti da mu kažem 'Zdravo, tata, kako si?'. I danas ga je netko ubio. Danas kad ga nisam vidio.

– Imate li neku ideju tko je to mogao napraviti? – upita Carella.

– Ne.

– Da li je netko prijetio vašem ocu? Je li primio kakav telefonski poziv, ili...?

– Nije.

– Neki poslovni problemi sa susjedstvom? – Ništa. – Richard ponovno spusti glavu. – Svi su ga voljeli. Ovo nema nikakva smisla. Svi su ga voljeli. – Protrljao je vrh nosa svojim kažiprstom, šmrchnuo i ponovno rekao: – Nisam ga uspio vidjeti. Čak niti da ga pozdravim.

DEVETO POGLAVLJE

Sljedećeg jutra, u srijedu, 2. svibnja, Steve Carella otišao je do poručnika detektiva Byrnesa. Ispričao je poručniku da je u slučaju došlo do neočekivanih zaokreta, da su on i Meyer mislili da su naposljetku na nekakvom tragu, ali da sad više nisu tako sigurni te da je postojala velika vjerojatnost da je ubojica obični luđak. U danim okolnostima, rekao mu je Carella, dobro bi mu došla svaka dodatna pomoć koju mu je Byrnes mogao pribaviti u odjelu, a također je zamolio da Byrnes zatraži pomoć iz drugih postaja u gradu, s obzirom da se ubojica kretao od mjesta do mjesta, i s obzirom da je obilaženje i istraživanje iziskivalo veliku količinu vremena, koje je naposljetku moglo dovesti samo do isključivanja pojedinih tragova, ako bi i bilo ičega za odbacivanje, što u tom trenu nije bio slučaj.

Byrnes je saslušao sve što mu je Carella rekao, i objasnio da će poduzeti sve što je u njegovoj moći čim pregleda popis zaduženja i nazove šefa detektiva dolje u centru. No, Carella je na pomoć morao sačekati samo do tog popodneva. A onda, neočekivano, pomoć je stigla iz Ureda okružnog tužitelja.

Andrew Mulligan bio je pomoćnik okružnog tužitelja koji je jednog dana želio biti guverner države, a nakon toga, sad kad je Kennedy probio led za katolike – mislio je kako ne bi bilo loše biti i predsjednik. Ured mu je bio u centru na High Streetu, u blizini zgrade Kriminalnog suda, preko puta Policijske uprave. Byrnes je svoj poziv šefu detektiva uputio u 11:15 prije podne, ali Mulligan nije znao za to, jer je u to doba bio na sudu. U stvari, Mulligan nije imao nikakvih spoznaja o tome da ljudi u 87-oj stanici istražuju četiri možebitno povezana umorstva, niti je imao ikakvu ideju da će im uskoro pomagati na slučaju. U tom je trenutku radio s okružnim tužiteljem osobno na slučaju o izbjegavanju plaćanja poreza. Mulligan nije znao da je okružni tužitelj osobno također želio biti guvernerom države, ali čak da je i znao, to ga ne bi diralo. Dotični slučaj na kojem su zajedno radili uključivao je krupnu zvjerku, organizirani kriminal, i štampao je novinske naslove lokalnih novina. Mulligan je volio naslove. Živciralo ga je što postoji jazz muzičar Gerry Mulligan, s kojim čak nije ni bio u rodu. Osjećao je da čim netko spomene ime Mulligan, ili kad god bi se ime Mulligan pojavilo u novinama, to kod

ljudi treba izazvati sliku borbenog pomoćnika okružnog tužitelja, a ne nekog jadnog udaraljkaša, ili što je već taj drugi Mulligan bio.

Do sada je imao, u vezi sa slučajem kojega će uskoro postati dio, četiri slučaja umorstva od kad radi u uredu tužitelja. Volio je slučajeve s umorstvima jer su obično jamčili puno publiciteta. Prvi slučaj su mu predali detektivi 49-te postaje, otvoreno i jednostavno ubojstvo prvog stupnja koje bi svaki novak sa završenim pravom uspješno priveo kraju. Mulligan je izmuzao cijelu stvar koliko god je mogao. Suđenje je trebalo biti sprovedeno i završeno u roku od najviše dva tjedna. Mulligan ga je rastegnuo na mjesec dana, s vrištećim naslovima svakog dana, i rastegnuo bi ga još i više da sudac osobno nije počeo davati neke suptilne nagovještaje o tome kako je – ovo suđenje prividno neiscrpan izvor retorike. Mulligan je dobio svoje naslovnice, a kriminalac svoju presudu, a zatim, s obzirom da ništa tako ne uspjeva kao uspjeh, tako barem poslovice kaže, recite to Larry Parksu – ubrzo nakon toga dan mu je još jedan slučaj, pa još jedan, i zatim još jedan, kao da je broj ubojstava u tom uglednom gradu bio jednako neiscrpan kao i izvor retorike na njegovom prvom suđenju.

Dok je napuštao sudnicu, i spuštao se širokim stubištem ispred zgrade, pitao se što će mu biti slijedeći slučaj sad kad su rasturili tog jeftinog reketaša s njegovom lažnom mesnom tržnicom koja je bila paravan za multimilijunske industriju poroka. Nije imao pojma da će uskoro biti upleten u slučaj na kojem je radila 87-ma postaja, ali se svakako nadao da će njegov slijedeći slučaj biti još jedno suđenje ubojici. Također je razmišljao što će ručati.

Restoran kojeg je uobičavao posjećivati bio je jedan od onih koji graniči s financijskom četvrti. Većina odvjetnika koja je imala posla oko sudova u centru ručala je ovdje i on je uživao u tihom žamoru koji bi obično popratio njegov ulazak u prostoriju. Nije imao nikakvih saznanja o tome što to drugi odvjetnici govore o njemu iza svojih dlanova, ali bio je siguran da je bilo dobro. Dok je ulazio u restoran toga popodneva, zamijetio je kako dvojica mladih pravника prekidaju svoj razgovor i okreću se u njegovom pravcu. Ničim nije pokazao da ih je primijetio. Stajao je na dovratku, bezgranično skromno, taj sudski dinamo prerušen u civilnu odjeću, i čekao da ga vlasnica restorana spazi.

Primijetila ga je gotovo istog časa.

– Oh, gospodine Mulligan – reče uznemireno. – Nisam znala da danas dolazite. Vaš stol je zauzet.

– Oh? – reče Mulligan, podižući blago obrve, s blagim izrazom zainteresiranosti na licu. – Zar moja tajnica nije zvala?

– Ne, gospodine Mulligan, žao mi je. Nije.

– Dakle... – reče Mulligan, i uputi nježan, očekivajući, istražujući pogled na zatečenu vlasnicu, pogled koji je čvrsto zahtijevao, – Dakle, što predlažete da učinimo u svezi s ovim nepodnošljivim spletom okolnosti?

Vlasnica je znala čitati poglede, i to stoga jer je imala posla s odvjetnicima i ovdje i u svojoj prijašnjoj domovini. I svi su bili isti, svi su smrdjeli.

– Pribavit ću vam drugi stol, gospodine Mulligan, – reče, – vrlo lijepi stol u drugoj prostoriji. Pođite sa mnom, pobrinut ću se za vas.

Počela se okretati, stala je u mjestu, a zatim joj osmijeh preleti licem te reče: – Čekajte, oni upravo odlaze. Pogledajte, upravo plaćaju. Vidite, gospodine Mulligan? Sve je naposljetku dobro ispalo. Imat ćete svoj stol.

– Cijenim to. – reče Mulligan. – Uistinu.

Dva su gospodina koja su sjedila za Mulliganovim uobičajenim stolom platila, ustala, pripalila cigare i napustila restoran. Konobar je promijenio stolnjak i pridržao stolac Mulliganu dok je sjedao. Mulligan privuče stolac bliže stolu i bez pogleda prema konobaru reče: – Dewar's s ledom, molim, a zatim se opustio i pogledao kroz veliko staklo van na ulicu. Volio je sjediti na istom mjestu svakog dana jer ga je bilo lakše prepoznati. Posebno je uživao u ovom stolu odmah do prozora jer ga se moglo prepoznati i izvan restorana baš kao i iznutra. Kolega odvjetnik u prolazu dobaci: – Haj, Andy, kako si? – i dotakne ga po ramenu. Mulligan se nasmiješi u znak odgovora i zapita se gdje je, k vragu, njegov whiskey. Konobar ga donese gotovo isti tren.

– Biste li sad željeli naručiti, gospodine Mulligan? – upita konobar.

– Pogledat ću jelovnik, – odvrati Mulligan. Konobar donese kartu, Mulligan podigne čašu s whiskeyem, otpije malo, i zatim počne čitati. Jelovnik se rijetko mijenjao. Znao ga je gotovo napamet.

Pitao se da li naručiti gratinirane račiće kad se iznenada stakleni prozor kraj njegova stola rasprsne.

Mulligan nije imao vremena reagirati na zvuk stakla rasprsnutog metkom, a slijedeće što je metak rasprsnuo bila je kost odmah ispod njegove desne sljepoočnice.

Kada bi postojala skala prioriteta za umorstva, u rasponu od nula kao najmanje važno do deset kao najvažnije, Blanche Lettigger bi otkucala čistu nulu, Sal Palumbo bi zazvonio kao dva, a Anthony Forrest i Randolph Norden pali bi negdje između tri i četiri.

Andrew Mulligan ispustio je svoje bale u svoju čašu Dewar'sa s ledom i postao lešometar strelovito do solidnih sedam cijelih osam.

U gradu su izlazile dvoje glavne novine, jedne velike, druge male, platite i birate. Oboje su bile grozne. Velike su uvijek tiskale svoje nadnaslove u crvenoj boji. One formata tabloida štampale bi svoje nadnaslove u plavoj boji, jer to su bile veoma liberalne novine, i nisu željele da ljudi pomisle da su previše liberalne, zapravo nisu željele ni najmanju asocijaciju s crvenom bojom. Velike su novine objavile tog popodneva naslov:

SNAJPER POKOSIO TUŽITELJA.

Nadnaslov je bio štampan crveno i pisalo je:

MULLIGANOV USPJEH str. 5. Tabloidne novine imale su tog popodneva sljedeći naslov: MULLIGAN UBIJEN, a na vrhu stranice, plavim slovima pisalo je BORBENI TUŽITELJ, piše Agnes Lovely, str.33. Članak Agnes Lovely, str. 33 bio je sastavljen u petnaest minuta kopanja po mrtvozornikovim papirima kratko prije pokretanja rotacije. Sama vijest, s druge strane, sličila je više na studiju, jer je politika tabloida s plavim naslovima bila da se svaka vijest prikaže kao književna izmišljotina ili popularno štivo. Ako bi Predsjednik Kennedy predložio Kongresu novi paket poreznih mjera, plavoglavi tabloid počeo bi svoju priču otprilike ovako: Ovi vjekovni dvori danas su se umirili u kontemplaciji. Prijedlog bijaše potrebno razmotriti, odluku donijeti. Prijedlog stigao odozgo, dokument koji bi mogao promijeniti živote cijele nacije, dokument koji... i tako dalje. Negdje pri kraju priče, reporter bi obično otkrivao koga je vruga to uopće htio reći. Sve do tada pisao je da bi dočarao atmosferu i stvorio napetost.

Mnogo ljudi u gradu mislilo je da je puška koja je donijela smrt okružnom tužitelju imala dovoljno atmosfere i napetosti sama po

sebi. Ti su ljudi naivno vjerovali da sve što bi novine trebale činiti u svom izvještavanju jest prenijeti činjenice, drage moje dame i gospodo. No, novine plavih nadnaslova, znate, vodila je zapravo prikrivena škola za pisce; netko je jednom spomenuo uredniku kako je čuo da je Ernest Hemingway nekoć bio novinski dopisnik. Gradski urednik također je smatrao da je većina ljudi u gradu nepismena. Najradije bi svoje novine ispunio s mnoštvom fotografija ispod kojih bi bili kratki, oštri komentari, ali jutarnje su gradske novine koristile taj format već duži niz godina, a urednik plavoglavog tabloida nije želio izgledati kao plagijator. I zato je, umjesto toga, odlučio da nepismeni ljudi ne žele vijesti odmah u glavu, nego da preferiraju čitati svaku priču kao da je poglavlje dugog romana o životu.

Poviši tip pio je whiskey. Sjedio je uz restoranski prozor promatrao jureće ljude napolju, u sebi potajice mislio na križara koji je priglupo i na tren skinuo ono s čim su ga nakitili. Možda baš Kolumbo u neka druga vremena, ili možda Esseks sa Elizabethom. On je, umjesto toga, bio poviši i impresivni tip koji je pio svoj whiskey. Uskoro će biti mrtav tip.

Ovako bi reporter tabloida plavih naslovnica započinjao svoju priču. No osim glavnog urednika koji je bio uvjeren da su svi u gradu nepismeni, osim možda njega samog, novine su također imale i svog slovoslagača koji je mislio kako ljudi obožavaju rješavati zagonetke dok čitaju njihove novine. Dok god si imao posla s nepismenima, kao prvo, nije bilo nužno predočiti im činjenice, a kao drugo, uvijek je bilo nužno još malo ispremiješati tipkani tekst, tako da bi priča bila još tajanstvenija i, u mnogim slučajevima, nerazumljivija.

Priča na strani 3. popodnevnog izdanja glasila je ovako:

Poviši tip pio je whiskey. Sjedio je uz restoranski prozor promatrao jareće ljude napolju, u sebi potajice mislio na seks sa Elizabethom. On je umjesto toga križara koji je priglupo i na tren skinuo svoj nakit, ili je to možda bio Columbo u neka druga vremena, ili možda Es koji je pio svoj whiskey uskoro bio mrtav tip. Umjesto visokog i impresivnog tipa.

Uistinu nije bilo važno što je pisalo u tabloidu plavih naslova jer je pomoćnik okružnog tužitelja po imenu Andrew Mulligan polako postajao plav na ploči u mrtvačnici, a okružni tužitelj osobno, čovjek po imenu Carter Cole, poprimao je prilično jaku nijansu plave,

pomiješanu s crvenom i na granici s ljubičastom kad je otkrio da je čovjek iz njegovog ureda neprikladno smaknut usred suđenja dok je pio svoju čašu whiskeya.

Okružni je tužitelj osobno podigao slušalicu i nazvao načelnika policije, želeći saznati što se to, k vragu, događa u gradu, kad poštovani i vrlo nužni pomoćnik okružnog tužioca ne može otići u restoran a da mu ne prospu mozak dok ispija čašu whiskeya. Načelnik policije mu je rekao da čini sve što je u njegovoj moći da ustanovi činjenice, nakon čega je prekinuo vezu i nazvao, nadzornika detektiva.

Pitao je nadzornika detektiva što se to, k vragu, događa u gradu, kad poštovani i vrlo nužni pomoćnik okružnog tužitelja ne može otići u restoran a da mu ne prospu mozak dok ispija čašu whiskeya. Nadzornik detektiva mu je rekao da čini sve što je u njegovoj moći da ustanovi činjenice, nakon čega je prekinuo vezu i nazvao, poručnika detektiva Petera Byrnesa iz 87-me postaje.

Poručnik detektiv Peter Byrnes obavijestio je nadzornika detektiva da ga je još jutros zvao u pokušaju da dobije neku pomoć na ovom slučaju, koji se počeo pomalo otimati kontroli, s ljudima koji umiru unaokolo kao muhe, i s poštovanim i vrlo nužnim pomoćnikom okružnog tužitelja kojem su prosuli mozak i sve to skupa. Nadzornik detektiva rekao je poručniku Byrnesu da će se pobrinuti da Capello, ili kako se već zove, dobije svu pomoć koja mu je potrebna na ovom slučaju, jer, a na tom mjestu mu se glas snizio, njegovim doslovnim riječima: – Samo između nas, Pete, okružni je tužitelj malo uzrujan ovom situacijom.

Andrew Mulligan je u međuvremenu lijepo i uredno narezan, pretražen u potrazi za zalutalim metkom, koji je, pokazalo se kad je pronađen, bio baš marke Remington .308 od svih mogućih. Budući da je bio mrtav, još uvijek nije imao pojma da su Carella i Meyer iz 87. postaje radili na slučaju koji je uključivao nekoga tko je trpao metke ljudima u glavu, niti je imao ikakvih saznanja koliko je njegova smrt pomogla istražnim policajcima.

Do ponoći te noći, Carellu je dodijeljena ekipa detektiva iz svih dijelova grada kao pomoć da uhvati snajperistu. U biti, dana mu je na raspolaganje, prava mala vojska.

Sve što je vojska sad trebala napraviti jest pronaći neprijatelja.

DESETO POGLAVLJE

Neprijatelj je, kao i svaki pristojan neprijatelj, nestao s vidika.

Nije bilo nikakvih novih ubojstava taj tjedan, i činilo se kao da se svi detektivi s područja cijelog grada mobilizirani za ovaj slučaj bore protiv duha. Četvrtak, petak i subota prošli su bez ikakvih događanja. Najokrutniji mjesec bio je za njima, odnoseći i dio svibnja, a ubojstva su, činilo se, prestala.

U nedjelju, 6. svibnja dva detektiva iz 12-te postaje, blizu Calm's Point mosta, dolje u centru, odlučila su kako ne bi bilo loše potražiti Frankie Piercea. Carella im je ime spomenuo usputno, kao bivšeg osuđenika kojeg je zastupao Randolph Norden. Isto tako, spomenuo je kako se činilo, s obzirom na kasnija događanja, da je Pearce čist i da ga ne treba dirati. Ali ta dva detektiva iz 12. bili su detektivi prvog stupnja, a Carella je bio samo detektiv drugog stupnja, i nije im se baš sviđalo da ih istrazi ubojstava uči netko s nižim činom, iako je trag bio njegov. Uz to, ta dva detektiva bili su siledžije.

Jedan se zvao Masterson, a drugi je bio Brock. Njih dvojica radili su zajedno već dugo vremena, i imali su za sobom dugu listu hapšenja i osuđivanja, no svejedno su bili siledžije. Te prve nedjelje u svibnju, dok su trešnje cvjetale u parkovima i blagi vjetrovi puhali s rijeke Dix, s juga, Masterson i Brock postali su malo nemirni u pretrpanom uredu 12. postaje, pa su odlučili da bi im dobro došlo malo svježega zraka. A onda su, s obzirom da su jednostavno kružili u okolici Calm's Point mosta, odlučili potražiti Frankie Piercea, koji je živio na 371 Hortonu.

Frankie Pierce nije imao pojma da će ga posjetiti detektivi, i to detektivi siledžije. Bio je stalno u kontaktu sa svojim socijalnim radnikom, i znao je da s ničim nije prekršio svoje uvjetno. U biti, radio je u garaži kao mehaničar i imao je apsolutno namjeru ostati ravan kao strijela, kao što kažu u filmovima. Njegov gazda bio je pošten čovjek koji je znao da je Frankie na uvjetnoj, ali koji je vjerovao da svatko zaslužuje šansu da se popravi. Frankie je bio dobar i predan radnik. Njegov je poslodavac bio zadovoljan s njim i dao mu povišicu prije mjesec dana.

Ali Frankie je napravio nekoliko pogrešaka te prve nedjelje u svibnju kad su ga siledžije Masterson i Brok posjetile. Prva pogreška bila je njegova pretpostavka da su ta dva detektiva samo detektivi, a

ne detektivi siledžije. Druga pogreška bila je njegovo vjerovanje da ljudi imaju razumijevanja.

Tog popodneva imao je spoj s djevojkom koja je radila kao blagajnica u restoranu blizu garaže. Priznao je djevojci da je bivši zatvorenik jer je želio da stvari među njima budu čiste od samog početka. Djevojka ga je pogledala vrlo pažljivo i rekla: – Što me se tiče što si prije bio? – i to je bilo to. Imao ju je namjeru odvesti u park, gdje bi se malo provozali čamcem po jezeru, a zatim večerali na terasi restorana, a onda možda malo prošetali i otišli kasnije u kino. Stajao je pred ogledalom, stavljao kravatu kad je začuo kucanje na vratima.

– Tko je? – upitao je.

– Policija. Otvaraj, Frankie.

Zbunjen izraz preleti mu licem. Pogledao se u ogledalo, kao da očekuje odgovor od svog vlastitog odraza, a potom slegnuo i krenuo prema vratima.

Masterson i Brock stajali su na hodniku. Obojica su bila dobrono preko 185 cm visine, svaki sa svojih devedesetak kila, obojica su nosila lagane hlače i sportske košulje kratkih rukava koje su jasno pokazivale njihova nategnuta prsa i mišićave ruke. Frankie je stajao pred njima na do vratku, izgledao je vrlo sitno iako je imao 175 cm i 75 kila.

– Frankie Pierce? – upita Masterson.

– Ja sam. – odgovorio je.

– Uzmi si šešir, Frankie. – reče Masterson.

– U čemu je problem?

– Popričali bismo s tobom.

– O čemu?

– Uzmi šešir.

– Ne nosim šešir. O čemu se radi?

– Htjeli bi da nam odgovoriš na neka pitanja, Frankie.

– Pa... pa, pitajte me.

– Praviš se pametan? – upita Brock iznenada. Progovorio je prvi put i efekt njegovih riječi bio je da se smrzneš. Imao je škrljasto-sive oči i debeli nos, a usta kao da mu je nacrtao neki risač nacrt, tanka i čvrsta, jedva da su se micala dok je govorio.

– Ne, gledajte – reče Frankie. – Nemam ništa protiv da vam odgovorim na vaša pitanja. Samo što imam spoj sa djevojkom, to je sve.

– Hoćeš li zavezati kravatu do kraja, Frankie? – upita Masterson, – ili radije ideš ovakav kakav si?

– Ja... Radije bih privezao kravatu... i sredio si cipele i ... – Oklijevao je. – Rekao sam vam da imam spoj.

– Jesi, rekao si. Zavezuj tu kravatu.

– Hoće li to dugo potrajati?

– To ovisi o tebi, zar ne, Frankie?

– Kako to mislite?

– Veži kravatu.

Otišao je do ogledala i završio vindsorski čvor koji je započeo. Rastužio se kad je primijetio da mu se ruke tresu. Pogledao je u ogledalu prema detektivima koji su ga čekali na dovratku, i pitao se da li su i oni to primijetili.

– Trebaš li na WC, Frankie? – reče Masterson.

– Da, evo odmah sam s vama, – odgovori Frankie pristojno. – Volio bih da mi kažete o čemu se zapravo radi.

– Saznat ćeš, Frankie.

– Hoću reći, ako mislite da sam prekršio uvjetnu ili nešto, možete nazvati mog socijalnog radnika, zove se McLaughlin, on će vam reći...

– Ne trebamo nikoga zvati – reče Brock istim onim ledenim glasom.

Obukao je jaknu, došao do vrata, slijedio detektive van i zaključao vrata za njima. Na ulaznim stepenicama u zgradu i oko trgovine bilo je dosta ljudi, i bilo mu je neugodno jer je znao da svi u susjedstvu mogu nanjušiti murjaka skroz s drugog kraja ulice, i nije želio da neko pomisli kako je opet u nevolji. Stalno si je ponavljao, cijelim putem kroz grad sve do stanice, da nije ni u kakvoj nevolji, da je ovo vjerojatno samo rutinska provjera, netko je nešto napravio, pa su, naravno, ispitali bivše zatvorenike u susjedstvu, tako nešto. Trebao im je samo objasniti, uvjeriti ih, da razumiju da je postao pošten, da ima dobar posao s dobrom plaćom, da čak nije ni vidio nikoga od društva s kojim je bio prije nego što je uhapšen.

Dva detektiva pozdravila su narednika za stolom na ulazu u zgradu, a onda je Brock rekao svojim ledenim glasom – Bez poziva, Mike, –

pa su nastavili s njim do zadnjeg dijela zgrade, gdje su bile detektivske prostorije, a onda u detektivsku sobu, a zatim u još jednu manju prostoriju na čijim vratima je pisala riječ ISPITIVANJE na vratima s mliječnim staklom. Brock zatvori vrata, izvadi ključ iz džepa, zaključa ih i vrati ključ u džep.

– Sjedi, Frankie, – reče Masterson.

Frankie sjedne. Čuo je što je Brock rekao naredniku na ulazu i vidio je kako je Brock zaključao vrata i stavio ključ u džep, i pomislio kako je izgleda napravljeno nešto jako ozbiljno, i kako s tim ne želi imati nikakva posla, o čemu god da je bila riječ. Isto tako, bilo mu je jasno da je on bivši zatvorenik, i da je prirodno da detektivi potraže, tipa s dosjeom ako se nešto dogodilo, ali jednom kad im objasni, čim razumiju da je on sad pošten...

– Koliko dugo si vani, Frankie? – upita Masterson.

– Od petnaestog studenog.

– Castleview?

– Aha.

– Zašto si ležao?

– Provala trećeg stupnja.

– Bio si dobar dečko, ha?

– Pa, jesam, nisam nikome radio nikakve probleme.

– To je lijepo, Frankie, – reče Masterson.

– Koliko dugo živiš dolje na Hortonu? – upita Brock.

– Od kad sam izišao.

– Radiš?

– Da, imam posao.

– Gdje?

– Esso stanica, pokraj mosta. Tamo gdje prilaz...

– I što radiš?

– Ja sam mehaničar.

– Stvarno?

– Stvarno, radio sam u trgovini automobilima gore na Castle...

– Radio što? Registarske pločice? – upita Masterson, a Brock se nasmije. Njegov je smijeh bio čudna stvar. Nikad nije bilo nikakvog zvuka. Došao bi mu do grla i tamo eruptirao samo u nizu mišićnih grčeva.

– Ne, izučio sam zanat, – reče Frankie. – Čujte, bio sam dovoljno dobar da me prime u garaži.

– To je lijepo, Frankie – reče Masterson.

– O čemu se zapravo radi? – upita Frankie. – Netko je nešto izveo?

– Da, netko je nešto izveo.

– Pa, ja nisam. – reče Frankie. – Ja sam svoju lekciju naučio.

– Jesi li?

– Pet godina mi je bilo sasvim dovoljno. – Spustio je glavu. – Ne više. Nikad više.

– To je lijepo čuti, Frankie. – reče Masterson.

– E, pa ja to stvarno mislim. Zarađujem osamdeset dolara na tjedan, naradim se k'o pas za njih, ali sve je pošteno, znate? Odbiju mi porez od toga, i ono što ostane je moje, pošteno zarađeno, bez problema. Jednom tjedno javljam se svom socijalnom...

– Da, Frankie, da li znaš tipa po imenu Randolph Norden?

– Naravno. Bio mi je odvjetnik.

– Bio?

– Da. Kad sam bio u frci. Bio. Zašto? O čemu je riječ?

– Što si misliš o njemu, Frankie?

– Dobar je odvjetnik. Zašto?

– Dobar odvjetnik? On te i poslao u zatvor, nije li?

– To nije bila njegova krivica. Htio je da kažem da nisam kriv, ali momak kojeg sam poznavao, tip koji je bio po zatvorima od kad je prohodao, rekao mi je da ako se dobro izgovorim da ću možda dobiti uvjetnu kaznu. I tako sam se sporječkao s Nordenom, a on mi je stalno ponavljao nisi kriv, nisi kriv, ali sam mu na kraju rekao da se namjeravam izgovoriti. I tako sam popušio i dobio deset godina. Kakva sam bio budala, ha?

– Znači, Norden ti se sviđao?

– Da, bio je u redu.

– Možda se trebao malo više sporječkati s tobom, ne čini li ti se tako? Uvjeriti te? Zar ne misliš da bi dobar advokat tako napravio.

– Pokušao je ali ga ja nisam htio poslušati. Mislio sam, sve što imam do sada u svom dosjeu su maloljetni zločini, znate, neredi, plinski pištolj. No mislio sam da je u uspoređi s tim provala prvi ozbiljan prekršaj te da ako se pokušam izvući, bit će blagi prema meni, možda mi daju uvjetnu kaznu. Umjesto toga, dobili smo suca

koji je mislio da će mi malo dulji boravak iza rešetaka dobro doći. – Frankie slegne. – Možda je bio u pravu.

– Ti si prilično simpatičan momak, zar ne, Frankie? Oprostio si Nordenu što te krivo vodio, a oprostio si i sucu što ti je odrezao onoliko kaznu. To je stvarno lijepo od tebe, Frankie.

– I sudac je čovjek kao svaki drugi, samo radi svoj posao, reče Frankie i ponovo slegne. – Slušajte, ne razumijem o čemu se radi. Kakve to veze ima sa... ?

– S čim, Frankie?

– S... pa, s bilo čim. S tim... zbog čega ste me već doveli ovdje. O čemu je riječ?

– Čitaš li novine, Frankie?

– Ponekad.

– Kada zadnji put?

– Ne znam. Rano odlazim na posao i nemam se vremena zaustavljati zbog njih. Ionako ne čitam baš previše dobro. Zato sam i upao u cijelu ovu nevolju dok sam još bio u gimnaziji. Dok su svi drugi učili čitati...

– Dobro, Frankie, zaboravimo na trenutak dijete uskraćenog djetinjstva, – reče Masterson. Kad si zadnji put čitao novine?

– Ne znam. Pa sad sam vam rekao.

– Slušaš li radio? – upita Brock svojim ravnim bezosjećajnim glasom.

– Naravno.

– Čuo si za tipa koji ubija unaokolo po gradu?

– Kojeg tipa?

– Snajperistu.

– Da, mislim da sam čuo nešto o tome. Da, točno, ubio je nekog tipa gore na Riverheadu, zar ne? Nekog voćara, tako nešto. Da, čuo sam. – Frankie zbunjeno pogleda gore u detektive. – Ne razumijem. Što... Što...?

– Dobro, dosta sranja, – progovori Brock i soba utihne.

Frankie je gledao gore u njih s očekivanjem, a oni su strpljivo gledali dolje u njega. Frankie nije bio siguran kakvog je to sranja bilo dosta, ali odjednom je poželio da su vrata otključana, ili da odjednom zazvoni telefon. Dva detektiva stajala su nad njim tiho, i on ih je isto tako tiho promatrao. Svi su iščekivali. On nije znao što očekuju da

kaže ili napravi. Njihovo strpljenje kao da je bilo beskonačno. Obrisao je gornju usnu. Čuo je kako zidni sat otkucava.

– Gledajte, – rekao je naposljetku, – možete li mi reći što... ? – i Brock ga je udario. Udario ga je naglo i bez napora, ruka mu je poletjela na gore, brzo, iz opuštenog položaja uz tijelo, otvorenog dlana, pogađajući Frankieja glasno po obrazu. Frankie je bio više iznenađen nego ozlijeđen. Podigao je ruke, ali prekasno, osjetio žarenje na licu, i pogledao Brocka sa zbunjenim izrazom.

– Što sam napravio? – upitao je priprosto.

– Randolph Norden je mrtav, Frankie, reče Masterson.

Frankie je mirno sjedio nekoliko trenutaka, gledajući gore u detektive, znojeći se u potocima, osjećajući se zatočen u ovoj maloj prostoriji zaključanih vrata. – Što... što hoćete od mene?

Brock ga ponovo udari. Ovaj ga je put udario vrlo jako, povlačeći šaku unazad i s punim je zamahom zabijajući u Frankiejevo lice. Frankie osjeti kako se čvrsti zglobovi sudaraju s njegovim nosom, i upita, – Što to radite?, počne ustajati sa stolca, kad mu Masterson spusti obje svoje mesnate ruke na ramena i strese ga nazad na sjedalo, tako jako da mu je udarac protresao kičmu skroz do vrata. – Hej!, progovori, a Brock ga još jednom udari, a ovaj put Frankie osjeti kako se nešto slomilo; začuje strašan zvuk lomljenja vlastitoga nosa, a onda dotičući svoju gornju usnu osjeti kako mu se po ruci slijeva krv.

– Zašto si to napravio, Frankie? – reče Brock čvrsto. – Nisam ništa napravio. Slušajte, hoćete li me molim vas saslušati...

Brock skupi šaku, i podigne je iznad glave kao da drži čekić, a potom je spusti dolje kao da je sama njegova šaka čekić, točno na korijen Frankiejeva nosa, a Frankie zavrišti od boli i padne sa stolca. Masterson ga šutne nogom u rebra, jednom, oštro.

– Diži se... – reče Brock.

– Stanite, gledajte... molim vas, stanite...?

– Diži se!

Osovio se na noge. Bol u nosu bila je nepodnošljiva, a krv mu je curila po usnama, po njegovoj bijeloj košulji i novoj kravati koju je kupio za spoj tog popodneva.

– Saslušajte, – reče, – saslušajte me. Imam posao, radim, pošten sam, kako ne razumijete...? – A Brock ga je udario. – Slušajte! –

zavrištao je. – Slušajte me! Ništa nisam napravio. Čujete li? Razumijete li što vam govorim? – a Brock ga je ponovo udario, jer Brock ga nije razumio ni riječi. Sve što je Brock razumio bilo je da je Frankie Pierce propalica koji se mlatio s drugim propalicama u uličnim tučnjavama od svoje dvanaeste godine. Razumio je da je propalica po imenu Frankie Pierce nakon toga maturirao u sitnog lopova po imenu Frankie Pierce, a nakon toga u zatvorsku ptičicu, a zatim u bivšeg zatvorenika, i da ga je sve to skupa još uvijek činilo propalicom, to je sve razumijevanje koje je Brock imao. I tako ga je pratio po sobi, dok je Frankie leđima uza zid pokušavao objasniti da je sad pošten, da je radio, da je bio čestit... Udarao ga je po slomljenom nosu iznova i iznova sve dok mu na licu nije bila samo raskvašena bezoblična masa zalijepljena negdje po sredini lica, kako ne razumijete, udarao dok je Frankie pružio ruku prema telefonu i pokušao dohvatiti slušalicu, molim vas da me saslušate, šutirao ga na podu dok se previjao od bolova, molim vas, preklinjem vas da me saslušate, i stajao nad njim sa svojim spremnim stisnutim pesnicama i vikao: – Zašto si ga ubio, kurvin sine? – i udarao ga opet i opet sve dok nije prestao odgovarati.

U parku, djevojka je čekala na Frankieja preko dva sata. Nikad se nije pojavio na sastanku jer su ga Brock i Masterson držali u sobi za ispitivanje šest sati, naizmjenice ga razbuđujući i zatim ponovno mlateći do besvijesti, usput ga ispitujući zašto je ubio čovjeka kojeg nije vidio pet godina. Na kraju svoje seanse, bili su uvjereni da je nevin. Napisali su izvješće u kojem je stajalo da je prekršio uvjetnu napadom na policajca za vrijeme rutinskog ispitivanja.

Frankie Pierce odveden je u kriminalni odjel bolnice na otoku Walker, na rijeci Dix, na oporavak, prije nego što ga pošalju natrag u unutrašnjost, u kaznionicu Castelvew.

JEDANAESTO POGLAVLJE

Siguran znak da se ništa novo ne događa u ovom slučaju – oh, da, osim što je jeftina propalica isprebijana i onemogućena da se vrati kući – bilo je to da je vrijeme prolazilo. Istina je da se nije desilo niti jedno novo ubojstvo od kad je Andrew Mulligan popio svoje zadnje piće, no vrijeme je svejedno brzo letjelo, a najveći dokaz za to bila je pojava Berta Klinga u uredu, preplanulog i zdravog izgleda, sa jakom posvijetljenom kosom od sunca nakon svog godišnjeg. Poručnik Byrnes, koji nije volio da mu itko u ekipi izgleda tako zdravo, odmah ga je uključio na Carellin slučaj.

Popodne, sedmog svibnja, dok su Meyer i Carella ispitivali gospođicu O'Grady u njezinom domu, malu simpatičnu ženu koja je bila prisutna kad je Salvatore Palumbo napustio naše društvo, Bert Kling bio je u uredu, pregledavao papire povezane sa snajperom i pokušavao saznati što se do sad dogodilo. Kad je mlada plava dama ušetala u ured, jedva da je digao pogled.

Meyer i Carella sjedili su u dnevnom boravku kućice na Riverheadu, dok im je gospođa O'Grady točila kavu i pokušavala se prisjetiti događaja prije smrti Salvatora Palumba.

– Mislim da je vagao neko voće. Šlag ili šećer?

– Za mene čistu, – reče Meyer.

– Detektiv Carella?

– Oboje pomalo.

– Da vas zovem detektiv Carella ili gospodin Carella, ili kako?

– Kako vam najviše odgovara.

– Pa, ako nemate ništa protiv, zvat ću vas gospodin Carella. Jer ako vas oslovim detektiv Carella, to zvuči kao da biste vi mene trebali osloviti s kućanica O'Grady. Nije li tako?

– Imate pravo. Rekli ste da je vagao neko voće?

– Da.

– I što se onda zbilo? Znam da smo ovo već prošli, ali...

– Onda je jednostavno pao preko štanda i skliznuo na pločnik. Mislim da sam ja počela vrištati.

– Jeste li čuli pucanj, gospođo O'Grady?

– Da.

– Kada?

– Nešto malo prije nego što je stao vlak.

- Kakav vlak?
- Vlak. Gore.
- Na platformi?
- Da.
- Ulazio je u stanicu kad je gospodin Palumbo ubijen?
- Iskreno govoreći, – reče gospođa O'Grady, – nisam baš previše sigurna u redoslijed. Hoću reći, čula sam pucanj, ali u tom trenutku nisam mislila da je to pucanj. Mislila sam da je to nekakav prasak motora ili puknuta guma – tko bi očekivao da puška prasne dok kupujete voće od čovjeka? Dakle, iako sam čula pucanj, nisam shvatila da je Sal... gospodin Palumbo... pogođen. Mislila sam da ga je uhvatilo srce, ili tako nešto kad sam vidjela kako pada i prevrće ono voće. Ali onda sam zapazila krv na zadnjoj strani njegove glave, i u glavi su mi se povezale eksplozija koju sam čula i činjenica da je Sal... zapravo, onda nisam znala da je mrtav... ali svakako ozlijeđen.
- A vlak?
- Ono što vam pokušavam reći jest da se sve odigralo tako brzo. Vlak je dolazio... Mislim da je dolazio, mada je mogao i odlaziti... i pucanj, i Sal koji pada ozlijeđen. Sve se dogodilo tako brzo da nisam sigurna u vremenski slijed, jadan čovjek.
- Dakle, niste sigurni da li je vlak dolazio u stanicu ili odlazio iz nje?
- Točno. Ali kretao se, u to sam sigurna. Nije samo stajao u stanici.
- Jeste li ikoga primijetili na platformi, gospođu O'Grady?
- Ne, nisam čak ni pogledala gore. U početku sam mislila da je u pitanju prasak motora, ili tako nešto. Nije mi uopće palo na pamet da je netko pucao. Tako da nisam imala razloga gledati unaokolo tko ili što je to bilo. Osim toga, kupovala sam voće, i uopće nisam registrirala pucanj, čak ni kao prasak ni ništa, sve dok nisam kasnije počela razmišljati o tome, kad je Sal već bio mrtav, razumijete što hoću reći? Teško je to objasniti, ali u gradu ima toliko mnogo zvukova, ali više ih uopće ne zamjećujete, samo idete svojim poslom.
- Znači, u stvari, vi niste čuli pucanj u to doba. Ili bar niste reagirali na njega.
- Točno. Ali bio je pucanj. – Gospođa O'Grady zastane. – Zašto pitate? Rade li se prigušivači za puške?

– Ne proizvode se tvornički, gospođo O’Grady. Postoje i državni i federalni zakoni protiv upotrebe prigušivača. Ali svaki pristojno sposoban alatničar mogao bi ga sam napraviti u svojoj garaži, pogotovo ako mu se po glavi vrzma nekakvo ubojstvo.

– Uvijek sam mislila kako su prigušivači veoma komplicirani. Uvijek izgledaju tako komplicirano u filmovima.

– Zapravo, princip rada im je jako jednostavan. Kad stavite prigušivač na pušku ili pištolj, zapravo zatvarate niz malih vratašaca. Prigušujete zvuk.

– Vratašaca?

– Zamislite komad cijevi, gospođo O’Grady, možda kakvih četiri centimetra u promjeru, dužine dvadesetak. Unutar te cijevi je niz odvojenih poklopaca, zatvorenih Vrata' koja apsorbiraju zvuk. To je prigušivač. Možete ga napraviti s kućnim alatom.

– Znate, ja sam čula pucanj, – reče gospođa O’Grady.

– A ipak, niste se okrenuli, niste pogledali gore, niste ništa komentirali gospodinu Palumbu.

– Ne.

– Puška koja je ispalila metak kalibra .308 je snažno oružje, gospođo O’Grady. Dovoljno snažno da zaustavi lava u naletu.

– I?

– Napravila bi prilično glasnu buku.

– I?

– Samo vam sugeriram, gospođo O’Grady, da vaša rekonstrukcija događaja može biti samo posljedica vaših kasnijih razmišljanja o cijelom incidentu.

– Čula sam pucanj, – ustrajala je gospođa O’Grady.

– Jeste li? Ili tek sad, sad kad znate da je gospodin Palumbo ubijen, tek sad mislite kako se sjećate pucnja? Drugim riječima, da li se vaša logika miješa s vašim pamćenjem?

– Logika?

– Da. Ako je metak ispaljen, i ako je čovjek ubijen, sigurno je morao postojati pucanj. A ako je postojao pucanj, morali ste ga čuti. A ako ste ga čuli, morali ste ga odbaciti kao prasak, ili puknutu gumu.

– Sigurna sam da je tako bilo.

– Da li ste ikad čuli kako je pukla guma, gospođo O’Grady?

– Da, mislim da jesam.

– I što ste napravili? Jeste li to ignorirali ili vas je to trenutno zateklo?

– Pretpostavljam da sam bila zatečena.

– Ipak, kad je gospodin Palumbo ubijen vrlo snažnom puškom, koja bi napravila vrlo glasnu buku, tek ste se kasnije sjetili da ste čuli pucanj. Zvuči li vam to valjano?

– Pa... mislim da sam čula pucanj, – reče gospođa O'Grady.

Carella se nasmiješio. – Možda i jeste, – odgovorio je. – Provjerit ćemo s čovjekom koji prodaje žetone na platformi. U svakom slučaju, gospođu O'Grady, izuzetno ste surađivali i bili ste od velike pomoći.

– Bio je veoma drag čovjek, – reče gospođa O'Grady. – Sal. Bio je stvarno jako drag čovjek.

Čovjek u kabini za prodaju žetona iznad Palumbova dućana stvarno nije bio drag čovjek. Bio je zaguljeno staro gundalo koje im je počelo stvarati nevolje od trenutka kad su prišli kabini.

– Koliko? – odmah je upitao.

– Koliko čega? – upita Meyer.

– Što piše na ovom znaku ovdje? Recite koliko trebate žetona?

– Ne trebamo nikakve žetone. – reče Meyer.

– Karta gradskih linija vam je tamo na zidu – reče službenik. – Nisam plaćen da dajem informacije.

– Jeste li plaćeni da surađujete s policijom? – upita Carella usrdno.

– S čim?

– Policijom, – reče Meyer i pokaže svoju značku.

– Što to piše? Malo sam kratkovidan.

– Piše 'Detektiv', – odgovori Meyer.

– Da?

– Da.

– Pa što hoćete?

– Hoćemo da nam kažete najbolji način da dođemo do ulice Carruthers u Calm's Pointu, – reče Carella.

– Što?

– Čuli ste me.

– Nikad nisam čuo za ulicu Carruthers.

– Zato što sam je sad izmislio, – reče Carella.

– Slušajte, što ste vi, neki pametnjakovići? – upita službenik.

– Mi smo dva klinca s koledža, koji su u lovu na neku atrakciju za tulum, – reče Meyer. – Trebali bi se vratiti s medvjedom u zimskom snu, a ti si prvi kojeg smo vidjeli danas.

– Ha-ha, – reče službenik neveselo. – Jako smiješno.

– Kako se zovete? – upita Carella.

– Quentin. Sad ćete me gnjaviti? I ja sam javni službenik, znate. Nije lijepo da gnjavite svoje kolege.

– A vaše je ime, gospodine Quentin?

– Stan.

– Stan Quentin? – upita Meyer s nevjericom.

– Da, što tome fali? – Starac je škiljio u Meyerovo lice. – Koje je vaše ime?

Meyer, čije je puno ime bilo Meyer Meyer, ostavština oca šaljivdžije, ubrzano odgovori: – Pustimo sad imena, u redu, gospodine Quentin? Samo bismo vam postavili neka pitanja o onome što se desilo tu dolje prošli tjedan, u redu?

– Mislite na žabara koji je ubijen? – upita Quentin.

– Da, na žabara koji je ubijen, – reče Carella.

– Što s njim? Nisam ga niti poznavao.

– Kako onda znate da je bio žabar?

– Pročitao sam mu ime u novinama. – Ponovno se okrenuo Meyeru. – Reci mi, ako ti nije teško, što fali imenu Stan Quentin?

– Ništa. Jedan su zatvor nazvali skoro vašim imenom.

– Da? Koji?

– Alcatraz, – reče Meyer.

Starkelja ga je blijedo gledao. – Ne kužim, – reče.

– Recite nam nešto o danu ubojstva.

– Nema se što reći. Čovo je ubijen tu dolje, to je sve.

– Ubijen je s ove platforme, gospodine Quentin, – reče Meyer. – Iz svega što znamo i vi ste mogli biti ubojica.

– Ha-ha, – odvrati Quentin.

– Zašto ne?

– Zašto ne? Jer ne mogu pročitati što piše na vašoj znački s metar udaljenosti. Kako bih k vragu mogao ubiti tipa koji stoji dolje na ulici?

– Mogli ste koristiti optiku, gospodine Quentin.

– Naravno. Mogao sam biti guverner države.

– Da li ste vidjeli nekoga na platformi s puškom?

– Gledajte, – reče Quentin, – možda me niste dobro razumjeli. Ja ne vidim baš najbolje, je 1' vam to jasno? Ja sam tip s najzeznutijim vidom kojeg ćete ikad sresti.

– Zašto onda ne nosite naočale? – upita Carella.

– Što, i da si pokvarim izgled? – reče Quentin ozbiljno.

– Kako znate koliko vam je netko dao novaca? – upita Meyer.

– Prinesem novčanicu licu.

– Da mi to raščistimo, u redu? Čak i da je netko došetao ovamo s puškom, vi ne biste vidjeli što nosi. To nam pokušavate reći?

– Mislio sam da sam to rekao prilično jasno, – reče Quentin. – Kako to mislite, Alcatraz? Kako su taj zatvor prozvali po meni?

– Probajte skužiti, gospodine Quentin, – prozbori Meyer. A zatim nastavi: – Imate li ovdje vozni red?

– Kompanija ne izdaje vozne redove, znate to.

– Znam da kompanija ne izdaje vozne redove, ali zar nemate nekakav raspored vlakova za vas zaposlenike? Zar ne znate kad vlakovi dolaze i odlaze sa stanice?

– Naravno da znam.

– Da li biste nam bili voljni reći nešto o tome?

– Bih.

– Kada, gospodine Quentin? Malo smo nestrpljivi da se vratimo na zabavu.

– Koju zabavu?

– Onu za koju tražimo neku atrakciju.

– Ha-ha, – reče Quentin.

– I onda?

– Hoćete znati za svaki vlak koji ovdje dolazi i odlazi?

– Ne. Zanimaju nas samo vlakovi koji ovdje dolaze i odlaze oko podneva. To nas zanima. Mislite li da nam možete pružiti te informacije?

– Mislim, – reče Quentin. – Alcatraz, ha? Gdje je to?

– U vodama San Francisca.

– Jednom su snimili film o njemu, nisu li?

– Točno.

– Što su napravili? Iskoristili moje ime na filmu?

– Zašto ne pišete filmskoj kompaniji? – predloži Carella.

– I hoću. Tko je snimio film?

– Bio je to mjuzikl, iz M-G-M-a, – reče Meyer.

– Ha-ha, – reče Quentin, – Dajte, tko je snimio film?

– Par robijaša, – odgovori Carella. – Kao dio zatvorskoga terapijskog programa.

– Je 1' mogu tužiti robijaša?

– Ne.

– Koja onda korist?

– Nema koristi. Samo budi zahvalan što su buksu nazvali po tebi, to je sve. A kao gestu svoje zahvalnosti reci nam o vlakovima, može?

– Vi ste samo gomila pametnjakovića, – reče Quentin kiselo. – Znao sam to čim ste došli do kabine.

– Vlakovi, – došapne Meyer.

– O.K, O.K., radnim danom?

– Radnim danom.

– Oko podneva?

– Oko podneva.

– Jedan dolazi u jedanaest pedeset i sedam, odlazi tridesetak sekunda kasnije.

– A slijedeći?

– Dolazi u dvanaest-nula-tri.

– A odlazi?

– Ista stvar. Tridesetak sekundi, više manje. Samo otvore vrata, puste ljude van i unutra, i odmah idu dalje. Što ste mislili da je ovo? Vožnja prvim razredom za Istambul? Ovo je nadvožnjak.

– Kako vaš sluh, gospodine Quentin?

– Moj što?

– Vaš sluh. Da li ste čuli pucanj oko podneva onog dana kad je gospodin Palumbo ubijen?

– Koji je to bio dan?

– Prvi svibnja.

– To je datum. Koji je to bio dan? Pamtim dane samo po imenima.

– Utorak.

– Prije tjedan dana?

– Sutra će biti tjedan dana.

– Ne, nisam čuo nikakav pucanj prije sutra će biti tjedan dana.

– Hvala, gospodine Quentin, – reče Meyer. – Bili ste od izuzetne pomoći.

– Poznajete te tipove u Alcatrazu?
– Poznajemo puno tipova u Alcatrazu, – reče Carella.
– Recite im da maknu moje ime s njega, čujete?
– Hoćemo, – reče Carella.
– Nego što, – reče Quentin.
Dolje na ulici Meyer reče: – I?
– Mislim da je naš momak koristio prigušivač.
– I meni se čini.
– To nam puno pomaže, je li?
– O, da. Oho-ho, koliko nam to puno pomaže.
– Od ovog slučaja mi lagano postaje mučno, znaš.
– Jesi li za kavu?
– Ne, pokvarit će mi apetit. Htio bih ponovo porazgovarati s vozačem lifta iz Nordenove zgrade, a onda bih htio ponovno razgovarati sa ženom koja je bila svjedok Forrestove smrti, a onda...
– Da pošaljemo neke od naših malih pomagača?
– Ovo hoću obaviti osobno.
– Zašto?
– Ne vjerujem policajcima, – reče Carella cereći se.
Mlada plavuša koja je ušetala u ured dok je Bert Kling predano kopao po papirima bila je Cindy Forrest. Nosila je crnu torbu u jednoj, a fascikl u drugoj ruci. Tražila je detektiva Stevea Carellu, tobože da mu da materijal iz fascikla. Cindy – koja je po vlastitom priznanju – imala devetnaest godina, u lipnju će dvadeset, i koja je vidjela sve i čula sve, i također nešto od svega toga i isprobala. Mislila je kako je Steve Carella atraktivan muškarac glamurozne profesije – čujte, neke se djevojke jednostavno pale na murjake – i iako je znala da je oženjen i pretpostavljala da ima hrpetinu djece, ipak je mislila kako bi bilo zgodno da ga opet vidi. Bračni ugovor bio je neki udaljeni i jedva razumljivi kulturni kuriozitet za većinu devetnaestogodišnjakinja koje će uskoro imati dvadeset. Nije znala što će se dogoditi kad se ponovno vidi s Carellom, no u svojoj je glavi imala do detalja razrađenu maštariju, i točno je znala što bi željela da se dogodi. Činjenica da je bio oženjen nije ju ni najmanje smetala, niti ju je nešto posebno uznemirivalo što je bio gotovo dvaput stariji od nje. U njemu je vidjela muškaraca privlačne životinjske vitalnosti, ne preglupog za policajca, koji je lako moguće

vidio i čuo čak i više od nje, a koji je zasigurno isprobao više od nje. Njezino je vlastito iskustvo bilo ograničeno na jedanput na zadnjem sjedalu auta i drugi put na krevetu, na zabavi u New Ashtonu. Još se sjećala imena obojice dječaka, ali bili su to samo dječaci, o tome se radilo, a Steve Carella je po njenom mišljenju bio muškarac, što je bila potpuno druga stvar. Bilo je to nešto za što je smatrala da mora iskusiti sada, prije nego li se uda jednog dana i natrpa si djecu na vrat.

Još se nije konzultirala s Carellom o toj mogućnosti, ali smatrala je da je to samo nevažni detalj. Bila je izuzetno sigurna u svoj dobar izgled i u neporecivu snagu njezinog kapitala zvanog mladost. Čim Carella shvati kakve su njezine nakane, bila je sigurna, bit će vrlo sretan da joj ugoditi i zatim će ući u divlje mahnitu i slasnu ljubavnu aferu koja će završiti za nekoliko mjeseci, naravno, jer to se neće moći održati. Ali Carella će se nje sjećati cijelog života, devetnaestogodišnjakinje koja će uskoro napuniti dvadeset, koja je podijelila te nježne trenutke strasti s njim, koja mu je obogatila život, koja ga je nagradila svojim mladim bistrim umom i svojim mladim prijemčivim tijelom.

Osjećajući se poput Heloise koja se sprema za ljubavni sastanak s Abelardom, ušetala je u sobu očekujući da će naći Carellu – i umjesto toga našla je Berta Klinga.

Kling je sjedio za svojim stolom pod zrakom sunca koja je kroz zasjenjene prozore padala na njegovu plavu kosu poput korone. Bio je preplanuo i mišićav, raskopčane bijele košulje na prsima, nagnut nad papire na svom stolu, sunce mu je dodirivalo kosu; djelovao je vrlo zdravo i zgodno i mlado.

Zamrzila ga je isti tren.

– Oprostite, – rekla je.

Kling podigne pogled: – Da, gospođice?

– Htjela bih razgovarati s detektivom Carellom, molim vas.

– Trenutno nije tu, – odgovori Kling. – Mogu li vam pomoći?

– Tko ste vi? upita Cindy.

– Detektiv Kling.

– Drago mi je. – Zastala je. – Rekli ste detektiv Kling?

– Točno.

– Izgledate tako – – oklijevala je pri izboru riječi, pomalo prezrivo – mladi. Hoću reći, za detektiva.

Kling je odmah osjetio njezino neprijateljstvo, i odmah uzvratilo istom mjerom. – Zna, – rekao je – ja sam šefov sin. Zato sam tako rano postao detektiv.

– O, shvaćam. – Pogledala je okolo po sobi, očito iziritirana Klingom, i prostorijom, i Carellinom odsutnošću i cijelim svijetom. – Kad će se vratiti? Carella?

– Nije rekao. Otišao je nešto provjeriti.

Mrtvačko slatkog osmijeha, Cindy reče: – Pa su ostavili tebe da paziš na dućan. Kako zgodno.

– Aha, – odgovori Kling, – ostavili su me da pazim na dućan. – Nije se smiješio, jer nije uživao u društvu ove šmrkavice, koja je ušetala ovamo s licem s naslovnice Saturday Eve-ning Posta i svojim djevojačkim koledž-govorom. – Pa, s obzirom da ja pazim na dućan, recite što trebate, gospođice? Imam posla.

– Da, vidim.

– Što mogu napraviti za vas?

– Ništa. Pričekat ću Carellu, ako nemate ništa protiv. – Taman je počela otvarati pokretna vratašca kad je Kling naglo skočio iz svog stolca.

– Stanite! – prasnuo je.

– M-molim? – upita Cindy, širom otvorenih očiju.

– Ni makac! – zavika Kling i na Cindyno iznenađenje izvuče pištolj iz futrole i uperi joj ga ravno u srce.

– Dođite ovamo, reče. – Da niste posegnuli u tu torbu!

– Molim? Jeste li vi...

– Ovamo! – zadere se Kling.

Poslušala ga je istog trena, jer je bila uvjerenjena da će je već slijedećeg trena ubiti. Čula je priče o policajcima koji su sišli s uma i počeli pucati na sve što se micalo oko njih. Isto tako, počela se pitati je li on uistinu policajac, a ne samo slučajni kriminalac koji je zalutao ovamo.

– Ispraznite vašu torbu na stol – reče Kling.

– Slušajte, što to za ime svega poku...

– Ispraznite ju, gospođice – rekao je prijeteći.

– Tužit ću vas zbog ovoga, da znate, – rekla je hladno, okrenula torbu i istresla njen sadržaj na stol.

Kling na brzinu preleti po hrpi na stolu. – Što je u tom fasciklu?

– Neke stvari za detektiva Carellu.

– Na stol.

Spustila je fascikl. Kling otpusti poveze na njemu i gurne ruku unutra. Držao je pištolj uperen u Cindyno središte, a ona ga je promatrala s rastućim ogorčenjem.

– Sve u redu?

– Stavite ruke iznad glave koliko god možete.

– Slušajte, ja ne moram trpjeti...

– Gospođice, – reče upozoravajući, i ona podigne ruke.

– Više. Istegnite se.

– Zašto?

– Zato što bih vas zapravo najradije pretresao, ali i ovo će poslužiti.

– O, kako će netko imati nevolja zbog ovoga, – rekla je i posegnula rukama prema stropu. Proučavao joj je tijelo nekoliko trenutaka tražeći izbočinu od pištolja bilo gdje ispod njezine odjeće. Jedino što je vidio bilo je vitko, mlado tijelo u bijelom puloveru i ravnoj crnoj suknji. Bez neobjašnjivih izbočina.

– U redu, spustite ruke. Što vam treba Carella?

– Htjela sam mu dati ono što je u onom fasciklu. Da li bi mi sad mogli objasniti...

– Gospođice, prije dvije godine došla nam je djevojka tražeći Stevea Carellu, koji je slučajno bio vani i nešto provjeravao. Nitko od nas joj nije mogao pomoći. Rekla je da želi pričekati Stevea. I tako, promarširala je kroz ta vratašca, baš ta kroz koja ste vi htjeli proći, a onda izvukla tridesetosmicu, i kao sljedeću stvar, počela se dernjati kako je došla ubiti Carellu...

– Ne vidim kakve to ima veze...

– Draga gospođice, ja sam samo šefov sin i glupi policajac, ali ta nas je mačka koštala toliko sati živciranja da se toga nerado sjećam. A dovoljno znam da se sklonim kad počne kišiti. Pogotovo kad je munja u blizini.

– Aha, razumijem. I to radite sa svakom djevojkom koja vam dođe ovamo? Prepipate je?

– Nisam vas prepipao, gospođice.

– Jeste li završili sa mnom?
– Jesam.
– Onda lijepo prepipajte samog sebe. – reče Cindy, a zatim se hladno okrene i počne trpati stvari natrag u torbu.
– Dajte da vam pomognem, – reče Kling.
– Gospodine, bolje vam je da ostanete što dalje od mene. Ja nemam tridesetosmicu, ali ako mi priđete bliže samo jedan korak, puknut ću vas cipelom po glavi.
– Slušajte vi, niste baš ni vi zračili nekom...
– Nikad, ali stvarno nikad u cijelom mom životu nisam imala posla s nekim tako...
– ... topline, kad ste ušli ovamo. Izgledali ste ozlojeđeno, i ja sam automatski...
– ... sumnjičavim, bezobraznim, tako nepodnošljivoga ponašanja...
– ... pretpostavio da ste...
– Umuknite dok ja govorim! – zaviče Cindy.
– Slušajte gospođice, – reče Kling ljutito. – Slučajno, ovo je policijska stanica, i slučajno, ja sam policajac, i ja...
– Koji policajac?! – prasne Cindy.
– Hoćete da vas izbacim odavde? – reče Kling prijeteći.
– Hoću da mi se ispričate! – zavika Cindy.
– Aha, može se desiti...
– Aha, nešto ću vam reći, gospodine Sine Velikog Šefa. Ako mislite da građanin...
– Nisam ja šefov sin, – zavika Kling.
– Rekli ste da jeste! – zaviče Cindy natrag.
– Samo zato što ste bili tako napuhani!
– Ja napuhana? Ja...
– Nisam navikao na sedamnaestogodišnja derišta...
– Imam devetnaest! Nosi se, imam dvadeset godina!
– Daj se odluči! – zaviče Kling. Cindy primi svoju torbu za ručke i zamahne prema njemu. Kling instinktivno podigne jednu ruku i crna koža se sudari sa otvorenim dlanom, a sadržaj torbe koji je Cindy mukotrpno vratila u nju, sad ponovno izleti van po podu.
Oboje su stali, ukopani, kao da je prosuti sadržaj torbe lavina. Cigarete, šibice, ruž, sjenilo, sunčane naočale, češalj, adresar, planer, bočica s tabletama, tabak poštanskih maraka, čekovna

knjižica, pudrijera, još šibica, paketić žvakaća, prazna kutija cigareta, komadić žutog papira s ispisanim riječima 'Veš, kviz, filozofija', četka za kosu, zavijač trepavica, još dva češlja, paketić papirnatih maramica, još šibica, prazna kutijica, kutijica bombona, dvije olovke, novčanik, još šibica, nalivpero, tri novčića, nekoliko praznih celofanskih omota i koštica od breskve, sve se to rasulo na pod i završilo u neurednoj hrpi između njih.

Kling pogleda dolje na nered.

Cindy pogleda dolje na nered.

Tiho, kleknula je i počela ponovo stavljati stvari u torbu. Skupljala je stvari bez da ga je pogledala, bez jedne jedine riječi. Zatim je ustala, pokupila fascikl sa stola, stavila ga u Klingove ruke i hladno rekla: – Hoćete li se, molim vas, pobrinuti da detektiv Carella dobije ovo?

Kling uzme fascikl. – Što da kažem, tko ga je ostavio?

– Cynthia Forrest.

– Slušajte, žao mi je zbog...

– Detektive Kling – reče polako naglašavajući svaku riječ, oštro i jasno: – Mislim da ste najveći kopilan kojeg sam ikad srela u cijelom svom životu.

Zatim se okrenula i napustila sobu.

Kling je na trenutak buljio za njom, a zatim slegnuo. Odnio je fascikl do Carellina stola, i naglo se sjetio da je ime Cynthije Forrest navedeno u barem dva detektivska izvještaja koja je pročitao, istog trena shvaćajući da je to kćer pokojnog Anthony Forresta. Zamalo je potrčao za njom u pokušaju da ju sustigne, no onda reče: – K vragu i ona! – na glas, i pljusne fascikl na Carellin stol.

U fasciklu nije bilo onoliko smeća, koliko ga je bilo u Cindynoju torbici, ali u njemu je bilo zaista mnogo materijala o čovjeku koji je bio njezin otac. Većina stvari bila je povezana s danima koje je proveo na Sveučilištu Ramsey – neki stari ispiti, njegove slike s nogometnom momčadi, nekoliko listova s ocjenama, njegov notes i takve stvari. Carella neće vidjeti sadržaj tog fascikla sve do slijedećeg jutra, jer će cijeli taj dan biti zauzet po gradu, i nakon toga će otići na večeru, svojoj ženi i djeci.

Zapravo, u fasciklu nije bilo nekih posebnih stvari koje bi mu mogle pomoći na slučaju. Osim možda jedne.

Ta jedna stvar bio je otrcani i požutjeli kazališni program.

Na prednjoj strani je pisalo:
Perika i Bushikinovo društvo
predstavljaju

DUGO PUTOVANJE KUĆI
JEDNOČINKA AUTORA

Eugene O'Neill

Program je stajao na vrhu Carellina stola, unutar fascikla. Unutar programa bile su navedene prošle aktivnosti dramske skupine na lijevoj strani, zajedno s oglasom sa željama za sreću od maturanata iz lipnja 1940. godine. Na cijeloj zadnjoj strani programa bila je reklama za 'Harryjeve Ručalice, Slastice i Specijalitete, u blizini škole.

Unutrašnja desna strana programa sadržavala je odštampane slijedeće podatke:

NASTUPAJU,
SLIJEDOM POJAVLJIVANJA
DEBELI JOE Thomas di Pasquale
NICK Andrew Mulligan
MAG Margaret Buff
OLSON Randolph Norden
DRISCOLL Anthony Forrest
COCKY David Arthur Cohen
IVAN Peter Kelby
KATE Helen Struthers
FREDA Blanche Ruth Lettiger
PRVI GRUBIJAN Salvatore Palumbo
DRUGI GRUBIJAN Rudy Fenstermacher

Te noći, dok je detektiv Steve Carella sjedio kod kuće za večerom sa svojom ženom Teddy, i blizancima Markom i April, čovjek po imenu Rudy Fenstermacher izlazio je iz podzemne prema svom domu u Majesti.

Nikad nije stigao kući, jer ga je zrno kalibra .308 pogodilo točno u glavu i na mjestu usmrtilo.

DVANAESTO POGLAVLJE

Carella je sljedeće jutro započeo dernjavom.

Po prirodi nije bio tipa ljudi koji bi vikao, i uistinu mu se sviđao Bert Kling, kojem je cijela tirada i bila posvećena. Ali svejedno se derao, i to toliko glasno da su ga mogli čuti i policajci dolje u svlačionici.

- Ti sebe zoveš policajcem? – vikao je... – Koji to policajac...?
- Nije mi palo na pamet da pogledam, u redu? – Kling reče strpljivo.
- Rekla je da je to za vas, pa...
 - Mislio sam da si ti dodijeljen ovom slučaju.
 - I jesam. – reče Kling.
 - Pa zašto onda nisi...
 - Kako sam k vragu mogao znati što je u fasciklu?
 - Dala ti ga je, nije li?
 - Rekla je da je za vas.
 - Nije ti palo na pamet niti da baciš pogled...
 - Ispipao sam mu unutrašnjost. – reče Kling. – Kad se pojavila.
 - Što si?
 - Opipao sam ga unutra.
 - Opipao? Rekao si opipao?
 - Točno.
 - Zašto za ime Božje?
 - Da vidim je li nosila pištolj unutra.
 - Tko?
 - Cynthia Forrest.
 - Nosila što?
 - Pištolj.
 - Cynthia Forrest?
 - Da.
 - Otkud ti je samo palo na pamet da je Cynthia Forrest...?
 - Jer je došla ovamo i raspitivala se za vas, a kad sam joj rekao da niste ovdje, rekla je da će pričekati i došla je do vrata. Tada sam se sjetio što se dogodilo s Virginijom Dodge, onaj put, i pomislio, možda i ova mala pokušava napraviti novu rupu u vašoj glavi. Eto otkud. U redu?
 - Ma prekrasno. – reče Carella.
 - I zato sam joj opipao fascikl, i pretražio torbu, pa kad sam vidio da nije naoružana, jednostavno sam spustio fascikl na vaš stol, nakon

što sam se posvađao s njom.

– Ali nisi pogledao unutra?

– Točno.

– Stvarno prekrasno. – reče Carella.

– Slušajte, znam da sam samo glupi amater u usporedbi s genijima

...

– Prekini, – reče Carella.

– ... u jedinici, ali još sam novi na ovom slučaju, još ne znam tko su za polovicu tih ljudi, i nemam običaj otvarati nešto što je strogo...

– Daj mu ručnik da obriše suze, molim te Meyer.

– ...ostavljeno za nekog drugog. Sad, ako vi od svega toga hoćete napraviti nekakvu veliku frku...

– Čovjek je sinoć ubijen! – prodere se Carella.

– Znam to, Steve, – reče Kling. – Ali na tom kazališnom programu ima još puno drugih imena. I dok se mi ovdje raspravljamo oko toga što jesam i što nisam napravio, naš bi strijelac mogao pokušati ukecati još nekoga od njih. – Kling zastane. – Hoćete li da se i dalje raspravljamo, ili ćemo zajedno otvoriti telefonski imenik i pokušati pronaći ove koji su još živi?

– Za tvoju informaciju, juniore, Meyer i ja došli smo u stanicu jutros u sedam sati, nakon što smo proveli cijelu noć s obitelji Rudija Fenstermachera, koji je sinoć ubijen, zato jer...

– Steve, sjaši mi malo s grbače, – reče Kling. – Nisam ja odgovoran za ono što se sinoć dogodilo!

– Možda i nisi – zaviče Carella.

– Bez možda.

– U redu! Ono što ti pokušavam reći je da smo počeli provjeravati imena s tog programa onog trena kad smo ga našli na mom stolu. U toj je predstavi nastupalo jedanaest ljudi, a šestoro od njih već je mrtvo. Od preostalih pet, uspjeli smo pronaći samo dva muškarca. Trećeg muškarca nema u telefonskom imeniku, a žene su se najvjerojatnije udale, i imaju nova prezimena. Već smo kontaktirali Sveučilište, i oni će nas nazvati ako budu nešto pronašli. U međuvremenu, nazvali smo obojicu muškaraca čije smo prebivalište uspjeli saznati, i oni očekuju naš posjet. Misliš li ti da si u stanju, ako ti dam ime i adresu, pronaći put do prave kuće i postaviti ljudima neka pitanja o...

– Slušaj, Steve, – reče Kling, – malo si ga pretjerao, znaš?

– Čovjek se zove Thomas Di Pasquale. Glumio je Debelog Joea u O'Neillovoj drami. Njegova je adresa četiri-jedan-devet Servatius, ovdje u Isoli. Očekuje te.

– Što želite saznati od njega? – upita Kling.

– Hoću znati što se točno dogodilo 1940.-te godine.

Thomas Di Pasquale je živio u luksuznoj stambenoj zgradi na južnoj strani grada. Kad mu je Kling pozvonio na vrata tog jutra, povikao je: – Uđite, uđite, otvoreno je. – Kling pritisne kvaku, otvori vrata i uđe u široko predsoblje s debelim tepisima iza kojeg je bio spuštene dnevni boravak i čovjek koji je razgovarao na telefon.

Čovjek koji je prije mnogo godina glumio Debelog Joea u školskoj predstavi sad je bio visok, mršav i imao nešto više od četrdeset godina. Imao je na sebi svileni kućni haljetak i držao slušalicu uz uho, kad je Kling ušao, zatvorio za sobom vrata i stao čekati u predsoblju. Bez gledanja u Klingovu smjeru, Di Pasquale pokaže na fotelju njemu nasuprot, pripali cigaretu, zastane na trenutak da dozvoli nekom s druge strane linije da nešto kaže, a zatim progovori: – Stani Harry, stani malo. Točno tu ćemo prestati poslovati. Više nemamo o čemu razgovarati.

Kling sjedne nasuprot Di Pasqualeu, praveći se da ne sluša razgovor.

– Ne, Harry, ali kad počneš sa mnom razgovarati u okvirima nekakvih četrdesetak somova za nekoga njegovog statusa i reputacije, nemamo si više što reći. Zato, nemoj zamjeriti Harry, ali jako sam zauzet, i kasnim u ured, i zato...

Kling pripali cigaretu dok je Di Pasquale slušao par sekundi. – Da, pa onda progovori Harry, da čujem što stvarno imaš reći. Tko? To je za tebe pisac? Za mene je to francuska pederčina. Ne zna ni govoriti engleski, a ti očekuješ da napiše scenarij za film o Divljem zapadu? Za Boga miloga, Harry, dozovi se pameti.

Pokrio je slušalicu, pogledao u Klinga i rekao: – Haj, ima malo kave u kuhinji, ako hoćeš, – a zatim gotovo isti tren rekao u telefon: – Što me briga ako je osvojio nagradu Francuske Akademije? Znaš što možeš napraviti s tom nagradom Francuske akademije? Je li? Slušaj, Harry. Ne interesira me koga možeš nabaviti za četrdeset somova. Ako želiš angažirati francuskog pедера da ti napiše scenarij

za film o Zapadu, samo izvoli. I sretno ti bilo. – Di Pasquale zastane.
– Kako to misliš, koliko tražim? Daj mi razumnu ponudu, za ime Božje. Počni oko stotke, pa ću te onda možda malko i saslušati. – Ponovno pokrije slušalicu: – Ima kave u kuhinji, – reče Klingu.

– Već sam doručkovao.

– Pa, ako hoćete, kave ima u kuhinji. Kako to misliš, nikad nije dobio stotku u životu? Dobio je stotku i četvrt od Metroa zadnji put, a prije toga sto pet od Foxa! Reci Harry, ti bi se dogovarao, ili bi trošio moje vrijeme? No, što je? Tko? Harry, što mene briga za Clifforda Odetsa? Ja ne zastupam Clifforda Odetsa, i čisto usput, može li Clifford Odets napisati Western? Onda je riješeno. Ako Clifford Odets može napisati bilo što, onda si uzmi Clifforda Odetsa. Aha. Pa vidi koliko će te on koštati. Što? Ne, ne, počet ćemo na sto tisuća, na toliko ćemo početi razgovarati. Samo si ti razmisli Harry, pa me lijepo nazovi. Uskoro odlazim u ured. Molim te Harry, nemoj mi samo opet početi s istom pjesmom. Ne tiče me se da li ćeš imati Liz Taylor u filmu, što u svakom slučaju nećeš. Stavi Liz Taylor ispred kamere bez ikakvog teksta i vidi koliko dugo će moći improvizirati. Samo daj. Nazvat ćeš me? Molim? Koliko? Sedamdeset i pet? Ne budi smiješan.

Čak i da ga nazovem i kažem mu sedamdeset pet, znaš što bi on napravio? Istog bi časa otišao Williamu Morrisu. To je istina. Ne želim ga vrijeđati. Ti razmisli, ja sad imam društvo. Molim? Da, da, šest golih plavuša, koga drugog? Ovdje na Istoku znamo kako se živi. Nazovi me dušo, ha? Ne muljam te dušo, vjeruj mi. Jesam li ti ikad prodao pokvarenu robu? Ovaj mali piše kao san, možeš snimiti film ravno s papira na kojem je pisan, ne trebaju ti ni glumci. Dobro, dobro, čut ćemo se, fino, 'đenja, aha, u uredu, svakako dušo, razmisli, može, ajde bok, je, je, bilo mi je drago, adio, baby.

Spustio je slušalicu i okrenuo se Klingu.

– Seronja, nikad u životu nije snimio dobar film. Jesi li za kavu?

– Hvala. Upravo sam doručkovao.

– I ako popiješ šalicu kave, to će te ubiti?

Di Pasquale se okrene i odšeta prema kuhinji. Preko ramena upita:
– Kako se zoveš?

– Detektiv Kling, – povika Kling za njim.

– Malo si mlad za detektiva, nisi li?

– Nisam, mnogo je ljudi mojih godina koji...

– Otkud ti taj ten? – zavikao je Di Pasquale iz kuhinje.

– Bio sam na godišnjem. Jučer sam se vratio na posao.

– Sjajno ti stoji, sine. Plavi tipovi super izgledaju kad preplanu. Ja, ja pocrvenim k'o rak. Šlag i šećer?

– Može.

– Dobro. Da završimo s poslom. Sedamdeset i pet somova, toliko nudi. Nisam se šalio. Da nazovem pisca s takvom ponudom, rekao bi mi da se tornjam k vragu. – Di Pasquale se vratio u kuhinju noseći poslužavnik s džezvom, šalicama, šlagom i šećerom. Spustio je poslužavnik i rekao: – Jesi li možda radije za neko piće? Ne, još je prerano, ha? Koliko je uopće sati, k vragu?

– Devet i trideset, gospodine Di Pasquale.

– Hm. Znete li kad me je onaj momak nazvao? Onaj što radi s vama?

– Carella?

– Da, on. Nazvao me u sedam i trideset, usred noći! Kad me probudio, bilo je toliko mračno da sam pomislio kako sam oslijepio. – Di Pasquale se nasmije i natoči kavu. – Pa, što ima, momak?

– Gospodine Di Pasquale, da li ste nastupali u predstavi Dugo putovanje kući 1940. godine na Sveučilištu Ramsey u ovom gradu?

– Moolim? – reče Di Pasquale.

– Da li ste nastupali u predstavi...

– Da, da, dobro sam te čuo. Blagi Bože, gdje ste to iskopali? To je bilo prije početka vremena. Još dok su dinosauri glavinjali zemljom.

– Bili ste u toj predstavi?

– Jesam. Glumio sam Debelog Joea, konobara. I to prilično dobro. U to sam doba još htio biti glumac, ali bio sam predebeo, shvaćate? Kad sam otišao s koledža, zvao sam unaokolo i svi bi mi glumački 'stručnjaci' govorili da sam predebeo. Prihvatio sam se drastične dijete. Pogledajte me sad. Slabićak od pedesetak kila, ljudi mi šutaju pijesak u lice. No ono što je smiješno u svemu tome, jednom kad sam smršavio, više nisam htio biti glumac. I što sam sad? Agent! I više glumim na tom telefonu svakog dana u tjednu nego što sam glumio kao profesionalni glumac. No, što je s tom predstavom, sine, pij tu kavu.

– Sjećate li se nekoga od ostalih ljudi koji su bili u toj predstavi, gospodine Di Pasquale?

– Samo jednog, ili bolje jedne. Komad po imenu Helen Struthers. Sine, to si trebao vidjeti. Stvarno je bila nešto posebno. Predivna djevojka, predivna. Pitam se je li ikad uspjela.

– Sjećate li se čovjeka po imenu Anthony Forrest?

– Ne.

– Randolpha Nordena?

– Randolph Norden... da, da, čekaj malo... igrao je Šveđana, da, sjećam ga se.

– Gospodine Di Pasquale, čitate li novine?

– Naravno, da, da. Variety, Hollywood Reporter...

– Dnevna štampa?

– Hollywood Reporter jesu dnevne novine, – odvrati Di Pasquale jetko.

– Mislio sam na novine izvan vaše struke.

– Naravno da čitam.

– Gospodine Di Pasquale, da li ste pročitali u nekim od novina izvještaje o snajperu koji je do sada ubio šestoro ljudi?

– Jesam.

– Znete li da je Randolph Norden jedan...

– Blagi Bože, Randolph Norden! – reče Di Pasquale, i pljesne se po čelu. – Isuse Kriste, kako mi prije nije sinulo? Pa naravno! Pa naravno, za Boga miloga! Ubio ga je taj luđak, zar ne? Znači, zato ste ovdje. Što se dogodilo? Tko je to napravio?

– Još ne znamo. Spomenuo sam Randolpha Nordena samo zato jer ste rekli da ga se sjećate. Ali, gospodine Di Pasquale, izgleda da postoji neka veza među ubojstvima...

– Nemoj mi reći, – reče Di Pasquale, i zakoluta očima prema stropu.

– Što?

– Ubojica proganja sve koji su bili u predstavi.

– Vjerujemo da postoji ta mogućnost, gospodine.

– Znao sam.

– Kako ste znali, gospodine Di Pasquale?

– Što bi drugo moglo biti? Slušaj sine, prodajem priče za filmove od prije nego što si prohodao. Što bi drugo moglo biti? Neki si je luđak

utuvio u glavu da poskida sve koji su bili u onoj jadnoj predstavi. Normalno. To ima smisla. Je li već ubio Helen Struthers? Jer to bi stvarno bila šteta, vjeruj mi, sine. Bila je predivna djevojka. Iako, tko zna, možda je do danas odrasla u monstruma, ha? Tko zna?

– Čini se da vas nije baš previše uplašila ideja da...

– Uplašila? Kako to misliš?

– Hoću reći, ako ubija sve koji su bili u predstavi...

– Mene? Misliš mene?

– Bili ste u predstavi, gospodine Di Pasquale.

– Da, ali...

– Dakle, ako...

– Ma kakvi, – reče Di Pasquale. Pogledao je Klinga ozbiljno na trenutak, a zatim upitao: – Misliš?

– Možda.

– Pssss. – reče Di Pasquale.

– Imate li kakvu ideju tko bi mogao stajati iza svega toga, gospodine Di Pasquale?

– Uzmi još malo kave.

– Hvala.

– Tko bi to mogao napraviti? Ha? Šestoro, kažeš, ha? Kojih? Kojih šestoro je ubijeno?

– Anthony Forrest. Mislim da ste rekli da ga niste poznavali.

– Ne. Ne zvuči mi poznato.

– Randolph Norden.

– Aha.

– Blanche Lettiger.

– Blanche Lettiger, ne, ne sjećam se.

– Salvatore Palumbo.

– Oh, da.

– Sjećate ga se?

– Da, mali talijanski useljenik, vruća zvjerka. Učio je engleski u večernjoj školi, znaš? Jedne večeri nakon svoje škole zalutao je na probu, i ispalo je da trebamo nekog poput njega za jednu od uloga, zaboravio sam koju. I tako je taj mali tip koji je jedva znao nešto engleskog prihvatio ulogu. Trebao je biti Britanac, znaš? Bila je stvarno super stvar, on na pozornici s cockney izgovorom i

talijanskim naglaskom dugim cijeli kilometar. Smiješan tip. Ubijen, ha? Šteta. Bio je baš u redu. – Uzdahne Di Pasquale. – Tko još?

– Čovjek po imenu Andrew Mulligan.

– Da, čitao sam o tome. Okružni tužitelj. Nisam povezao da se radi o istom tipu iz predstave.

– I zadnji, Rudy Fenstermacher.

– To je sve skupa pet, – reče Di Pasquale.

– Ne, šest, – reče Kling.

– Norden, točno?

– Da, zatim Forrest, Lettiger...

– Mali Talijan...

– Točno, to je četiri. S Mulliganom i Fenstermacherom to je šest.

– Točno, šest. Imaš pravo.

– Možete li mi nešto reći o samoj predstavi?

– Radili smo je u krugu, – reče Di Pasquale. – Svi smo još bili djeca, znaš kakve su te amaterske stvari. Svi osim malog Talijana, kako se ono zvao?

– Palumbo.

– Da, morao je imati negdje oko trideset pet godina. Ali ostatak ekipe, svi smo bili djeca. Mislim da sam ja glumio omamljivača. Da ti pravo kažem, jedva da se još nečeg sjećam. Osim te Helen Struthers, koja je glumila jednu od kurvi, nosila je jednu od onih duboko otvorenih seljačkih košulja. Pitam se, gdje li je ona završila?

– Upravo je pokušavamo pronaći. Ne znate da li se možda udala? Ili otišla iz grada?

– Nisam je nikad vidio prije predstave, a isto tako ni poslije. O, da, možda u hodnicima, onako, između predavanja, dobar dan, do viđenja, i to bi bilo to.

– Diplomirali ste na Ramseyju gospodine Di Pasquale?

– Nego. Zar ti ne zvučim kao netko s diplomom, sine?

– Zvučite sasvim u redu, gospodine.

– Slušaj, nemoj me muljati. Znam ja jako dobro kako zvučim. Ali filmska industrija je puna peglača hlača. Da zvučim kao netko s koledža, svi bi oni postali nervozni. Oni hoće da i ja zvučim kao netko tko radi u krojačkom salonu. Pa ja onda tako i zvučim. – Slegnuo je. – Slušaj, još uvijek mogu citirati Chaucera, Kad me trvanj svojim valom opije, ali kome je do Chaucera u filmskom

poslu. Citiraj Chaucera u uredu nekog producenta, i poslat će momke u bijelim kutama za tobom. Da, diplomirao sam u lipnju 1942. godine.

– Bili ste u vojsci, gospodine Di Pasquale?

– Nisam. Puknuti bubnjić.

– Pričajte mi još o predstavi.

– Kao na primjer? Bila je to mala studentska predstava. Odabrali smo glumce, probali i izveli je. Kraj priče.

– Tko ju je režirao?

– Studentski savjetnik, zaboravio sam kako se zv... - ne, čekaj malo. Richardson. Profesor Richardson, on je bio taj. Sine, čega se sve neću sjetiti, ha? To je bilo prije više od dvadeset godina. – Di Pasquale zastane. – Sigurni ste da netko pokušava...? – Slegnuo je.

– Znaš, dvadeset godina je puno, puno vremena. Hoću reći, to bi stvarno moralo biti nešto gadno zbog čega bi netko bio kivan dvadeset godina.

– Je li bilo kakvih problema na probama, gospodine, sjećate li se nečega?

– Oh, uobičajene gluposti. Znaš kakvi su glumci. Čak su i profesionalci odvrtni, ego im je veći od kilometra. E, pa amateri su još gori. Ali ne mogu se sjetiti nikakve velike svađe ili nečeg takvog. Ništa što bi trajalo dvadeset godina.

– A što s profesorom Richardsonom? Jesu li se svi u grupi dobro slagali s njim?

– Da, bezopasan tip. Bez kičme, ali bezopasan.

– Znači ne možete se sjetiti ničega što bi moglo izazvati ovakvu ekstremnu reakciju?

– Ničega. – Di Pasquale zamišljeno utihne. – Mislite da nas taj tip stvarno sve pokušava ucmekati?

– Imamo osnove za takvu pretpostavku, gospodine Di Pasquale.

– I gdje sam tu ja? Dobit ću policijsku zaštitu?

– Ako želite.

– Želim.

– Dobit ćete je.

– Psssss. – reče Di Pasquale.

– Ima još jedna stvar, gospodine Di Pasquale, – reče Kling.

– Da, znam. Ne napuštaj grad.

Kling se nasmiješi. – Upravo sam to htio reći.

– Naravno, što ste drugo mogli reći? U poslu s filmovima sam vrlo vrlo dugo, sine. Pročitah ih sve i vidjeh ih sve. Ne treba čovjeku puno pameti da to skopča.

– Da skopča što?

– Da skopča o čemu se radi ako netko tamo vani ubija sve nas koji smo bili u predstavi, sine. Da skopča kako bi taj netko tko ubija mogao biti netko od nas koji smo bili u toj predstavi. Točno? Zato, O.K., neću napuštati grad. Kad ćete poslati zaštitu?

– Policajac će vam biti pred vratima za pola sata. Moram vam reći, gospodine Di Pasquale da je ubojica do sada uvijek napadao iznenada i s veće udaljenosti. Nisam siguran koliko će naša zaštita biti efikasna...

– Nešto je bolje nego ništa, – reče Di Pasquale. – Slušaj, sine, jesmo završili?

– Mislím da jesmo...

– Onda, fino, sine, – reče, prateći ga do vrata. – Nećeš zamjeriti, ali strašno mi se žuri. Onaj tip će me nazvati u ured, dušo, a imam milijun stvari za vratom, i zato hvala što si navratio i hvala na razgovoru, ha? Pošalji policajca što prije, može, jer moram što prije van, štima? Dobro, bilo mi je drago, čuvaj se, sine, 'đenja, ha?

Vrata za Klingom se zatvore.

TRINAESTO POGLAVLJE

David Arthur Cohen bio je mrzovoljan mali čovjek koji je nasmijavanjem drugih zarađivao za život.

Imao je ured na četrnaestom katu u ulici Jefferson i u tom uredu mrzovoljno je dočekao detektive, mrzovoljno im ponudio da sjednu a zatim rekao: – Riječ je o onim ubojstvima, zar ne?

– Tako je, gospodine Cohen, – reče Meyer.

Cohen zakima. Bio je mršav čovjek s patničkim pogledom u smeđim očima. Budući ćelav kao i Meyer, njih su dvojica sjedeći jedan nasuprot drugome i s Carellom između, izgledali kao par bilijarskih kugli koje precizan igrač odlučuje ispucati.

– Sinulo mi je kad je Mulligan ubijen, – reče Cohen. – Prepoznao sam imena ostalih i prije toga, ali kad je Mulligan ubijen, sve je sjelo na svoje mjesto. Shvatio sam da želi sve nas.

– Shvatili ste to kada je Mulligan ubijen, ha? – reče Meyer.

– Tako je.

– Mulligan je ubijen drugog svibnja, gospodine Cohen. Sad je osmi svibanj.

– Tako je.

– To je gotovo čitav tjedan, gospodine Cohen.

– Znam to.

– Zašto niste zvali policiju?

– Zašto?

– Da bi nam prenijeli svoje sumnje.

– Ja sam vrlo zauzet čovjek.

– Razumijemo to, – odgovori Carella. – Ali sigurno niste previše zauzeti da biste pokušali spasiti vlastiti život, zar ne?

– Nitko mene neće upucati, – izjavi Cohen.

– Ne? Imate jamstvo za to?

– Došli ste se raspravljati sa mnom? Nemam vremena za svađu.

– Zašto nas niste nazvali, gospodine Cohen?

– Rekao sam vam. Previše posla.

– A što to radite, gospodine Cohen? Zbog čega ste toliko zaposleni?

– Ja sam pisac skečeva.

– Kako to mislite?

– Pišem šale.

– Za koga?
– Za crtače.
– Stripova?
– Ne, ne, karikatura. Kao one koje vidite u časopisima. Pišem tekstove za njih.
– Čekajte, da raščistimo, – reče Carella. – Radite s crtačem koji...
– Ja radim s mnogo crtača.
– U redu, radite s mnogo crtača koji vam šalju svoje karikature za koje vi onda pišete tekstove. To je to?
– Ne. Ja im pošaljem tekst, a oni onda nacrtaju karikaturu.
– Od samog teksta?
– Više od samog teksta.
– Još uvijek ne razumijem.
– Vidite ove ormariće? – upita Cohen, pokazujući zid iza sebe. – Puni su ideja za karikature. Napišem šalu, a onda pošaljem više njih bilo kojem karikaturisti s moje liste. Oni pročitaju tekstove. Ako im se što sviđa, zadržat će to i nacrtati grubu skicu koju će pokazati uredniku časopisa ili novina. Ako to urednik odobri, karikaturist završi skicu, pokupi ček i pošalje mi moj postotak.

– I koliki je vaš postotak?
– Deset posto od cijene po kojoj je prodana karikatura. – Cohen pogleda detektive, shvati da još uvijek ne razumiju i reče, – Evo, pokazat ću vam. – Okrene se u svojoj stolici, otvori jedan od fascikala i izvadi debeli svežanj malih papirića veličine sedam puta deset centimetara. – Na svakom je jedna šala, reče Cohen. – Vidite? Napisan je broj u desnom kutu – svaka šala ima različiti broj – a moje je ime na dnu listića. – Cohen raširi više tih listića po stolu. Meyer i Carella nagnuli su se iznad stola i pročitali najbliži tekst.

#702

Štrajkača pred tvornicom šibica zaustavi prolaznik i reče:

– Stari, imaš šibicu?

David Arthur Cohen 1142 Jefferson ave Isolala.

– To je ono što šaljete karikaturistima? – upita Carel. "Aha. – reče Cohen. – Evo jedne dobre. Pogledajte Carella pročita.

#708

Bar. Dva čovjeka se žestoko tuku. U pozadini uobičajeno društvo za šankom. Svi gledaju borbu na televiziji. Bez teksta.

David Arthur Cohen 1142 Jefferson ave Isola

– Ovaj je dobar, – reče Meyer.

Cohen mrzovoljno zakima. – Ima još jedna koja se nastavlja na ovu. To se zove lanac. Napišeš jednu šalu, a iduća se sama javi, pa napišeš i nju. Evo, pogledajte.

#709

Čistačica u televizijskom studiju stoji s izrazom iznenađenja na licu. Gleda televizor na kojem je slika nje kako čisti studio. Bez teksta.

David Arthur Cohen 1142 Jefferson ave Isola

– Ne razumijem, – javi se Meyer. – Pa, ili ih shvatiš ili ne, – odgovori Cohen, sliježući ramenima. – Ovo je jedna od meni najdražih.

#712

Auto s telefonom. Na stražnjem sjedalu izvaljen, pijanac u smokingu, totalno ne zna za sebe. Vozač govori u telefonsku slušalicu:

– Trenutno nije ovdje. Možete li nazvati kasnije?

David Arthur Cohen 1142 Jefferson ave Isola

– To je ono što radite po cijele dane? – upita Carella.

– Po cijele dane, – odgovori Cohen.

– Koliko ih napišete dnevno?

– Ovisi kako mi ide, – reče Cohen. – Ponekad po dvadeset ili trideset. Ponekad samo sjedim pokraj pisaćeg stroja, a da mi ništa ne padne na pamet. Dođe mi u valovima.

– Da li svi karikaturisti koriste usluge pisaca šala?

– Ne svi, ali dosta njih koristi. Redovito šaljem svoje tekstove otprilike tucetu karikaturista. Imam... pa... možda stotinjak šala na tržištu u ovom trenutku. Mislim na one koje su iskorištene za karikature. Prilično dobro zarađujem za život.

– Ne mogu vjerovati, – reče Meyer.

– Uopće nije loše, stvarno nije, – reče Cohen.

– Uživajte li u svom poslu? – upita Carella.

Za trenutak su trojica muškaraca zaboravila zbog čega su u tom uredu. Bili su tu da bi razgovarali o šest ubojstava, ali za trenutak Cohen je postao profesionalac koji objašnjava svoje umijeće, a Meyer i Carella bili su dvojica potpuno drugačijih profesionalaca fasciniranih detaljima rada drugog čovjeka.

– Ponekad postane pomalo dosadno, – reče Cohen. – Kad nemam ideja. Ali, da, obično uživam.

– A da li te šale vas nasmijavaju? – zapita Carella.

– Gotovo nikad.

– Pa kako onda znate jesu li zabavne ili nisu?

– Na znam. Ja ih samo pišem u nadi da će netko misliti da su zabavne. – Slegne. – Pretpostavljam da jesu, jer ih mnogo prodajem. I to najboljim časopisima.

– Nikad prije nisam upoznao pisca šala, – izjavi Meyer, nakrivivši glavu s odobravanjem.

– Ja nikad prije nisam upoznao detektiva, – reče Cohen, a odjednom se ponovno svrha posjete našla u središtu, ponovno su bili dva detektiva u malom uredu s čovjekom povezanim sa šest umorstava. Kao suprotnost veselom čavrljanju nastade tridesetak sekundi tišine. Tada Meyer progovori, – Možete li nam išta reći o predstavi iz četrdesete, gospodine Cohen?

– Nema se što reći, – odgovori Cohen. – Krenuo sam u to zbog zabave. Bio sam apsolutno umjetnosti i još uvijek nisam bio siguran što želim raditi, pa sam eksperimentirao. Glupirao sam se u dramskoj grupi gotovo godinu dana.

– Glumili ste?

– Da, i usto sam napisao neke skečeve za našu predstavu.

– Kad je to bilo?

– Nakon 'Dugog putovanja kući'; mislim četrdeset i prve.

– A ljudi koji su bili u O'Neillovoj predstavi? Čega se sjećate o njima?

– Pa, bilo je to davno, – reče Cohen.

– Da li je bilo nečeg neuobičajenog? Možda kakav incident? Tučnjava? Ili možda žešća svađa?

– Ne, a da se ja mogu prisjetiti. Činilo sa da sve ide glatko. Mislim da su se svi prilično dobro slagali.

– Bile se tri djevojke u predstavi, – upita Carella. – Je li s njima bilo kakvih neprilika?

– Kakvih neprilika?

– Dvojica momaka zaljubljenih u jednu djevojku ili nešto slično?

– Ne, nikakvih, – reče Cohen.

– Znači ništa se neuobičajeno nije dogodilo?

– Ne mogu se ničeg takvog sjetiti. Bila je to samo obična studentska predstava. Svi smo se prilično dobro slagali. – Oklijevao je. – Čak smo imali i zabavu nakon predstave.

– Da li se nešto loše dogodilo na zabavi?

– Ne.

– Tko je sve bio tamo?

– Glumci, ekipa i profesor Richardson, fakultetski savjetnik. On je rano otišao.

– Do kada ste vi ostali?

– Dok nije sve završilo.

– A kad je to bilo?

– Oh, pa, ne sjećam se. U neko doba rano ujutro.

– Tko je još bio tamo kad ste prekinuli zabavu?

– Nas pet ili šest. – Cohen slegnu ramenima. – Čini mi se šest.

– Kojih šest?

– Tri momka i tri djevojke.

– Tko su bile djevojke?

– Njih tri koje su glumile u predstavi. Helen Struthers i druge dvije.

– A momci?

– Tony Forrest, Randy Norden i ja.

– Je li bilo kakvih neprilika?

– Ne. Čujte, bili smo klinci. Svi smo bili zasebno, ljubakali smo se.

– I što se onda dogodilo?

– Svi smo otišli kućama.

– U redu, što ste radili nakon fakulteta? Otišli ste u vojsku?

– Da.

– Koji rod?

– Vojska. Pješadija.

– Koji čin ste postigli?

– Bio sam kaplar.

– A vaše zaduženje bilo je?

Cohen je oklijevao. – Bio sam... – Slegne. – Rekao sam vam. Bio sam u pješadiji.

– I što ste radili u pješadiji?

– Bio sam snajperist, – reče Cohen.

Soba je utihnula.

– Znam kako to zvuči.

- I kako to zvuči, gospodine Cohen?
- Pa, nisam baš idiot i znam da je čovjek koji ubija... snajperist.
- Da, tako je.
- Pušku nisam vidio otkako sam otpušten četrdeset i šeste, – ustvrdi Cohen. – I ne želim vidjeti niti jednu do kraja svog života.
- Zašto?
- Zato što nisam volio ubijati ljude iz zasjede.
- Ali bili ste sjajan strijelac, zar ne?
- Da.
- Da li danas uopće pucate?
- Rekao sam vam ...
- Mislio sam na lov. Sporta radi.
- Ne.
- Posjedujete li pušku, gospodine Cohen?
- Ne.
- A pištolj?
- Ne.
- Bilo kakvo oružje?
- Ne.
- Jeste li ikada koristili optički nišan?
- Da, u vojsci. – Cohen zastane. – Ganjate krivog momka, – reče. – Sada, kada pričam o ubijanju nekog, mislim na šalu tako dobro napisanu da ljudi umru od smijeha.
- I to je sve što mislite?
- To je sve.
- Gospodine Cohen, gdje živite?
- Gore, blizu Coliseuma.
- Htjeli bismo pogledati vaš stan, gospodine Cohen, ako se slažete s tim.
- A ako se ne slažem?
- Bit ćemo prisiljeni nabaviti nalog za pretres.
- Cohen posegne u džep i baci svežanj ključeva na stol. – Nemam što skrivati, – reče. – Mjedeni ključ otvara vrata stana.
- Adresa?
- Sjeverni Garrod sto dvadeset i sedam.
- A broj stana?
- Četiri C.

– Dat ćemo vam priznanicu za ključeve, gospodine Cohen, – reče Carrella.

– Nadam se da ćete izaći do šest? – odgovori Cohen. – Ako je taj momak odlučio smaknuti nas sve, kako mogu znati da nisam slijedeći?

– Želite li policijsku zaštitu? upita Carella. – Možemo vam to omogućiti ako to želite.

– Kakvu vrstu zaštite?

– Pozornika.

Cohen je razmišljao o tome za trenutak. Zatim reče, – Zaboravite to. Nema zaštite protiv snajperista. Ja to dobro znam.

Na ulici, Carella upita, – Što misliš?

– Mislim da je čist, – odgovori Meyer.

– Zašto?

– Pa, reći ću ti. Gledao sam televiziju, išao u kino, čitao knjige i otkrio sam nešto o ubojstvima.

– A što je to?

– Ako je Židov, ili Talijan ili Crnac ili Portorikanac ili bilo koji momak sa stranim imenom, on nikada nije krivac.

– Zašto ne?

– To naprosto nije dozvoljeno, eto zato. Ubojica mora biti stopostotni bijeli američki protestant. Kladim se u deset dolara da nećemo naći ništa gore od pračke u Cohenovom stanu.

ČETRNAESTO POGLAVLJE

Detektivski ured. Dva detektiva sjede jedan nasuprot drugome za stolom, gledaju van kroz prozor na predivan svibanjski sunčani dan. Velika crna bomba je na stolu i fitilj joj ubrzano dogorijeva, ali ni jedan od detektiva to ne primjećuje. Jedan od njih kaže:

– Teško je razmišljati o zločinu, na ovako lijepi dan, nije li?

David Arthur Cohen 1142 Jefferson Avenue Isola

Velika crna bomba s brzogorećim fitiljem bio je nepoznati snajper negdje vani u gradu od deset milijuna stanovnika. Dva detektiva u otrcanom detektivskom uredu pila su kavu iz papirnatih šalica i gledali van u sunčani svibanjski dan kroz proreze na zasjenjenom prozoru. Pretražili su stan Davida Arthura Cohena od poda do stropa – stan s čije se male terasice pružao prekrasan pogled na rijeku Harb – i nisu pronašli ništa inkriminirajuće. To nije značilo da je Cohen ipak vrlo pametan ubojica koji je svoje oružje sakrio u garažu ili negdje drugdje. To je jednostavno značilo da detektivi za sada nisu ništa našli u njegovom stanu.

U tri i trideset toga popodneva, dugo nakon što su Cohenu vratili njegove ključeve, zazvonio je telefon na Carellinom stolu. Podigao je slušalicu s postolja i rekao: – Osamdesetsedma postaja, Carella.

– Gospodine Carella, ovdje Agnes Moriarty.

– Poštovanje, gospođo Moriarty. Kako ste?

– Dobro, hvala. Malo mi se upalilo oko, ali inače je sve u redu.

– Jeste li nešto pronašli?

– Gospodine Carella, pretraživala sam našu dokumentaciju od jutros, od kad ste nazvali. Ja sam vrlo predana žena.

– Uistinu cijenimo vašu pomoć, – reče Carella.

– Nemojte me toliko cijeniti, ne dok ne čujete što sam pronašla.

– I što ste pronašli?

– Ništa.

– Oh. – Carella zastane. – Baš ništa?

– Pa, gotovo ništa, u svakom slučaju. Nisam mogla naći ni najmanji podatak o dvjema djevojkama. Imam njihove kućne adrese ovdje u gradu, ali od prije dvadeset tri godine, gospodine Carella, i kad sam nazvala te brojeve, ljudi koji su se javili nisu nikad čuli niti za Margaret Buff niti Helen Struthers.

– Razumljivo, – reče Carella.

– Da, – reče gospođa Moriarty. – Onda sam nazvala gospođicu Finch, koja vodi sva naša alumni udruženja, i pitala ju da li možda ona ima neke informacije o njima. Prema njoj, vratile su se na koledž na petogodišnjicu diplome, ali ni jedna se do tada nije udala, a ubrzo zatim su napustile udruženje. – Gđa. Moriarty zastane. – Godišnjice mogu biti stvarno zastrašujuće, znate.

– Da li možda zna kakvo je njihovo bračno stanje danas?

– Nema o njima nikakvih vijesti od te petogodišnjice.

– Baš šteta, – reče Carella.

– Da, žao mi je.

– A što je s muškarcem? Peter Kelby.

– I opet, prekopala sam po njegovoj dokumentaciji s finim češljem, i nazvala broj telefona koji je bio naveden, i porazgovarala s vrlo uznemirenim gospodinom koji mi je objasnio da radi noćnu smjenu i da mu se ne sviđa što ga je probudila nekakva stara gospođa usred dana koja ga je pitala da li je on Peter Kelby, na što mi je odgovorio da se zove Irving Dreyfus, ako vam to nešto znači.

– Baš ništa.

– Rekao je kako nikad nije čuo za Petera Kelbyja, što me uopće nije iznenadilo.

– Što ste onda napravili?

– Nazvala sam gospođicu Finch. Gospođa Finch me je nazvala i rekla da je otkrila kako naš Peter Kelby očito nikad nije diplomirao na Ramseyju i zato nije ništa mogla naći u popisu njihove udruge završenih studenata. Lijepo sam joj zahvalila, spustila slušalicu, a zatim se ponovo bacila mojim spisima. Gospođica Finch bila je u pravu, i najradije bih se išibala zato što mi je promakla činjenica da je Peter Kelby napustio Sveučilište još na prvoj godini.

– Hoćete reći da ni o njemu niste ništa našli?

– Znate, ja sam vam vrlo ustrajna žena, gospodine Carella. Otkrila sam da je Peter Kelby bio član bratstva Kappa Kappa Delta. Nazvala sam ovdašnji ogranak i upitala da li možda nešto znaju o njegovom današnjem prebivalištu. Uputili su me na nacionalno udruženje, nazvala sam ih i zadnja poznata adresa Petera Kelbyja koju su oni imali bila je iz 1957. godine.

– Gdje?

– Minneapolis, Minnesota.

- Jeste li ga pokušali nazvati?
- Bojim se da bi sveučilišna uprava poprijeko gledala na međugradske pozive, gospodine Carella. Ali imam adresu kod sebe, i voljna sam vam je ustupiti ako mi obećate jednu stvar.
- Koju, gospođice Moriarty?
- Hoću da mi obećate da ako ikad dobijem kaznu za prekoračenje brzine, da ćete mi to srediti.
- Gospođo Moriarty! – reče Carella. – Nemojte mi reći da jurcate po cesti.
- Mislite li da bih priznala tako nešto jednom policajcu? – upita gđa. Moriarty. – Čekam na vaše obećanje.
- Otkud vam ideja da bih vam ja to mogao srediti?
- Govorka se da se u ovom gradu može srediti sve osim ako vas uhvate s drogom ili ako ste počinili ubojstvo.
- I vi u to vjerujete?
- Napad košta stotku, tako kažu. Pljačka se da srediti za petsto komada.
- Odakle pribavljate informacije, gospođo Moriarty?
- Nisam ja od jučer, – reče gđa. Moriarty. – Snalazim se.
- Mogao bih vas uhapsiti za pokušaj podmićivanja policajca, a isto tako i za zadržavanje informacija, – reče Carella smiješeći se.
- Kakvih informacija? Ne znam o čemu govorite.
- Zadnja poznata adresa Petera Kelbyja.
- Tko je Peter Kelby? – upita gđa. Moriarty, a Carella prasne u smijeh.
- U redu, u redu, – rekao je, – imate moje obećanje. Nema nikakvih garancija, ali svakako ću pokušati...
- Imate li olovku? – upita gđa. Moriarty.
- Službenik na centrali dao je Carelli broj telefona na adresi Petera Kelbyja u Minneapolisu, Minnesota. Upitao je bi li bila voljna pokušati ga spojiti s tim brojem, a zatim je začuo seriju škljocanja i klikova i štucanja na liniji, i naposljetku telefon kako zvoni na drugom kraju, miljama daleko. Javio se ženski glas i rekao: – Obitelj Kelby.
- Mogu li dobiti gospodina Kelbyja na telefon, molim vas? – reče Carella.
- Tko ga treba, molim? – odgovori glas protupitanjem.
- Detektiv Stephen Carella.

– Samo tren, molim.

Carella je čekao. Čuo je glas kako doziva nekog na drugom kraju, zatim kako netko pita – Tko? – i prvi glas koji odgovara – Detektiv Carella., korake kako se približavaju telefonu, zvuk podizanja slušalice sa stola, a zatim drugi ženski glas: – Halo?

– Halo, – reče Carella. – Ovdje detektiv Steve Carella iz Osamdesetsedme postaje, u Isoli. Zovem...

– Da? Na telefonu je gospođa Kelby, izvolite.

– Gospođa Petera Kelbyja?

– Točno. O čemu je riječ?

– Mogu li, molim vas, razgovarati s vašim suprugom, gospođo Kelby? – reče Carella.

Nastane duga pauza.

– Gospođo Kelby?

– Da?

– Mogu li...?

– Da, čula sam vas.

Još jedna pauza.

A zatim gospođa Kelby reče: – Moj suprug je mrtav.

Što je naravno objašnjavalo samo jednu stvar.

Peter Kelby upucan je na smrt 4. svibnja. Ubijen je dok se vozio u svoj country klub na piće, što mu je bila navika, nakon napornog radnog tjedna u uredu osiguravajućeg društva koje je vodio. Zrno marke Remington kalibra .308 probilo je vjetrobransko staklo i ušlo mu u grlo, vozilo se bez kontrole zanijelo i udarilo u mljekarski kamion iz suprotnog smjera. Peter Kelby bio je mrtav prije nego što su se vozila sudarila. Ali ubojica si je u zaslugu mogao pripisati još par dobrih djela, s obzirom da su u kamionu bila dvojica muškaraca. Kad je Kelbyjev auto udario u kamion, jedan od njih proletio je kroz vjetrobransko staklo i prerezao si vratnu arteriju na krhotini stakla, a drugi se zgrčio za volanom, pokušavajući održati kamion na cesti kad je odjednom spoznao kako mu to ne polazi za rukom jer mu je volan zabijen u prsa. To je bila njegova zadnja spoznaja, jer je unutar slijedećih deset sekundi bio mrtav.

Tri smrti objasnile su samo jednu stvar.

Objasnile su zašto u gradu nije bilo ubojstava između 2. svibnja, kad je ubijen Andrew Mulligan, i 7. svibnja, kad je ubijen Rudy

Fenstermacher.

Izuzetno je teško nekome biti na dva mjesta istovremeno.

Žena je ušetala u detektivsku prostoriju točno u 5:37, baš kad su Carella i Meyer kretali kući. Carella je bio usred rečenice koja je sadržavala naznake prostačenja, riječi – Koji je sad ku..., koje su mu istog trena stale u grlu kad se žena pojavila pred pokretnim vratašcima.

Bila je to visoka crvenokosa žena, mliječne svijetle puti i zagasito zelenih očiju. Nosila je tamno zelenu odjeću koja je naglašavala njezine zelene oči, a isto tako i oblik njenog tijela, klasično zaobljenog, uskog u struku, širokih bokova. Približavala se četrdesetoj, ali iz žene koja je staja pred vratašcima prštala je pohota. Meyer i Carella – obojica oženjeni muškarci – ostali su istog trena bez daha, kao da im se fantazija materijalizirala. Niže u prolazu iza žene, Miscolo je, – koji je krajičkom oka uhvatio ženu dok je prolazila kraj njegovih otvorenih vrata – pokušavao uhvatiti mjesto s boljim pogledom, a zatim zakolutao očima prema stropu.

– Da, gospođice? upita Carella.

– Ja sam Helen Vale, – rekla je.

– Da, gospođice Vale? – reče Carella. – Što možemo učiniti za vas?

– Gospođa Valle, – ispravila ga je.

– Da, gospođo Vale?

– Helen Struthers Vale.

Govorila je normalnim dubokim glasom koji je u sebi nosio jasni pečat dikcijskih vježbi. Držala je obje ruke na pokretnim vratašcima, dodirujući ih kao da joj je u pitanju ljubavnik. Strpljivo je čekala, kao da joj je bilo nelagodno zbog okruženja u kojem se našla, a isto tako i zbog zrelosti njezinog vlastitog tijela. A ipak, njezina svjesnost kao da je povećavala svjesnost kod promatrača. Bila je potencijala žrtva za silovanje, očekujući najgore, i prizivajući ga u groznom iščekivanju. Nekoliko sekundi bilo je potrebno detektivima da izdvoje djevojačko prezime 'Struthers iz imena prije i poslije, a zatim da ga odvoje od teškog isparavanja senzualnosti koje je iznenada ispunilo sobu.

– Udite, gospođo Vale, – reče Carella, i otvori joj vratašca.

– Hvala, – rekla je. Spustila je pogled dok je prolazila kraj njega, poput tek zaređene opatice koja je nevoljko i kasno dala svoj zavjet. Meyer izvuče stolac iz jednog od stolova i pridrži joj ga dok je sjedala. Prekrižila je noge, suknja joj je bila prekratka, prelazila je iznad prekrasnih koljena. Pokušala ju je navući, ali odbila se pokoriti. Sjedila je zračeci provokativno oko sebe.

Meyer obriše svoje lice.

– Pokušavali smo vas naći, gospođo Vale, – reče Carella. – Vi jeste Helen Struthers, koja...

– Jesam, – rekla je.

– Pretpostavljali smo da ste udani, ali nismo znali za koga, i nismo imali nikakvu ideju odakle da vas počnemo tražiti, ovo je jako velik grad, i iako smo pokušali... – Naglo je prestao govoriti, pitajući se zašto je počeo govoriti tako brzo i tako puno.

– U svakom slučaju, drago nam je da ste ovdje, – reče Meyer.

Carella obriše svoje lice.

– Da, mislila sam kako bih trebala doći, – reče Helen, – a sad mi je drago da sam došla. – Zadnje riječi izustila je kao da odaje počast dvojici najzgodnijih, najšarmantnijih, najgalantnijih, najinteligentnijih muškaraca na cijelom svijetu. Oba se detektiva nesvjesno nasmiješe, a onda primjećujući osmijeh kod onog drugog, naglo se namršte pokušavajući biti poslovno ozbiljni.

– Zašto ste došli, gospođo Vale? – upita Carella.

– Pa... zbog ubojstava, – odgovori Helen, širom otvarajući oči.

– Da, što s njima?

– Zar ne znate, on ubija sve koji su bili u predstavi? – rekla je.

– Tko to, gospođo Vale?

– Pa ne znam, – rekla je i ponovno spustila pogled, poravnala suknju, ali suknja se nije dala. – Prvi put mi je to palo na pamet kad sam povezala imena Forrest i Norden, no onda sam pomislila 'Ne, Helen, to ti se samo priviđa' Znate, imam jako dobru maštu, – objasnila je podižući pogled.

– Da, gospođo Vale, nastavite.

– Zatim je djevojka ubijena, zaboravila sam joj ime, a zatim Sal Palumbo, dragi Talijan koji je studirao engleski u večernjoj školi, a poslije i Andy Mulligan, pa Rudy, i onda sam bila sigurna. Rekla sam

svom mužu: 'Alec, netko ubija sve koji su bili u Dugom putovanju kući 1940. godine na Sveučilištu Ramsey.' To sam mu rekla.

– I što je na to rekao vaš suprug?

– Rekao je 'Helen, ti si luda'.

– Shvaćam.

– Luda k'o gljiva, – reče Helen, dok su joj se oči sužavale. – Pa sam odlučila doći ovamo.

– Zašto? Imate li neku informaciju za nas, gospođo Vale?

– Ne, – Helen je navlažila usne. – Ja sam glumica, znate.

– Znamo.

– Da. Helen Vale. Mislite li da bi 'Struthers' bilo bolje?

– Molim?

– Helen Struthers. Moje djevojačko ime. Zvuči li vam to bolje?

– Zapravo, ne. Ovako je bolje.

– Helen Vale zvuči stvarno dobro, – reče Meyer kimajući.

– Čisto, – rekla je.

– Klasično.

– Molim?

– Helen. Zvuči čisto i klasično.

– Da, uistinu.

– A Vale daje tajanstvenost, zar ne? Vale. V-a-l-e. Što je pravo prezime mog supruga. Ali može se izgovarati i V-e-i-l, što mu zapravo i daje tajanstvenost. Helen Vale. Veo je tajanstven, zar ne?

– Svakako jest.

– S obzirom na to da sam glumica, odlučila sam doći ovamo.

– Zašto?

– Pa, kakva korist od mrtve glumice? – reče Helen. Slegnula je, a zatim jednostavno raširila ruke.

– To je istina, – reče Meyer.

– I tako, sad sam ovdje.

Miscolo nehajno ušeta u prostoriju i reče: – Je li netko za kavu? Oh, oprostite, nisam znao da imate posjet.

Nasmiješio se ljupko prema Helen, na što mu je uzvratila skrušen osmijeh i ponovno poravnala suknju. – Jeste li možda za kavu, gospođice?

– Ne hvala, – rekla je. – Ali hvala na pitanju.

– Nema na čemu, – reče Miscolo, i napusti prostoriju pjevušeći..

- Zamalo sam se udala za čovjeka s prezimenom Leach (pijavica – op. prev.), – reče Helen. – Helen Leach, zar to ne bi bilo strašno?
- Užasno, – složi se Meyer.
- Ipak, bio je drag momak.
- Gospođice Leach... gospođice... uh... Gospođo Vale, – reče Carella, – sjećate li se čega iz predstave Dugo putovanje kući?
- Glumila sam Kate, – rekla je. Nasmiješila se.
- Čega se još sjećate?
- Ničega.
- Baš ničega?
- Bila je bezvezna, čini mi se. Ne sjećam se.
- Sjećate li se nekoga od drugih ljudi iz predstave?
- Momci su bili baš slatki.
- A djevojke?
- Njih se ne sjećam.
- Znate li možda je li se Margaret Buff ikad udala?
- Margaret kako?
- Buff. I ona je nastupala u predstavi.
- Ne, ne sjećam je se.

Dva patrolna policajca zalutaju u prostoriju, priđu ormariću s dosjeima, otvore ga, pogledaju prema Helen Vale, a zatim odu do hladnjaka za vodu, gdje je svaki popio po tri čaše vode, dok je buljio u Helen Vale koja je sjedila prekrivenih nogu. Dok su napuštali prostoriju, još četiri policajca ušetala su u prostoriju. Carella se namršti prema njima, ali oni su se samo nastavili baviti poslovima koji su imali jedinu svrhu da Helen bude izložena njihovim direktnim pogledima.

- Glumica ste od kad ste otišli s koledža, gospođo Vale? – upita Carella.
- Da.
- Nastupali ste po kazalištima u ovom gradu?
- Jesam. Članica sam AFTRA-e, a također i SAG-a.
- Gospođo Vale, da li vam je netko ikad prijeto?
- Ne, – namršti se Helen. – To je veoma čudno pitanje. Kakve ovo ima veze samo sa mnom, ako ubojica proganja sve nas?
- Gospođo Vale, cijeli ovaj pokolj mogao bi biti samo dimna zavjesa. Možda ubojica proganja samo jednog od vas, a ubija ostale

da zametne trag, tako da nama izgleda kao da ima potpuno drugi motiv, potpuno suprotan pravom.

– Stvarno?

– Da, – reče Carella.

– Nisam razumjela ni riječ od toga što ste rekli, – reče Helen.

– Oh. Pa, vidite...

– Osim toga, to me uopće i ne zanima. Mislim, njegov motiv ili što već.

U tom je trenutku u sobi bilo četrnaest policajaca. Vijest se očito širila odjelom, a najvjerojatnije i cijelom postajom, vrlo brzo. Jedan je jedini put, za cijele svoje detektivske karijere, Carella vidio toliko policajaca u toj sobi u isto vrijeme. Barem koliko se mogao sjetiti. Bilo je to kad je komesar izdao svoju uredbu protiv tezgarenja i svaki je uniformirani policajac u postaji morao doći gore k njima da im jadikuje kao na nekoj otvorenoj tribini.

– Što vas uopće zanima, gospođo Vale? – upitao je, a pet novih patroldžija dolazilo je hodnikom ravno u prostoriju.

– Mislim da mi je potrebna zaštita, – rekla je, i u tom trenutku spustila pogled, kao da ne priča o snajperu koji šeta unaokolo i ubija ljude, nego o patroldžijama koji su napučili sobu kao sardine u vrijeme mriještenja.

Carella naglo ustane i reče: – Momci, ovdje postaje malo zagušljivo. Zašto ne održite svoj sastanak dolje u svlačionici?

– Koji sastanak?

– Sastanak koji ćete imati u svlačionici za ravno tri sekunde, reče Carella, – prije nego što podignem slušalicu i nazovem kapetana Fricka tamo dolje.

Policajci su se počeli razilaziti. Jedan od njih vrlo glasnim sotto glasom, promrmlja riječ – papak, no Carella ga je ignorirao. Gledao je kako odlaze, a zatim se okrenuo Helen i rekao: – Dat ćemo vam jednog čovjeka, gospođo Vale?

– Bilo bi mi zaista drago, – rekla je. – Koga?

– Pa... još nisam siguran. Zависи tko je slobodan i kakve...

– Sigurna sam da će biti pouzdan, – rekla je.

– Gospođo Vale, – reče Carella, – da li biste se možda mogli prisjetiti nečega oko predstave. Znam da je to bilo davno, ali...

– Zapravo, imam vrlo dobro pamćenje, – reče Helen.

- Siguran sam u to.
- Glumice moraju imati dobro pamćenje, znate?
- Znam.
- Inače nikad ne bismo naučile naš tekst, – reče Helen i nasmiješi se.
- Istina. Čega se sjećate iz predstave?
- Ničega, – reče Helen.
- Svi su se međusobno dobro slagali, točno?
- Oh, da, bila je to baš lijepa skupina.
- I na zabavi također, točno? Nikakvih problema?
- Oh, ne, bila je krasna zabava.
- Ostali ste dokasna, je li tako?
- Točno. – nasmiješila se. – Uvijek ostajem dokasna na zabavama.
- Gdje je bila ta zabava, gospođo Vale?
- Koja zabava? – upita Helen.
- Ona poslije predstave.
- Ah, ta. Kod Randyja, čini mi se. Randy Norden. Bio je običan lažnjak. Vrlo dobar u školi, ali kakav lažnjak. Njegovi su roditelji bili na putu u Europi, pa smo poslije predstave svi otišli kod njega.
- Vi i druge dvije djevojke ste ostale duže, točno?
- Da, istina. Bila je krasna zabava.
- S trojicom mladića.
- O, ne, bilo je mnoštvo mladića.
- Mislio sam na vas koji ste ostali. S trojicom mladića.
- Oh. Da, točno. Da.
- Je li bilo kakvih problema?
- Ne, – reče Helen. Ljupko se nasmiješila. – Vodili smo ljubav.
- Hoćete reći, hvatali ste se.
- Ne. Ne. Bilo je tu nečeg više od hvatanja.
- Carella pročisti grlo i pogleda Meyera.
- Bila je krasna zabava, – reče Helen.
- Gospođo Vale, – reče Carella, – što mislite pod tim više?
- Helen spusti pogled. – Pa znate, – reče.
- Carella ponovno pogleda Meyera. Meyer zbunjeno slegne ramenima.
- S mladićima, mislite? S trojicom mladića?
- Da.

– Bili ste u odvojenim sobama, zar ne?

– Da. U stvari, barem na početku. Bilo je jako puno pića, znate, a Randyjevi roditelji su bili u Europi, pa smo se baš krasno zabavili.

– Gospođo Vale, – reče Carella, hvatajući bika za rogove, – zapravo hoćete reći da ste vi i druge dvije djevojke bili intimni s tim dečkima?

– O, da, veoma intimni.

– A ta tri mladića bili su Anthony Forrest, Randolph Norden i David Arthur Cohen, točno?

– Točno. Bili su baš dragi.

– I vi ste... vi ste kao malo švrljali od sobe do sobe, točno? Svi?

– O, da, – reče Helen oduševljeno. – Bila je to prava orgija.

Carella počne kašljati, a Meyer ga udari po leđima.

– Nešto ste uhvatili, pripazite se, – reče Helen pristojno. – Morali biste u krevet.

– Da, da, imate pravo, – reče Carella kašljući. – Puno vam hvala, gospođo Vale, bili ste nam od velike pomoći.

– Oh, baš sam uživala u razgovoru s vama, – reče Helen. – Skoro sam zaboravila tu zabavu, a bila je to jedna od najljepših zabava na kojima sam ikad bila.

Ustala je, pokupila torbicu, otvorila je i spustila malu bijelu karticu na stol. – Moja kućna adresa i broj, – rekla je, – a također i na poslu, ako me nećete moći pronaći.

Nasmiješila se i krenula prema vratašcima. Carella i Meyer sjedili su ukopani za stolom i gledali kako se kreće kroz prostoriju. Kod vrata, okrenula se i rekla, – Poduzet ćete sve što je u vašoj moći da ne budem ubijena, hoćete li?

– Hoćemo, gospođo Vale, – reče Carella gorljivo. – Možete biti potpuno uvjereni da ćemo dati sve od sebe.

– Hvala, – promrmljala je a zatim otišla niz hodnik. Osluškivali su kuckanje njezinih peta po stepenicama koje su vodile kat niže

– Jer, gospođo, – prošapta Meyer, – bio bi zločin ubiti vas, kunem se Bogom, bio bi to zvjerski zločin.

Znali su kad je došla van na ulicu po bučnom klicanju koje se čulo od okupljenih policajaca koji su čekali na nju.

PETNAESTO POGLAVLJE

Stvari su se počele kretati na bolje.

Ne samo da su ustanovili da je sedam ubijenih žrtava bilo članovima predstave Dugo putovanje kući iz davne 1940. godine, već su saznali da je nakon predstave bila priređena i zabava, na kojoj su bili prisutni svi članovi predstave i kao i profesor Richardson, studentski savjetnik. Saznali su nadalje da je studentski savjetnik prestao davati svoje savjete negdje u toku noći, i da je zabava spala na šestoro ljudi suprotnih spolova koji su uskoro iskoristili tu činjenicu.

Slijedećeg jutra, odlučili su još jednom popričati s Davidom Arthurom Cohenom, koji je, po vlastitom priznanju, bio snajperist za vrijeme rata, i koji je također bio prisutan na ponoćnoj svetkovini prije mnogo godina. Nazvali su ga i pozvali da dođe u stanicu, na što se požalio da će izgubiti tjedan dana posla samo u jednom danu, jer su ga upravo krenuli novi gegovi. Na to su mu priopćili da se ovdje ipak radi o umorstvima i ako bude došao u postaju vlastitom voljom, uštedjet će im trud da za njim pošalju patrolu da ga privede.

Cohen je stigao u deset sati ujutro.

Posjeli su ga u stolac, a zatim stali oko njega, Carella, Meyer i Kling. Cohen je mirno sjedio u izglačanom kariranom odijelu. Sjedio je u stolici sa svojim uobičajenim mrzovoljnim izrazom na licu i čekao da neki od detektiva započne ispitivanje. Meyer je izbacio prvu lopticu.

– Prvenstveno nas zanima zabava koja se održala nakon predstave, gospodine Cohen, – rekao je.

– Da? Što s njom?

– Želimo znati što se dogodilo.

– Rekao sam vam što se dogodilo.

– U redu gospodine Cohen, – reče Carella, – kao prvo, tko je sve bio tamo?

– Svi koji su bili u predstavi.

– U predstavi, ili povezani s predstavom?

– Povezani s predstavom.

– A kad kažete svi, na koga konkretno mislite?

– Glumci, osoblje, i neki privjesci.

– Kao na primjer?

– Kao na primjer neke djevojke koje su doveli neki od tipova. Isto tako neki od klinaca koji zapravo nisu bili u skupini, ali koji su se motali oko nas.

– I tko još?

– Profesor Richardson.

– Dobro ste se zabavili? – upita Kling.

– Da, prilično. Dajte, ljudi, pa to je bilo prije dvadeset godina. Ne očekujete valjda da se sjećam...

– Helen Struthers nas je jučer posjetila, gospodine Cohen, – reče Meyer. – Čini se da se ona prilično dobro sjeća te zabave.

– Da?

– Da. Kaže da je to bila jedna od najboljih zabava na kojima je ikad bila. Što kažete na to?

– Ima pravo na svoje mišljenje, valjda. – Cohen zastane. – Kako izgleda? Helen?

– Jako dobro. Kakva je zabava bila po vašem mišljenju, gospodine Cohen?

– Prilično dobra.

– Helen misli da je bila bolja nego prilično dobra.

– Da?

– Da. Posebno joj je ostalo u sjećanju što se događalo kad je većina ljudi otišla kući.

– Da? Čega se to sjeća?

– No, čega se vi sjećate, gospodine Cohen?

– Malo smo se pipkali.

– To je sve?

– To je sve. Bili smo još klinci.

– Prema Helen, gospodine Cohen, čini se da je bilo nečeg više od pipkanja.

– A što se to njoj čini?

– Njoj se čini da ste se svi skupa uvukli u vreću.

– Da?

– Da. U stvari, čini joj se da ste se u jednom trenutku u vreću uvukli svi zajedno.

– Da?

– Da. Zapravo, opisala je ono što se dogodilo kao 'pravu orgiju'.

– Da?

– Da. Čudno da ste zaboravili događaj takvih razmjera, zar ne, gospodine Cohen? Osim ako, naravno, nemate običaj često orgi...

– U redu, – prekine ga Cohen.

– Da li je tako bilo?

– Da, da, tako je bilo.

– Sad se svega sjećate?

– Sjećam? – reče Cohen. – Pokušavam to zaboraviti posljednje dvadeset tri godine. Šest godina idem psihijatru, pokušavajući zaboraviti što se dogodilo one noći.

– Zašto?

– Zato što je bilo gnjusno. Bili smo pijani. Bilo je odvratno, uništilo mi je cijeli život.

– Zašto?

– Kako to mislite, zašto? Zato što smo pretvorili... privatnu stvar u... cirkus. Eto zašto. Slušajte, moramo li baš o tome?

– Da, moramo. Svi su bili pijani?

– Da. Randy Norden bio je pomalo divlji momak. Bio je stariji od ostatka ekipe, znate, u dvadesetima, već na pravnom studiju. Njegovi su roditelji imali taj veliki luksuzni stan u Groveru, a sami su bili u Europi, pa smo svi otišli k njemu nakon predstave. Djevojke su se prilično otkačile. Mislim da je Helen davala ritam. No, vidjeli ste je, znate kakva je ona vrsta djevojke. Ista je bila i onda.

– Samo tren, gospodine Cohen – reče Meyer oštro.

– Što je? Što je bilo?

– Kako vi znate kakva je ona vrsta djevojke, gospodine Cohen? Kad ste je zadnji put vidjeli?

– Nisam vidio nikog iz predstave od kad sam otišao s koledža.

– Kako onda znate kako danas izgleda?

– Ne znam.

– Zašto ste onda rekli da je ista danas kakva je bila u ono vrijeme?

– Samo sam pretpostavio da bi bila. Onda je bila divlja, a divlje se ne mijenjaju.

– A druge djevojke?

– One... bile su samo pristojna djeca. Napile su se, to je sve.

– I što se dogodilo?

– Pa, mi... bila je to Randyjeva ideja pretpostavljam. Bio je stariji, znate, i s Helen u društvu... i normalno... dakle, svi smo se razišli... u

kući je bilo mnogo spavaćih soba... i onda se desilo...

– Što se desilo? – upita Meyer.

– Ne želim govoriti o tome! – zavika Cohen.

– Zašto?

– Zato što me sramim toga, eto zato, u redu? – zavikao je.

– Recite nam kako je to biti snajperist, gospodine Cohen? – reče Carella.

– To je bilo davno.

– Kao i zabava. Pričajte.

– Što vas zanima?

– Gdje ste bili raspoređeni?

– Pacifik.

– Gdje?

– Guam.

– Što ste koristili?

– BAR pušku s optičkim nišanom.

– Bezdimni barut?

– Da.

– Koliko ljudi ste ubili?

– Četrdeset i sedam, – reče Cohen bez oklijevanja.

– I kako ste se osjećali zbog toga?

– Mrzio sam se iz dna duše.

– Zašto onda niste istupili?

– Tražio sam premještaj, ali rekli su ne. Bio sam dobar strijelac.

– Ubijali ste Japance?

– Da, Japance.

– Koliko ste popili na zabavi?

– Puno.

– Koliko?

– Ne sjećam se. Počeli smo stvarno piti kad je Richardson otišao. Bilo je puno pića. Tony je bio zadužen za karte...

– Tony?

– Forrest. Tony Forrest. Bio je zadužen za karte za predstavu, i mislim da je uzeo nešto novca od ulaznica za zabavu. Nije to bilo nešto nezakonito, svi u grupi su znali za to. Bilo je to za tulum. Ali bilo je puno pića. – Cohen zastane. – Osim toga, bila je tu i atmosfera... znate, rat je u Europi već počeo, i pretpostavljam da je

većina studenata u to doba bila svjesna da će se Amerika prije ili kasnije uključiti. Bio je to dio možete-nas-poljubiti-u-guzicu stava. Nije nas bilo ni za što briga.

- Pucali ste s drveta ili s nečeg drugog... – upita Kling iznenada.
- Molim?
- Kad ste bili na Guamu.
- Oh. S drveta, uglavnom. Da.
- Što se dogodilo poslije? – upita Carella.
- Zavisilo je o operaciji. Uglavnom sam trebao...
- Mislim, nakon što su Helen i Randy pokrenuli sve skupa.
- Svi smo se spetljali.
- I nakon toga?
- Završili smo u jednoj sobi.
- Kojoj?
- Randyjeve majke. Spavaćoj. Onoj velikoj.
- Gdje ste bili u petak, četvrtoga svibnja? – upita Meyer.
- Ne znam.
- Pokušajte se sjetiti.
- Kad je to bilo?
- U petak, četvrtog svibnja. Danas je srijeda, deveti svibanj. Gdje ste bili, Cohen?
- Mislim da sam bio izvan grada.
- Gdje?
- U unutrašnjosti. Točno. Otišao sam u petak ujutro. Na dugi vikend, znate?
- Da niste možda bili u Minneapolisu četvrtoga svibnja, je li?
- Minneapolisu? Ne. Zašto bih išao tamo? Nisam tamo bio nikad u životu.
- Sjećate li se čovjeka po imenu Peter Kelby?
- Da, on je također bio u predstavi.
- Da li je i on došao na zabavu?
- Jest.
- Gdje ste odsjeli prošlog vikenda? Na vašem putu u unutrašnjost?
- Bio sam u ribolovu.
- Nismo vas pitali što ste radili, pitali smo gdje ste odsjeli.
- Kampirao sam.
- Gdje?

- U rezervatu. Gore blizu Cattawana.
- U šatoru?
- Da.
- Sami?
- Da.
- Da li je tamo bilo još nekoga?
- Ne.
- Stali ste po benzin negdje uz put?
- Da.
- Koristili ste kreditnu karticu?
- Ne.
- Platili ste gotovinom?
- Da.
- Kao i u restoranima u kojima ste se zaustavili?
- Da.
- Drugim riječima, gospodine Cohen, imamo samo vašu riječ da ste bili gore u Cattawanu, a ne u Minneapolisu, Minnesota, gdje ste ubili Petera Kelbyja.
- Štooo?!
- Da, gospodine Cohen.
- Gledajte, ja...
- Da, gospodine Cohen?
- Gledajte... zašto bih ja... kako bih uopće mogao znati gdje je Peter Kelby bio! Mislim...
- Netko je znao gdje je bio, gospodine Cohen, jer mu je taj netko napravio rupu viška u glavi. Pretpostavljamo da je u pitanju isti onaj netko koji je ubio šest ljudi u ovom gradu.
- Nisam vidio Petera Kelbyja od kad smo bili zajedno u školi, – protestirao je Cohen. – Nisam imao pojma da je u Minneapolisu.
- Da, ali, gospodine Cohen, netko je otkrio da je bio tamo. U stvari, gospodine Cohen, ne bi to bilo previše teško otkriti jer je čak i simpatična dama po imenu Agnes Moriarty sa Sveučilišta Ramsey uspjela pronaći gdje je Kelby živio – a ona nema nikakve koristi od njegovog ubojstva.
- Nemam ni ja! – zavika Cohen.
- Ali ta zabava vas još uvijek muči, ha, Cohen?
- Zašto vas muči?

- Bilo je previše seksa?
- Uživajte li u pucanju iz puške?
- Kakav je osjećaj ubiti čovjeka?
- S kojom ste djevojkom bili Cohen?
- Što ste još radili te noći?
- Umuknite, umuknite, umuknite! – vrisne Cohen.

Prostorija iznenada utihne. U toj tišini Carella reče: – Kako se zove vaš psihič, Cohen?

- Zašto?
- Pitali bismo ga neka pitanja?
- Idite k vragu, – reče Cohen.
- Možda niste baš dobro razumjeli u kakvoj ste poziciji, Cohen.
- Razumio sam ja jako dobro. Ali sve što je izrečeno između mene i mog psihijatra je samo moja stvar. Nemam nikakve veze s tim prokletim ubojstvima. Možete hodati unaokolo i otvarati ormare koje želite, ali neki od mojih ormara će ostati zatvoreni, čujete što vam kažem? Zato što nemaju nikakve veze s vama, vašim slučajem, imaju veze samo sa mnom. Je li jasno? Ja, David Arthur Cohen, pišljivi mali pisac skečeva koji ne zna kako se smijati, u redu? Ne znam kako se smijati, u redu, i zato i idem na te terapije, jasno? I možda se nisam znao smijati ni one 1940. godine dok sam još bio samo osamnaestogodišnji klinac na divljoj zabavi koja me trebala oboriti. Ali to ne znači da idem unaokolo i ubijam ljude. Ubio sam dovoljno. I više nego dovoljno. Ubio sam četrdeset i sedam ljudi u svom životu, i svi su bili Japanci, i svake noći plačem zbog svakog toga prokletnika.

Detektivi su ga promatrali nekoliko trenutaka, a onda Meyer kimne glavom drugoj dvojici detektiva, i oni se povuku u jedan kut prostorije i stanu rame uz rame u uski krug.

- Što kažete? – upita Meyer. – Kažem da je to to, – reče Carella.
- Da, i meni se tako čini. – Hoćemo li ga privesti?
- Nisam siguran, – reče Kling.
- Nemamo ništa čvrsto, – reče Carella.
- Ne moramo ga uhapsiti zbog ubojstva. Nabacimo mu nešto drugo, samo da ga neko vrijeme zadržimo ovdje. Mislim da će se slomiti ako ustrajemo.
- Za što da ga zatvorimo? Skitnju? Ima unosno zaposlenje.

- Neprikladno ponašanje.
- Što je napravio?
- Koristio uvredljiv rječnik maloprije.
- Na što ciljaš?
- Rekao ti je da ideš k vragu.
- Isuse, to je mršavo, – reče Carella.
- Pustit ćemo ga da samo tako odšeće odavde?
- Koliko ga dugo možemo držati a da ga ne uhapsimo?
- Ako cijela stvar dospije u sudnicu, na sudu će biti da presudi koje je pravo i razumno vrijeme. Ali, čovječe, ako od ovog ispadne nula, tužit će nas zbog pogrešnog hapšenja dok kažeš keks.
- Ako ga ne upišemo, nismo ga uhapsili, zar ne? – upita Kling
- Naravno da da. Ako ga zadržimo da ne ode odavde, to je jednako hapšenju. Imat će bonafide slučaj protiv grada i protiv službenika koji ga je uhapsio.
- I što ćemo do vraga sad?
- Mislim da bismo trebali nazvati ured okružnog tužitelja, – reče Carella.
- Misliš?
- Apsolutno. Nazovi Odjel za Umorstva, reci im da imamo vjerojatnog ubojicu, i da tražimo okružnog tužitelja na ispitivanju. Neka oni donesu odluku.
- Mislim da je tako najbolje, – reče Meyer. – Bert?
- Obradimo ga još deset minuta, da vidimo što ćemo sami iskopati.
- Bolje ne.
- U redu, radite kako hoćete.
- Steve, hoćeš li nazvati Odjel?
- Da, svakako. Što ćemo s njim u međuvremenu?
- Odvest ću ga dolje.
- Ne u ćelije, Meyer.
- Ne, ne, malo ću muljati, zavlačiti ga. Mislim da ionako nema pojma o proceduri hapšenja.
- U redu, – reče Carella.
- Meyer pređe preko sobe. – Idemo, Cohen.
- Kuda me vodite?
- Dolje. Hoću da pogledate neke slike.
- Kakve slike?

– Slike ljudi koje je ubio snajperist.

– Zašto?

– Mislim da bi ih trebali vidjeti. Želimo biti sigurni da su u pitanju isti ljudi koji su nastupali u predstavi.

– U redu, – reče Cohen. Izgledao je kao da mu je jako laknulo. – Mogu li nakon toga ići?

– Najbolje da prvo pogledate slike.

Krenuo je prema izlazu iz prostorije s Meyerom i Klingom, prolazeći pokraj čovjeka koji je stajao u dnu hodnika. Čovjek je imao možda četrdeset pet godina, nizak i okrugao, tužnih smeđih očiju i u izgužvanom smeđem odijelu. Prišao je vratašcima i samo stajao pred njima, držeći u rukama šešir, očekujući da ga se otkrije.

Carella, koji je već nazvao Odjel sa stola najbližeg pregradnim vratašcima, baci pogled na pridošlicu, a zatim se ponovno posveti telefonskom razgovoru.

– Ne, nismo ga uhapsili, – reče Carella. – Još nemamo ništa čvrsto.

– Zastao je, slušajući. – Ne, nije rekao ništa, poriče cijelu stvar. Ali mislim da ćemo ga slomiti ako poradimo na njemu. Dobro. Možete li odmah poslati nekoga ovamo? A koliko ga dugo možemo ovdje legalno zadržavati? Točno to vam i govorim. Mislim da bi odluka trebala pasti od nekoga iz ureda okružnog tužitelja. I kad je to najbrže moguće? To je prekasno. Ne možete nekoga poslati ovamo još ovog jutra? Dobro, u redu, čekat ćemo.

Spustio je slušalicu i okrenuo se k čovjeku.

– Izvolite gospodine, kako vam mogu pomoći?

– Zovem se Lewis Redfield, – reče čovjek.

– Da, gospodine Redfield?

– Oprostite što vas ovako ometam...

– Da?

– ... ali mislim da je moja žena u opasnosti.

– Udite, gospodine Redfield, – reče Carella.

Redfield kimne, i pođe jedan oklijevajući korak naprijed, tražeći neki otvor u pregradnom zidiću, a zatim stane kao ukopan na mjestu. Carella priđe vratašcima i otvori ih za njega.

– Hvala, – reče Redfield, a zatim pričeka da ga Carella odvede do stola.

Kad su sjeli, Carella upita: – Zašto mislite da je vaša supruga u opasnosti, gospodine Redfield? Da li je primila neki prijeteći...?

– Ne, ali ja ... ovo će vam možda zvučati smiješno.

– Što to, gospodine Redfield?

– Mislim da je taj momak ima na zubu.

– Koji momak?

– Onaj sa snajperom.

Carella ovlaži usne i zagleda se u malog okruglog čovjeka nasuprot sebe. – Što vas navodi na takvu pomisao, gospodine Redfield?

– Čitao sam novine, – reče Redfield. – Ljudi koji su ubijeni., svi su bili u predstavi s Margaret prije mnogo godina.

– Margaret Buff. To je djevojačko prezime vaše žene?

– Da gospodine.

– Dakle! – Carella se nasmiješi i ispruži ruku. – Uistinu mi je drago što vas vidim, gospodine Redfield. Pokušavali smo pronaći vašu ženu.

– Došao bih i ranije, ali nisam bio siguran.

– A gdje je vaša supruga, gospodine? Stvarno bismo voljeli porazgovarati s njom.

– Zašto?

– Zato što imamo nekoga tko bi mogao biti osumnjičeni, i svaka informacija...

– Pronašli ste ubojicu?

– Nismo sigurni, gospodine Redfield, ali mislimo da jesmo.

Redfield teško uzdahne. – Jako mi je drago da to čujem. Nemate pojma kroz kakav pakao sam prolazio posljednjih dana. Bio sam uvjeren da će Margaret već u sljedećem trenu... – Zatresao je glavom. – Stvarno mi je laknulo.

– Možemo li razgovarati s njom, gospodine?

– Da, naravno. – Redfield zastane. – Koga ste uhapsili? Tko je taj čovjek?

– Zove se David Arthur Cohen, – reče Carella. – Ali još nije uhapšen, gospodine.

– I on je bio u predstavi?

– Da.

– Zašto je to napravio? Zašto je poubijao sve te ljude?

– Još nismo sigurni. Mislimo da je to povezano sa zabavom na kojoj je bio.

– Zabavom? – upita Redfield.

– Znae, dosta je zapetljano, gospodine. Zato bismo voljeli razgovarati s vašom ženom.

– Naravno, – reče Redfield. – Broj je Grover 6-2100. Mislim da je sad kod kuće.

– To je vaš kućni broj, gospodine?

– Da.

– Da li bi mogla odmah doći u stanicu?

– Mislim da da.

– Nemate djece, gospodine?

– Molim?

– Djece. Da li će se morati s nekim dogovoriti za čuvanje? Ako je potrebno, naći ću...

– Ne. Nema djece. – Ubrzo Redfield nadoda: – Oženjeni smo samo kratko vrijeme.

– Shvaćam, – reče Carella. Privuče telefon k sebi i počne okretati brojeve.

– Dvije godine, zapravo, ja sam joj drugi muž.

– Shvaćam.

– Da, razvela se od svog prvog muža 1956. godine.

Carella je prinio slušalicu uhu i osluškivao zvonjavu na drugom kraju linije. – Malo nam se žuri da je dovedemo ovamo što prije, jer ili moramo uhapsiti Cohena zbog ubojstava ili ćemo ga morati pustiti. Uskoro će doći čovjek iz okružnog tužiteljstva, i bilo što konkretno što bismo mu mogli pružiti bilo bi od velike pomoći. Vaša će supruga možda moći...

– Halo? – javio se ženski glas.

– Halo, gospođo Redfield?

– Da?

– Ovdje detektiv Carella iz Osamdesetsedme postaje. Vaš je suprug ovdje sa mnom, gospođo Redfield. Pokušavali smo vas pronaći zbog ovih snajperskih ubojstava.

– Oh. Oh, da, – rekla je. Njezin je glas bio čudesno bezbojan.

– Zanima me da li biste mogli doći ovdje k nama u stanicu. Imamo osumnjičenog i htjeli bismo malo porazgovarati s vama.

- Dobro.
- Možete li doći odmah?
- Mogu.
- Dobro, gospođo Redfield. Kad dođete, kažite naredniku na prijavnici da tražite mene, detektiva Carellu, i on će vas pustiti.
- Dobro. Gdje ste vi?
- Na Grover Aveniji, točno nasuprot ulaska u park s vrtuljcima.
- Dobro. Lewis je tamo?
- Da. Želite li razgovarati s njim?
- Ne, u redu je.
- Onda, vidimo se uskoro.
- Dobro, – reče Margaret Redfield, i prekine.
- Doći će ovamo, – reče Carella.
- Dobro, – odgovori Redfield.
- Carella se nasmiješi i spusti slušalicu na kućište. Zazvonilo je gotovo istog trena. Ponovo je podigao slušalicu i rekao: – Osamdesetsedma postaja, Carella.
- Carella, ovdje Freddie Holt, Osamdesetosma, s druge strane parka.
- Haj, Freddie, – reče Carella veselo. – Što mogu napraviti za tebe?
- Još uvijek radiš na onom snajperu?
- Aha.
- Dobro. Imamo tvog dečka.
- Molim? – procijedi Carella.
- Tvog dečka, tipa koji je pucao.
- Kako to misliš?
- Pokupili smo ga prije možda deset minuta. Shields i Durante su ga skembali. Uхватili su ga na krovu na Rexworthu. Upucao je dvije starice na ulici prije nego što smo ga skinuli. – Holt zastane. – Carella? Pratiš me?
- Pratim te, – reče Carella umorno.

ŠESNAESTO POGLAVLJE

Čovjek u kavezu Osamdesetosme postaje bio je pomahnitali luđak. Imao je na sebi nekakvo pamučno platno i razderanu bijelu košulju. Kosa mu je bila duga i zapetljana, a oči divlje. Penjao se po rešetkama male zatvorske ćelije poput majmuna, buljeći u detektive u prostoriji, režući, pljujući i kolutajući očima.

Kad je Carella ušao u sobu, čovjek u kavezu je povikao: – Evo još jednog! Ubijte grješnika!

– To je taj? – upita Carella Holt.

– Baš taj. Hej, Danny! – zazove Holt, a detektiv koji je sjedio za jednim od stolova ustane i došeta do mjesta gdje su stajali Carella i Holt.

– Steve Carella, Danny Shields.

– Haj, – reče Shields. – Mislim da smo se već jednom upoznali, zar ne? Ona pucnjava na Četrnaestoj?

– Da, i meni se čini – reče Carella.

– Ne prilazite kavezu, – upozori Shields. – On pljuje.

– Ispričajte mi što se dogodilo, Shields. – reče Carella.

Shields slegne. – Nema se baš puno toga za ispričati. Naš čovjek u patroli nazvao je prije otprilike pola sata - bilo je oko pola sata, ha, Freddy?

– Da, tako nekako, – reče Holt.

– Prijavio je da je neki luđak na krovu i puca dolje na ulicu. Durante i ja smo primili poziv, i još uvijek je pucao kad smo stigli tamo. Popeo sam se stubištem, a Durante je otišao do susjedne zgrade, da ode na krov i uhvati ga s leđa. Dok smo mi došli gore, već je izbušio dvije dame na ulici. Jednu staricu i jednu trudnu ženu. Obje su u bolnici. – Shields zatrese glavom. – Upravo sam razgovarao s liječnikom na telefon. Pretpostavlja da će trudna žena umrijeti. Stara gospođa ima šansi. Tako to uvijek ispadne, ha?

– Što se dogodilo na krovu, Danny?

– Durante je otvorio vatru sa susjednog krova, a ja sam mu prišao i sradio ga odostraga. Tip je prava mustra, vjerujte mi. Pogledajte ga. Misli da je Tarzan.

– Ubijte grješnike! – vikao je čovjek u kavezu. – Ubijte sve prijava grješnike.

– Pronašli ste njegovo oružje?

- Aha. Tamo je na stolu, obrađeno i spremno za proceduru.
- Carella baci pogled na stol. – Izgleda kao dvadeset-dvojka, – reče.
- Točno to i jest.
- Iz toga se ne može ispaliti tristoosmica, – reče Carella.
- Tko je rekao da može?
- Po čemu mislite da je to moj tip?
- Pretpostavili smo da ima neke šanse. Pod velikim smo pritiskom zbog tog slučaja, Carella. Ovi odozgor su nas jučer zvali i pitali da li vam stvarno pomažemo, ili se samo zafrkavamo ovdje.
- Mislim da on nije povezan s tim, – reče Carella.
- Što želiš da napravimo?
- Jeste li mu provjerili stan?
- Koji stan? Tip najvjerojatnije spava pod mostom.
- Otkud mu puška?
- Upravo provjeravamo popis ukradenog oružja. Osim toga u par prodavaonica oružja preksinoć su izvršene provale. Možda on ima prste u tome.
- Jeste li ga već ispitali?
- Ispitali? Fali mu poneka daska u glavi, sve što radi je to da se dernja o grešnicima i pljuje na svakog tko mu priđe blizu. Pogledaj ga, ludog kopilana. – Shields ga pogleda, a onda prasne u smijeh. – Isuse, – reče, – k'o pravi majmun, pogledaj ga samo.
- Dakle, ako saznate gdje živi, provjerite ga za mene, može? Tražimo bilo koji tip puške koji je mogao ispaliti Remington .308.
- To je mnogo oružja, kompa, – reče Shields.
- Da, ali nije dvadesetdvojka.
- To sigurno.
- Bolje da nazovete Buenavistu i kažete im da pripreme krevet na psihijatriji.
- To je već sređeno, – reče Shields. – Nije tvoj momak, ha?
- Ne bih rekao.
- Šteta. Iskreno govoreći, baš smo ga se željeli riješiti.
- Zašto? Simpatičnog dragog tipa kao što je on.
- Pa, imamo jedan problem.
- Koji problem?
- Tko će ga izvaditi iz kaveza? – upita Shields.
- Margaret Buff Redfield već je čekala Carellu kad se vratio u ured.

Imala je trideset devet godina i izgledala je umorno. Boja kose i boja njezinih očiju bila je smeđa. Nosila je ruž malo preizrazito crven za njezinu boju kože i haljinu koja je mlitavo visjela na njezinom tijelu.

Umorno je prihvatila Carellinu ruku dok ih je suprug upoznavao, a zatim ga pogledala u iščekivanju, kao da očekuje od njega da je raspali po licu. Carella iznenada shvati da je žena već prije bila zlostavljana, i to često. Pogleda na uglađenog Redfielda, a zatim se okrene nazad k Margaret.

– Gospođo Redfield, – reče, – postavili bismo vam neka pitanja.

– U redu, – reče Margaret.

Intuitivno, Carella se okrene Redfieldu i reče: – Gospodine, ako nemate ništa protiv. Želio bih popričati s vašom suprugom nasamo.

– Zašto? – upita Redfield. – Mi smo u braku. Nemamo nikakvih tajni.

– Znam, gospodine, i poštujem to, vjerujte. Ali u praksi se pokazalo da su ljudi često nervozni u prisutnosti svog bračnog para, i stoga pokušavamo ovakve razgovore voditi privatno što je više moguće.

– Shvaćam, – reče Redfield.

– Da, gospodine.

– Pa...

– Ako nemate ništa protiv, pozvat ću Miscola da vas odvede u sobu dolje na kraju hodnika. Tamo ima nekih časopisa, a možete i pušiti ako...

– Ne pušim, – reče Redfield.

– Miscolo vam može donijeti i šalicu kave.

– Hvala, nisam baš sad za...

– Miscolo! – poviče Carella, i Miscolo se žurno pojavi. – Hoćeš li molim te odvesti gospodina Redfielda dolje niz hodnik i pobrinuti se da mu ništa ne nedostaje.

– Izvolite ovuda, gospodine, – reče Miscolo.

Oklijevajući, Redfield ustane sa svog stolca i odgega se za Miscolom iz prostorije. Carella pričekava dok nije bio siguran da su izvan Redfieldova slušnog dometa, a zatim se okrene prema Margaret i brzo upita: – Ispričajte mi o zabavi iz 1940. godine.

– Molim? – rekla je preplašeno.

– Zabava u kući Randyja Nordena.

- Kako... kako ste saznali za to?
- Znamo za to.
- Zna li moj muž? – upitala je brzo.
- Nismo ga pitali, gospođo Redfield.
- Nemojte mu reći, može?
- Naravno da nećemo. Zanima nas samo David Arthur Cohen., gospođo Redfield. Možete li mi reći kako se ponašao te večeri?
- Ne znam, – rekla je. Povukla se nazad u stolac, a glas je dolazio iz grla kao kmečanje, kao da joj je netko prijetio batinom. Oči su joj bile širom otvorene i vidljivo je potonula u stolcu, savinutih leđa i pogurenih ramena.
- Što je napravio, gospođo Redfield?
- Ne znam, – rekla je, i ponovno su joj riječi zvučale kmečavo, a oči su joj počele nesigurno treptati.
- Gospođo Redfield, ne pitam vas što ste vi napravili te noći. Zanima me samo...
- Nisam ništa napravila! – zavikala je, i grčevito zgrabila naslone za ruke na stolcu, kao da je znala da će je sad udariti i pripremala se na šok.
- Nitko ne kaže da jeste, gospođo Redfield. Samo me zanima je li se dogodilo nešto što je moglo navesti Cohena da...
- Ništa se nije dogodilo, – rekla je. – Željela bih ići kući. Gdje je moj muž?
- Gospođo Redfield, pretpostavljamo da smo pronašli ubojicu. On tvrdi da s tim nema nikakve veze, ali ako nađemo nešto, bilo što što bi ga natjeralo da progovori...
- Ništa ne znam. Hoću kući.
- Gospođo Redfield, ne želim vas dovesti...
- Ne znam ništa.
- ... neugodnu situaciju, ili vam ovo otežati. Ali ako ne nađemo nešto konkretno što bi...
- Rekla sam vam već, ništa ne znam. Hoću kući. Ne znam.
- Gospođo Redfield, – reče Carella mirno, – znamo sve što se događalo te noći u kući Randyja Nordena. Sve. Helen Struthers nam je sve ispričala, a isto tako i Cohen.
- Ja nisam ništa napravila. Oni su.
- Tko?

– Oni... drugi.
– Koji drugi?
– Nisu me mogli natjerati na to, – reče Margaret. – Nisam htjela i nisu me mogli natjerati. Znala sam što je dobro. Imala sam samo sedamnaest godina, ali sam znala što je dobro a što loše. Sve su to drugi napravili, razumijete.
– Nemate nikakvog udjela u onome što se dešavalo te noći, točno?
– Točno.
– Zašto onda niste otišli, gospođo Redfield?
– Zato jer... jer su me držali. Svi. Čak i djevojke. Držale su me dok... slušajte, nisam čak ni željela biti u toj predstavi. Bila sam Mag, konobarica, a u predstavi je postojala, konobarica, ne djevojka kao one druge, majka mi ne bi uopće dozvolila da glumim u predstavi zbog onakvih djevojaka kakve smo trebali glumiti. Bila sam tamo samo zato što me Randy nagovorio. Ali nisam znala kakav je Randy do te noći kad je bila zabava, kad je bio s Helen. To je sve pokrenulo, to što je bio s Helen i to što su svi toliko pili...
– Jeste li vi bili pijani, gospođo Redfield?
– Ne, da, ne znam. Morala sam biti pijana. Da sam bila trijezna, ne bih im dozvolila...
Margaret ušuti.
– Da?
– Ništa.
– Gospođo Redfield, da li to želite ispričati policajki?
– Nemam vam što reći.
– Nabavit ću vam policajku.
– Nemam joj što reći. To što se desilo nije bila moja krivica. Nikad ne bih... mislite da sam htjela da se to dogodi?
– Miscolo, dovedi mi policajku, hitno! – zavika Carella.
– Ostali su to radili, ali ja ne. Bila sam pijana, inače me ne bi mogli držati. Imala sam samo sedamnaest. Nisam ništa znala o tim stvarima, jer ja sam bila iz dobre obitelji. Da nisam bila pijana... Ne bih im dala da mi unište život. Da sam znala kakav je tip Randy Norden bio u duši, i ostali također, Helen posebno, da sam znala kakva je, ne bih ostala na zabavi, ne bih popila niti jedno piće, ne bih čak bila ni u predstavi, da sam samo znala kakvi su ti dečki, i te cure, da sam samo znala što su mi u stanju napraviti, da sam samo znala.

Ali imala sam samo sedamnaest godina, nisam još ni pomišljala na takve stvari i kad su rekli da će napraviti zabavu poslije predstave, mislila sam da će to biti pristojna zabava, naposljetku, i profesor Richardson je trebao biti tamo. Ali svi su pili, čak i pred njim u sobi, i kad je otišao, moralo je biti negdje oko ponoći, tek su se onda počeli nalijevati. Nikad prije toga čak nisam popila ništa jače od piva, a oni su točili pića, i prije nego što sam znala, ostalo nas je samo šestoro...

Alf Miscolo vidio je policajku kako ide hodnikom dolje prema detektivskoj prostoriji i pretpostavljao je da se neće još dugo morati truditi zabavljati Lewisa Redfielda. Redfield se brzo umorio čak i Saturday Evening Posta, i nervozno se meškoltio u svom stolcu u prostoriji koja bi se teškom mukom mogla nazvati 'prijemna soba'. Radilo se zapravo o malom kockastom pisarskom uredu. Miscolo se nadao da će Redfield i njegova žena što prije otići kući i da će se moći ponovno posvetiti pretipkavanju i slaganju spisa. Umjesto toga, policajka je nestala dolje niz hodnik, a Redfield se vrpoltio u svom stolcu kao da mu je žena u rukama okrutnih mučitelja.

Miscolo je i sam bio oženjen, pa progovori: – Ne brinite za nju, gospodine Redfield. Postavit će joj samo nekoliko pitanja.

– Ona je vrlo nervozna žena, – odvratila Redfield. – Bojim se da će je uzrujati. – Nije gledao u Miscola dok je govorio. Njegove su oči i njegova potpuna pažnja bile na otvorenim vratima koja su vodila na hodnik. S mjesta na kojem je sjedio nije mogao vidjeti detektivsku prostoriju, a još manje čuti i jednu riječ koja je tamo bila progovorena, ali oči su mu bile stalno uprte na hodnik, i činilo se da pokušava uhvatiti zalutale šumove.

– Koliko ste već u braku, gospodine? – upita Miscolo, započinjući razgovor.

– Dvije godine, – odgovori Redfield.

– Praktički ste mladenci, ha? – reče Miscolo, cereći se. – Zato se tako brinete za nju. Ja sam pak oženjen...

– Mislim da ne spadamo u kategoriju 'mladenaca', – reče Redfield. – Nismo baš tinejdžeri.

– Ne, nisam mislio...

– Osim toga, ovo je mojoj ženi drugi brak.

– Oh, – reče Miscolo, i nije znao što bi dodao na to.

- Da. – reče Redfield.
- Pa puno se ljudi ženi kasno u životu, – reče Miscolo neuvjerljivo.
- Često se zna dogoditi da to ispadnu najbolji brakovi. Obje strane su spremne prihvatiti odgovornosti obiteljskog života, spremne su se skrasiti...
- Mi nemamo obitelj, – reče Redfield.
- Oprostite?
- Nemamo djece.
- Djeca uvijek dođu, prije ili kasnije, – reče Miscolo smiješeći se. – Osim ako ih, naravno ne želite.
- Ja bih volio da imamo obitelj, – reče Redfield.
- Nema ništa ljepše od toga, – odvrati Miscolo, zagrijavajući se za temu."Ja ih imam dvoje, dječaka i djevojčicu. Kćer se školuje za tajnicu u jednoj od privatnih škola ovdje u gradu. Sin je na Massachusetts Institut of Technology. U Bostonu, znate. Jeste li kad bili u Bostonu?
- Ne.
- Ja sam bio tamo kad sam bio u mornarici, još tamo prije Drugog svjetskog rata. Bili ste u vojsci?
- Jesam.
- Koji rod?
- Kopnena.
- Zar oni nemaju neku bazu blizu Bostona?
- Ne znam.
- Čini mi se da sam viđao mnogo vojnika dok sam bio tamo? – slegne Miscolo. – Gdje ste bili stacionirani?
- Koliko će je još dugo ispitivati? – upita Redfield iznenada.
- On, nekoliko minuta, neće duže. Gdje ste bili stacionirani, gospodine Redfield?
- U Texasu.
- I što ste radili?
- Uobičajene stvari, bio sam u pješadiji.
- Ikad preko mora?
- Da.
- Gdje?
- Bio sam dio invazije na Normandiju.
- Stvarno?

Redfield kimne. – D-dan plus jedan.

– To mora da je bio pravi piknik, ha?

– Preživio sam, – reče Redfield.

– Hvala bogu, ha? Mnogi momci nisu.

– Znam.

– Reći ću vam istinu, malo mi je žao što sam to propustio. Ozbiljno. Kad sam bio u mornarici nitko nije ni sanjao da će izbiti rat. A onda, kad je izbio, bio sam prestar. Bio bih ponosan da sam se mogao boriti za svoju domovinu.

– Zašto? – upita Redfield.

– Zašto?! – Na trenutak Miscolo je bio zatečen. A zatim reče: – Pa... za... za budućnost.

– Da svijet bude siguran za demokraciju? – upita Redfield.

– Da. To, i...

– I da sačuvate slobodu za buduće generacije? – U Redfieldovom glasu mogla se osjetiti čudesno podrugljiva crta. Miscolo je zurio u njega.

– Mislim da je važno da moja djeca žive u slobodi, – reče Miscolo naposljetku.

– I ja tako mislim, – odvrati Redfield. – Vaša djeca i moja djeca.

– Točno. Kad ih budete imali.

– Da, kad ih budem imao.

Soba je utihnula.

Redfield pripali cigaretu i ugasi šibicu. – Što rade tako dugo? – pitao je.

Policijska službenica koja je privatno razgovarala s Margaret Redfield imala je dvadeset četiri godine. Zvala se Alice Bannion, i sjela je za stol preko puta gospođe Redfield u praznoj detektivskoj prostoriji. Upijala je svaku riječ, širom otvorenih očiju, dok joj je srce tuklo u grudima. Margaret je trebalo svega petnaest minuta da joj da detaljan opis onoga što se dešavalo na zabavi 1940. godine. Za to vrijeme Alice Bannion naizmjenice je crvenila, bljedila, bivala šokirana, neobično uzbuđena, zgađena, zaintrigirana i suosjećajna. U jedan sat, Margaret i Lewis Redfield napustili su postaju, a detektivka trećeg stupnja Alice Bannion sjela je natipkati svoj izvještaj. Pokušala je to izvesti što bezosjećajnije, sa što manje upletenosti. Ali njezin je pravopis postao sve više i više nekontroliran

dok je tipkala sve dalje u izvještaj i sve dalje u prošlost. Kad je izvukla izvještaj iz pisaćeg stroja, bila je sva znojna. Poželjela je da taj dan nije obukla steznik. Odnijela je gotove stranice u poručnikov ured, gdje ju je Carella čekao. Stajala je pokraj stola dok je Carella čitao što je napisala.

– To je to, ha? – upitao je.

– To je to, – rekla je. – Napravite mi uslugu, može?

– Koju?

– Drugi put sami postavljajte pitanja, – reče Alice Bannion, i iziđe iz ureda.

– Da vidim, – reče poručnik Byrnes, a Carella mu pruži izvještaj:

Gospođa Redfield, vrlo uznemirena, uopće nije željela razgovarati o ovoj stvari. Tvrdi kako je sve to izjavila samo jednoj osobi u svom životu, njezinom obiteljskom liječniku, i to zbog hitnosti stvari, jer je bilo nužno nešto poduzeti. Zadržala je istog liječnika sve ove godine, liječnika opće prakse, dr. Andrewa Fidia, 106 Ansley Avenija., Isola.

Gospođa Redfield tvrdi da su je natjerali na piće, protiv vlastite volje one noći kad je održana zabava u kući roditelja Randolpha Nordena, otprilike u travnju 1940. godine. Tvrdi da je bila pijana kad su ostali studenti napustili zabavu oko jedan ili dva sata ujutro. Znala je da je zabava postala divlja, ali bila je prepijana da bi otišla kući. Odbila je sudjelovati u onome za što je znala da se događa u ostalim sobama te ostala u dnevnom boravku uz klavir. Druge dvije djevojke, Blanche Lettiger i Helen Struthers nasilno su odvele gospođu Redfield u spavaću sobu, držale je uz pomoć mladića dok ju je Randy Norden 'iskoristio'. Pokušala je otići iz sobe, ali vezali su joj ruke, a zatim su je redom napali jedan po jedan dok nije izgubila svijest. Tvrdi da su svi mladići sudjelovali u napadu, i sjeća se da su se djevojke smijale. Prisjeća se nekakvog požara, jedan od zastora se zapalio, ali sjećanje je mutno. Netko ju je odveo kući oko pet sati ujutro, ne sjeća se tko. Nije prijavila cijeli incident svom jedinom roditelju, majci, iz straha.

Otprilike u listopadu 1940. posjetila je dr. Fidia sa kako se činilo običnom iritacijom cerviksa. Analizom krvi ustanovljeno je da se radilo o spolnoj bolesti i da je gonoreja ušla u kroničnu fazu, sa posljedicom raspadanja ženskih spolnih organa. Rekla je dr. Fidiju za zabavu u travnju, on je predložio sudsko gonjenje. Odbila je, ne

želeći da joj majka sazna za incident. No ozbiljnost simptoma bolesti nalagala je Fidiju histerektomiju. U studenom je primljena u bolnicu, gdje je dr. Fidio izvršio operaciju. Majci je rekla da je operirala slijepo crijevo.

Gospođa Redfield je do današnjeg dana uvjerena da ju je zarazio' Randolph Norden, ali nije sigurna jer su je mladići napadali naizmjenice. Jako je implicirala neprirodne odnose i s djevojkama, ali nije bila u stanju o tome govoriti. Rekla je kako joj je drago da su mladići mrtvi. Na spoznaju da je Blanche Lettiger kasnije postala prostitutka, rekla je: – Nisam iznenađena. – Razgovor je završila rečenicom: – Voljela bih da je i Helen mrtva. Ona je sve i započela.

Davidu Arthura Cohena ispitali su četiri sata, provodeći ga kroz svojevrsnu slom-terapiju o kakvoj njegov psihoanalitičar ne bi nikad sanjao. Natjerali su ga da im ispriča i prepriča detalje te davne zabave, čitali mu dijelove izjave Margaret Redfield, ponovno ih iščitavali, tražili ga da ih ispriča vlastitim riječima, tražili da objasni zašto su zavjese gorjele, pitali ga što su djevojke radile, prolazili kroz sve to iznova i iznova, sve dok na kraju nije više mogao izdržati i plačući ponavljao iznova i iznova: – Ja nisam ubojica, ja nisam ubojica.

Pomoćnik okružnog tužioca, koji je poslan iz centra, održao je mali sastanak s detektivima kad su završili s Cohenom.

– Mislim da ga ne možemo zadržati, – rekao je. – Nemamo ništa što bi opstalo na sudu.

Carella i Meyer kimnu.

– Zadužit ćemo nekog da ga prati, – reče Carella. – Hvala što ste došli.

Pustili su Davidu Arthura Cohena u četiri sata tog popodneva. Detektiv zadužen za njegov nadzor bio je Bert Kling. Nije stigao obaviti nikakav posao, jer je Cohen ubijen dok je silazio niz stepenice postaje na popodnevno sunce.

SEDAMNAESTO POGLAVLJE

Preko puta policijske postaje nije bilo nikakvih drugih zgrada: bio je tu samo park. I u njemu nije bilo drveća, iza niskog kamenog zida koji je ograničavao pločnik. Pronašli su čahuru ispaljenog metka iza zidića, i zaključili da je ubojica pucao s tog mjesta, s puno manje udaljenosti nego obično, raznijevši pritom pola Cohenove glave. Kling je istog trena istrčao iz zgrade, dolje niz stepenice, preko ulice u park, jureći besciljno duž stazica i kroz grmlje, no ubojica je već nestao. U daljini se jedino čula glazba s vrtuljka.

Policijcima koji patroliraju ovo se sve skupa počelo doimati vrlo smiješnim. Tip ubijen na stepenicama policijske postaje, to bi se moglo nazvati prilično morbidnim smislom za smiješno, no svejedno su uživali u tome. Svi su bili svjesni da su detektivi odozgor pozvali okružno tužiteljstvo toga popodneva, a također su bili svjesni da je Cohen držan u stanici prokleta dugo vrijeme i zezali se na račun toga kako Cohen sad neće moći podići tužbu zbog krivog hapšenja jer ga je netko vrlo prikladno ubio. Jedan od policajaca se našalio da sve što detektivi trebaju napraviti jest samo čekati dovoljno dugo, sve dok svi koji su bili u toj predstavi ne budu mrtvi, a onda će ubojstva automatski prestati, i onda će svi lijepo poći kući na spavanje. Drugi je pak imao bolju ideju. Smatrao je da se radi samo o procesu eliminacije. Čim ubojica ubije sve osim jednoga, ta preostala osoba je zasigurno poubijala one ostale.

Carella nije mislio da je to toliko smiješno. Znao je da niti Thomas Di Pasquale niti Helen Vale nisu strpali taj metak u Cohenovu glavu, jer su oboje imali policijsku pratnju kroz grad i to od policajaca koji ih ni trena nisu skidali s oka. S druge strane, Lewis i Margaret Redfield su otišli iz postaje u jedan sat, otprilike tri sata prije nego što se Cohen spustio niz stepenice prema zrnu Remington .308. Detektiv Meyer je odmah poslan u Redfieldov stan na uglu Grovera i Četrdesetprve u Isoli, gdje mu je rečeno da je Margaret Redfield otišla u salon za uljepšavanje nakon policijske stanice, očito s potrebom za tretmanom nakon njezinog katarzičnog iskustva. Lewis Redfield rekao je Meyeru kako je otišao u ured u ulici Curwin nakon što je otišao iz policije, i ostao tamo do pet sati popodne, nakon čega je došao kući. Sjećao se, u stvari, da je izdiktirao neka pisma svojoj sekretarici, a zatim prisustvovao sastanku u tri sata. Telefonski poziv

u njegov ured potvrdio je činjenicu da je Redfield došao na posao oko jedan i trideset, a otišao oko pet. Nisu mogli reći gdje je točno bio u četiri sata, kad je Cohen ubijen, ali čini se da je bilo malo sumnje da je u to doba napustio ured. Ipak, kako je taj tračak sumnje postojao, Meyer je nazvao Carellu i rekao mu kako će zbog tog malog tračka neko vrijeme pratiti Redfielda. Carella se složio da je to dobra ideja, i otišao kući na večeru. Niti on niti Meyer nisu mislili kako je cijeli taj slučaj jako smiješan. Zapravo, bilo im je na smrt muka od njega.

A tada, začudo, uzimajući u obzir koliko su obični pozornici olako shvaćali cijeli ovaj strašni pokolj, upravo je jedan od njih pribavio slijedeću nit koju je eventualno trebalo povući da se razriješi ovaj čvor, i to posredno preko poziva kapetana Fricka u jedanaest sati te večeri, dok je Carella kod kuće pokušavao čitati novine.

Kad je čuo telefon kako zvoni, pogledao ga je mrzovoljno, ustao iz fotelje u dnevnom boravku i brzo otišao do predsoblja. Podigao je slušalicu i rekao: – Halo?

– Steve, ovdje kapetan Frick. Nisam te probudio, je li?

– Ne, nisi. Reci.

– Nije mi drago što te ovako gnjavim, ali još uvijek sam u uredu i pokušavam napraviti reda u ovim rasporedima za smjene.

– Kojim rasporedima, Marshall?

– Mojih policajaca u patroli.

– Oh, da. I u čemu je problem?

– Pa, Antonio je naveden da je s tom ženom, Helen Vale, od osam ujutro do četiri poslijepodne, kada ga je zamijenio Boardman, koji će biti tamo do ponoći. Točno?

– Valjda, – reče Carella.

– O.K. A Samalman je trebao biti s onim Di Pasqualeom od osam ujutro do četiri poslijepodne, ali na njegovom listu vidim da je otišao u tri. A na popisu vidim da je Canavan, koji ga je trebao zamijeniti u četiri sata, nazvao u devet sati da je tek tad preuzeo smjenu. Nije mi to jasno, Steve. Ti si im dao odobrenje za to?

– Kako to misliš, Marshall? Hoćeš reći da nitko nije bio s Di Pasqualeom od tri popodne sve do devet navečer?

– Tako izgleda. Sudeći prema ovim rasporedima.

– Shvaćam, – reče Carella.

– Dao si im dozvolu za to?

– Ne, – reče Carella. – Nisam im dao dozvolu za to.

Thomas Di Pasquale imao je policajca pred vratima i ženu u svom stanu kad je Carella stigao te noći. Policajac se pomaknuo u stranu da propusti svog pretpostavljenog. Carella priđe do vrata, žurno pozvoni i pričeka Di Pasqualea da otvori. Di Pasquale nije tako žurno otvorio kao što je Carella pozvonio, jer je bio u spavaćoj sobi, skroz na drugom kraju stana, i trebao je navući ogrtač i papuče, i morao je dokaskati kroz šest soba do ulaznih vrata. Kad je otvorio vrata, zabuljio se u lice koje nikad nije vidio.

– U redu, u čemu je fora? – upitao je.

– Gospodine Di Pasquale?

– Da?

– Ja sam detektiv Carella.

– To je lijepo. Zna li da je pola dvanaest, usred noći?

– Žao mi je zbog toga, gospodine Di Pasquale, ali htio bih vam postaviti neka pitanja.

– To ne može pričekati do jutra?

– Bojim se da ne, gospodine.

– Ne moram vas pustiti unutra, znate. Mogu vam reći da se lijepo nosite odavde.

– Imate pravo na to, gospodine, to je istina. U tom slučaju bit ću prisiljen zatražiti nalog za vaše hapšenje.

– Slušaj, sinko, misliš da imaš posla sa seljačićem? – reče Di Pasquale. – Ne možete me uhapsiti, jer nisam ništa napravio.

– A što kažete na sumnju za ubojstvo.

– Što kažem? Ne postoji zločin kao sumnja za bilo što. Ubojstvo? Nemojte me nasmijavati. Koga sam to navodno ubio?

– Gospodine Di Pasquale, možemo li o tome unutra?

– Zašto? Bojite se da ćete probuditi susjede? Mene ste već probudili, kakve ima veze ako probudite još desetak ljudi? Argh, no dobro, uđite, uđite. Bez ikakvih manira, policija je u ovom gradu. Dolazite usred noći. Uđite, za ime svega, ne stojte tu k'o ukopani.

Ušli su u stan. Di Pasquale upali svjetlo u dnevnom boravku nakon čega su sjeli jedan nasuprot drugom.

– I? – rekao je. – Ovdje ste, izvukli ste me iz kreveta, dakle recite što vas muči.

– Gospodine Di Pasquale, čovjek je na smrt ustrijeljen danas popodne u četiri sata dok je napuštao policijsku stanicu.

– I?

– Gospodine Di Pasquale, provjerili smo s policajcem koji vas je čuvao i on nam je rekao da ste ga otpustili u tri sata popodne. Je li to točno?

– Jest.

– Da li je također istina da ste mu rekli da ga nećete trebati sve do devet sati navečer? Da li je i to istina?

– Istina. Pa što? Zato ste mi došli lupati na vrata usred noći? Da provjerite da li vaš policajac govori ili ne govori istinu? Zar je to sve s čim si možete ispuniti vrijeme? Vi ste onaj tip koji me nazvao jutros u pola osam, ha? Volite buditi ljude, ha?

– Gospodine Di Pasquale, zašto ste rekli policajcu da ga nećete trebati?

– Iz vrlo jednostavnog razloga jer sam danas bio u Columbia Pictures i sklapao posao sa šefom Odjela za priče. Otišao sam tamo u tri sata i s njim se trebao zadržati do šest, do doba za koje sam znao da ćemo obojica izaći iz njegovog ureda, pred kojim će nas čekati limuzina s vozačem da nas odveze u vrlo otmjeni restoran u kojem neću sjediti blizu prozora. Popili bismo par pića u baru, a u sedam sati pridružio bi nam se pisac koji bi svoju priču predao šefu Odjela za priče, a zatim bismo večerali, i opet daleko od bilo kakvih prozora. Zatim bismo ponovo ušli ravno u Cadillac, i oni bi me dovezli kući, gdje sam tražio da me dočeka onaj debeloglavi policajac – vidim da čak i nije ovdje, nego neki drugi dripac – a gdje će me također sačekati i mlada dama koja sad spava u drugoj sobi. Gospodine Carella koji volite buditi ljude usred noći, mislio sam da bi bilo u redu uštedjeti gradu nešto novaca, i također otpustiti policajca na mjesto na kojem neki gradski klinci jedni drugima razbijaju glave, umjesto da visi u mojoj blizini kad sam znao da ću biti apsolutno siguran, eto zato, gospodine Carella. Je li to odgovor na vaše pitanje?

– Da li ste danas bili igdje blizu stanice, gospodine Di Pasquale?

– Bio sam u Columbiji cijelo popodne, a zatim sam otišao direktno na večeru, i nakon toga ravno ovamo.

– Gospodine Di Pasquale, posjedujete li oružje?

– Ne. – Di Pasquale ljutito ustane. – Hoćete li mi molim vas objasniti, što sve to treba značiti? Kako to da sam odjedanput ja osumnjičeni u cijeloj toj stvari? O čemu se radi? Ponestaje vam ljudi?

Izgovorio je svoje riječi u ljutnji, ali bio je vrlo blizu istini. Uistinu im je ponestajalo ljudi. Počeli su slučaj hvatajući se za slamke, i još uvijek su hvatali slamke.

Carella teško uzdahne. – Pretpostavljam da će šef Columbijina Odjela za priče potvrditi...

– Hoćete ga nazvati odavde? Dat ću vam njegov kućni broj. Samo dajte, zašto ga ne bi nazvali? Kad smo već kod toga mogli biste probuditi cijeli prokleti grad!

– Mislim da to može pričekati do jutra, – reče Carella. – Oprostite na smetnji. Laku noć, gospodine Di Pasquale.

– Možete li sami pronaći put do izlaza? – upita Di Pasquale sarkastično.

Bližila se vještichja ura.

Meyer Meyer stajao je na uglu nasuprot zgrade u kojoj je bio stan Redfieldovih, i pitao se da li je bilo dosta za danas. Zalijepio se za taj ćošak popodne u šest, a sad je bilo jedanaest i četrdeset. Bio je siguran da će Redfieldovi uskoro ugaziti svjetla i poći na spavanje. No, u sedam sati te večeri Margaret Redfield sišla je na ulicu s velškim terijerom na uzici, prošetala je jedan krug i vratila se u zgradu u sedam i dvadeset pet. Meyer nije imao psa, ali bio je siguran da ritual u sedam sati nije bila zadnja promenade za terijera kojeg se drži u gradskom stanu. Pa ipak, sad je bilo jedanaest i četrdeset – pogledao je na sat, ne, jedanaest četrdeset i pet – i nije bilo nikakvih naznaka da će Margaret ili Lewis Redfield izvesti svog ljubimca na još jednu šetnjicu prije poćinka. Osim toga, poćinjala je kiša.

Nije to bila gusta kiša isprva; bila je to samo lagana oštra rosa, koja je prodirala direktno do kostiju. Čekajući na uglu, Meyer ponovno pogleda na upaljeno svjetlo u stanu na trećem katu. Blago opsuje u pola glasa, odlući krenuti kući, isto se tako predomisli, i prijeđe ulicu do štanda pod ceradom ispred pekare. Bližila se ponoć, i ulice su bile puste. Snažan vjetar iznenada zapuše od rijeke, gurajući pred sobom teške kišne oblake. Potop prekrije ulicu. Blaga rosa se

pretvori u gusti pljusak za nekoliko sekundi. Munja raspara nebo iznad vrhova zgrada. Meyer je stajao pod ceradom i mislio na toplu postelju i Saru kraj sebe. Ponovo opsuje Redfieldove, odluči otići kući, sjeti se prokletog terijera, uvjeren da će pas morati izaći na još jednu šetnju, podigne ovratnik svog balonera i ponovno pogleda na prozor s upaljenim svjetlom na trećem katu. Cerada je procurila. Pogledao je gore u pukotinu u platnu, a zatim ponovno posvetio svoju pažnju prozoru.

Svjetlo se ugasilo.

Činilo sa kao da je nastupila polusatna tama, a zatim se upali drugo svjetlo, u spavaćoj sobi, pretpostavljao je, a zatim i iza malog prozora. Kupaonica, nagađao je Meyer. Hvala Bogu, napokon odlaze na spavanje. Čekao je. Oba su svjetla ostala upaljena. Prešao je brzo ulicu, i ušao u zgradu. Lift je bio direktno nasuprot ulaznih vrata. Ušetao je do pola stubišta i bacio pogled gore na brojeve iznad zatvorenih vrata dizala. Strelica je stajala na broju šest. Čekao je strpljivo nekoliko trenutaka, a onda se strelica iznenada počne micati. Pet, četiri, tri... strelica ponovno stane.

Treći, pomislio je. Redfieldovi žive na trećem. Strelica se ponovno pokrenula.

Istrčao je iz zgrade, preko puta, pod istu onu cureću ceradu. Sad je bio siguran da ili Lewis ili Margaret izvode psa u šetnju prije odlaska u krevet, a onda se zapitao kakve zapravo ima vražje veze tko izvodi psa. Poželio je da je on u krevetu, kod kuće. Prikovao je pogled na ulazna vrata zgrade. Margaret Redfield izišla je iz ulaza, vodeći terijera na uzici, upravo u trenutku kad se policajac u patroli pojavio iza ćoška.

Bilo je pet do dvanaest.

Policajac je bacio letimičan pogled na Meyera dok je prolazio kraj njega. Čelavi muškarac, bez šešira, podignutog ovratnika, stoji pred zatvorenom pekarom, pet do dvanaest, kiša, prazne ulice...

Policajac se okrenu nazad.

Snajperist je ostao bez daha.

Preskočio je s krova na krov susjednih zgrada i zauzeo poziciju iza zidića, gledajući dolje na ulicu, praznu i napuštenu, no znao je da će se ona uskoro pojaviti iza ugla, da će uskoro dokono prošetati

ulicom, vodeći psa na uzici, i da će uskoro biti mrtva. Teško je disao u iščekivanju.

Puška u njegovim rukama bila je duga i ubojita, ubojitija zbog teleskopskog nišana, dovodeći ulicu pod njim u oštar fokus. Pogledao je niz cijev prema lampi koja je bila na pola ulice, daleko ispod, a ipak blizu zbog optike; bit će mu dobra meta.

Pitao se da li da prestane.

Pitao se da li bi ona trebala biti posljednja, a odmah zatim da li je možda ipak trebala biti prva. Znao je da će je pas dovesti do lampe. Znao je da će tamo stati. Izoštrio je svjetiljku na križiću svog nišana, i opsovao kišu. Nije mislio da će kiša predstavljati neki problem, a ipak, nije vidio baš previše jasno; pitao se da li da sve odgodi za drugi put.

Ne.

Vi, kurvini sinovi, pomislio je.

Vi, razmišljao je.

Kiša je bubnjala po njegovoj glavi i leđima. Nosio je crni baloner, i noć oko sebe, sakriven tamom, osjetio je uzbuđenje očekivanja dok je čekao na nju. Gdje si, pomislio je, došeci mi pred pušku, dođi da te vidim, dođi da te ubijem, dođi, dođi, dođi.

Pas je stao uz hidrant na uglu. Pronjuškao je, zastao, i ponovo onjušio. Meyer, koji je napeto promatrao Margaret i psa, nije ni primijetio da mu se policajac približava.

– Ima li kakvih problema, gospodine? – upita policajac.

– Ha? – odgovori Meyer zatečeno.

– Što radite ovdje?

Smiješak preleti Meyerovim licem. Kud je baš sad taj pozornik našao biti savjestan, pomislio je, i rekao: – Slušajte, ja sam...

Policajac ga gurne. Policajac je tek stupio na dužnost, imao je laganu žgaravicu, i nije htio slušati nikakva sranja od sumnjivog tipa koji izgleda kao da planira provalu. – Miči se, – reče ljutito. – Crta, miči se.

– Slušaj, – reče Meyer, a osmijeh mu spadne s lica. – Slučajno, ja sam...

– Ti bi se svađao sa mnom? – upita policajac, i zgrabi Meyerov desni rukav zavrćući ga u šaci.

U tom trenutku, Margaret Redfield nestala je iza ugla.

Zamijetio je kako se pojavljuje u ulici. Bila je djelomično zaklonjena kišom, ali prepoznao je i nju i psa istog trena.

Obrisao je dlanove u svoj ogrtač, tek naknadno primjećujući da mu je ogrtač vlažniji od ruku.

Ubit ću te bolje nego one ostale, razmišljao je.

Ti, kurvo, ubit ću te bolje.

Više nije bio bez daha, ali srce mu je luđački tuklo, i ruke su mu se počele tresti. Pogledao je ponovo preko zidića i vidio da polako dolazi niz ulicu.

Vjetar je jako puhao. Morat će uzeti u obzir i vjetar.

Obrisao je kišu iz očiju.

Stavio je pušku na rame.

Ponovno je potražio svjetiljku kroz nišan i čekao.

Dođi, mislio je.

Dođi.

Prokleta bila, dođi.

– Ja sam detektiv, – reče Meyer. – Pusti mi rukav!

Umjesto da mu pusti rukav, policajac mu zavrne ruku iza leđa i počne ga pretraživati, ne bi li pronašao kakvo oružje, koje je naravno pronašao odmah.

– Imaš dozvolu za ovo? – upitao je, dok je Meyer pokušavao nešto vidjeti na drugom kraju ulice. Nije vidio ništa, jedino je još mogao čuti kuckanje njezinih potpetica.

– Glupa budalo, – reče Meyer policajcu. – Hoćeš da te strpam u patrolu u Bethtownu? Vрати mi taj pištolj.

Policajac iznenada prepozna nešto u Meyerovu glasu, crtu autoriteta, ne-zafkavam-se stav, koji mu je govorio da bi se stvarno mogao naći u Bethtownu ako ne počne surađivati s ovim kopilanom. Istog je trena vratio tridesetomicu. Mlitavo je prozborio: – Razumjet ćete... – Ali Meyer nije bio baš razumijevajuće raspoložen, niti je čuo što mu ovaj govori. Otrčao je do ugla i istog časa skrenuo. Vidio je Margaret Redfield na pola ulice, psa koji oklijevajući njuška okolo svjetiljke, uz rubnik. Počeo je hodati za njom, zaklanjajući se u ulazima. Bio je možda tridesetak metara od nje kad se iznenada skljkala na pločnik.

Nije čuo pucanj.

Pala je brzo i tiho, a nedostatak zvuka samo je pojačao cijeli događaj. Meyer je znao da je ustrijeljena, ali nije bilo nikakve naznake o snajperovom skrovištu. Počeo je trčati prema njoj, a zatim stao, pogledao gore na krovove zgrada s obje strane ulice i iznenada shvatio da je pucanj mogao doći s bilo kojeg od njih. Terijer je sada lajao, ne, ne lajao, nego zavijao. Strašno usamljeno zavijanje poput tugujućeg kojota.

Žena, pomisli Meyer. Vidi što je sa ženom.

Krov, pomislio je, idi na krov.

Koji krov?

Gdje?

Stao je kao ukopan nasred ulice.

Ubojica je negdje gore, razmišljao je, a zatim mu um na tren stane. Kiša je bubnjala oko njega, Margaret Redfield je ležala pred njim na pločniku, pas je zavijao, policajac je dolazio iza ugla začuđen, Meyerov um blokiran, nije znao što napraviti niti kuda se okrenuti.

Otrčao je do ulaznih vrata u zgradu najbližu svjetiljci, refleksno, prolazeći pokraj Margaret Redfield, čija je krv otjecala u kanalizaciju, dok je pas zavijao. Potrčao je refleksno, bez zaustavljanja da razmisli, automatski jer je metak najvjerojatnije došao s te strane. Onda je stao na pločniku i zatvorio oči na trenutak, sabrao se i natjerao da razmisli. Shvatio je da se ubojica neće ovuda spustiti, nego će preskakati preko krovova, preko na neku od susjednih zgrada i pokušati pobjeći ili na aveniju ili na slijedeće križanje.

Otrčao je do ugla. Gotovo se poskliznuo na mokar, gladak asfalt, povratio ravnotežu, i trčao s pištoljem u desnoj ruci, mašući objema rukama, hvatajući zrak, prolazeći pokraj hidranta. Stao je pred ulazom u Redfieldovu zgradu i pogledao gore u još uvijek upaljena svjetla. Pogledao je na ponovno niz ulicu i nije vidio ništa.

Gdje, pomislio je. Gdje si?

Čekao je na kiši.

Policajac je otkrio tijelo Margaret Redfield iza ugla. Terijer je skočio prema njemu kad joj je pokušao opipati puls na zapešću. Udario je psa cipelom, postrance po rebrima, i podigao joj zglavak. Krv joj je curila niz ruku iz rane na ramenu. Bila je u užasnom stanju, padala je kiša, a policajac je imao žgaravicu.

Ali bio je dovoljno pri sebi da zna da žena nije mrtva, i smjesta je nazvao najbližu bolnicu da pošalju hitnu pomoć.

Snajperist nije sišao na ulicu tamo gdje ga je Meyer čekao. Niti je Meyer vjerovao da je tip još uvijek na nekom od krovova. Ne, krivo je pretpostavio, i to je bilo to. Snajper je pobjegao drugim putem. Progutala ga je kiša i tama. Bio je slobodan ponovno ubijati.

Dok je spremao pištolj, Meyer pomisli na to koliko je grešaka dozvoljeno policajcu. A zatim, pokunjeno, podigne pogled dok su se iz daljine začula kola hitne pomoći.

OSAMNAESTO POGLAVLJE

Bolnica je bila prekrivena laganom kišicom koja se slijevala niz njezine sive zidove. Stigli su u nju u jedan u noći, parkirali vozilo, a zatim otišli do prijavnice, gdje im je sestra rekla da je gospođa Redfield u sobi 407.

– Je li gospodin Redfield već stigao?, – upita Meyer.

– Da, već je gore, – odgovori sestra. – S njima je i doktor gospođe Redfield. Morat ćete s njim provjeriti da li ćete moći razgovarati s njegovim pacijentom.

– Svakako, – reče Carella.

Otišli su do lifta. Carella ga pozove, a zatim reče: – Redfield je brzo došao.

– Bio je pod tušem kad sam otišao do njegovog stana da mu kažem kako mu je žena ranjena, – reče Meyer. – Tušira se svake večeri prije spavanja. To objašnjava zašto je svjetlo u kupaonici bilo upaljeno.

– Što je rekao kad je saznao?

– Došao je do vrata u kupaćem ogrtaču, voda se cjedila po podu. Rekao je 'Trebao sam sam izvesti psa u šetnju'.

– Samo to?

– Samo to. Onda je upitao gdje mu se žena nalazi, i rekao da će se obući i odmah doći ovamo.

Otišli su dizalom na četvrti kat i pričekali u hodniku ispred Margaretine sobe. Kroz desetak minuta sjedokosi muškarac od nekih šezdesetak godina izišao je iz sobe 407. Pogledao je na sat i zatim žurno krenuo prema dizalima kad ga je Carella zaustavio.

– Gospodine? – rekao je.

Čovjek se okrene. – Da?

– Gospodine, jeste li vi liječnik gospođe Redfield?

– Jesam, – odgovori muškarac. – Ja sam doktor Fidio.

– Ja sam detektiv Carella iz Osamdesetsedme postaje. Ovo je moj partner, detektiv Meyer.

– Drago mi je, – reče Fidio, rukujući se s detektivima. – Postavili bismo gospođi Redfield neka pitanja, – reče Carella. – Mislite da je u stanju odgovarati?

– Pa, – reče Fidio skeptično, – upravo sam joj dao sedativ. Pretpostavljam da će kroz koju minutu početi djelovati. Ako neće

predugo trajati...

– Pokušat ćemo biti što kraći, – reče Carella.

– Molim vas, – reče Fidio. Zastao je. – Razumijem ozbiljnost situacije, vjerujte, ali bilo bi dobro da ne preopterećujete Margaret. Preživjet će, ali trebat će joj svaka mrvica snage koju će moći skupiti.

– Razumijemo, gospodine.

– A i Lewis također. Znam da morate postaviti pitanja, ali nije mu bilo lako posljednjih mjesec dana, a sad još i ovaj snajper...

– Mjesec dana? – upita Carella.

– Da.

– Mislite, brinuo se za Margaret?

– Da.

– Mogu misliti pod kakvim je bio pritiskom, – reče Carella. – Kad znaš da je snajper tamo negdje vani i pitaš se kad će...

– Da, da, i to također, naravno.

Meyer radoznalo pogleda Fidia. Okrenuo se prema Carelli i vidio da ga i on isto tako promatra. Hodnik ispred sobe 407 iznenada je jako utihnuo.

– Također? – upita Carella.

– Na što to mislite? – reče Meyer gotovo istog trena.

– Što ga je još mučilo? – upita Carella.

– Pa cijela ta stvar s Margaret.

– Koja stvar s Margaret, dr. Fidio?

– Mislim da to zapravo nema nikakve veze s vašim slučajem, gospodo. Margaret Redfield je upucana i gotovo ubijena noćas. Ta druga stvar je osobna stvar između nje i njezinog supruga. – Ponovno je pogledao na sat. – Ako je mislite ispitati, bolje požurite. Onaj sedativ...

– Doktore Fidio, prepustite nama da sami zaključimo što ima veze s našim slučajem, može? Što je mučilo Lewisa Redfielda?

Doktor duboko uzdahne. Zagledao se duboko u lica detektiva, ponovno uzdahnuo, a zatim progovorio. – Pa... – i rekao im ono što su željeli saznati.

Margaret Redfield je već zaspala kad su ušli u sobu. Njezin je muž sjedio u stolcu do nje, čovjek okruglog lica, smeđih očiju i zbunjenog izraza lica. Crni baloner bio je prebačen preko stolca na drugom kraju prostorije.

- Poštovanje gospodine Redfield, – reče Carella.
- Oh, detektiv Carella, – reče Redfield. Iza njegovog stolca kiša je zamrljala prozor, šarajući po staklu.
- Doktor Fidio nam je rekao da će se vaša žena izvući.
- Da, nadam se, – reče Redfield.
- Nije baš zabavno biti upucan, – reče Meyer. – U filmovima sve izgleda čisto i jednostavno. Ali nije baš zabavno.
- Nisam ni mislio da jest, – reče Redfield. – Pretpostavljam da nikad niste bili upucani, – reče Carella.
- Ne.
- Bili ste u vojsci?
- Da.
- Koji rod?
- Kopnene jedinice.
- Bili ste u borbi?
- Da.
- Onda znate kako se rukuje puškom?
- Oh, da, – odgovori Redfield.
- Naša je pretpostavka da znate vrlo dobro rukovati puškom, gospodine Redfield.
- Redfield se iznenada uzbuni. – Kako to mislite? – upitao je.
- Naša je pretpostavka da ste za vrijeme rata bili izvrstan strijelac. Je li to točno, gospodine Redfield?
- Bio sam prosječan.
- Onda ste jako puno naučili od tada.
- Kako to mislite? – upita Redfield ponovno.
- Gospodine Redfield, – upita Meyer, – kuda ste otišli večeras kad je vaša žena izišla iz stana s psom?
- Otišao sam pod tuš.
- Koji tuš?
- Što... Kako to mislite... pod tuš – reče Redfield. – Pod tuš.
- Onaj u vašoj kupaonici... ili onaj na krovu? – Molim?
- Kiša pada, gospodine Redfield. Jeste li zato promašili svoju ženu? Da li ste je zato samo pogodili u rame?
- Ne znam o čemu to... tko ste vi... moja žena, hoćete reći... mislite na Margaret?

– Da, gospodine Redfield. Pričamo o tome da ste znali da će vaša žena izvesti psa u šetnju nešto prije ponoći. Pričamo o tome kako ste otišli na krov čim je napustila stan, i preskočili na zgradu iza ugla i pričekali da se pojavi na ulici. O tome govorimo gospodine Redfield.

– Ja... to je najluđa stvar koju sam čuo u životu. Ja... pa ja sam se tuširao kad je ... kad se sve dogodilo. Čak sam došao do vrata u kupaćem ogrtaču. Ja...

– Koliko vremena je potrebno da netko nekoga ustrijeli, vrati se do stana i uskoči u kadu, gospodine Redfield?

– Ne, – reče Redfield. Zatresao je glavom. – Ne.

– Da, gospodine Redfield.

– Ne.

– Gospodine Redfield, – reče Carella, – upravo smo popričali s doktorom Fidiom, tu vani u hodniku. Rekao nam je da vi i gospođa Redfield pokušavate imati djece od kad ste se oženili prije dvije godine. Je li to točno?

– Da, to je točno.

– Također nam je rekao da ste došli k njemu početkom travnja jer ste pomislili da možda nešto s vama nije u redu, da ste možda vi taj u kome je greška.

– Da, – reče Redfield.

– Umjesto toga, saznali ste od doktora Fidija da je vaša žena Margaret imala histerektomiju, izvršenu u studenom 1940. godine, i da nikad neće moći imati djece. Je li i to istina, gospodine Redfield?

– Da, to mi je rekao.

– A prije niste znali za to?

– Ne, nisam.

– Vaša je žena zasigurno morala imati ožiljak. Nikad je niste pitali od čega joj je to?

– Jesam. Rekla je da se radilo o operaciji slijepog crijeva.

– Ali kad vam je doktor Fidio rekao pravi razlog operacije, također vam je rekao i za zabavu koja se održala u travnju 1940. godine, i o spolnoj bolesti kao posljedici...

– Da, da, rekao mi je, – reče Redfield nestrpljivo. – Ne razumijem kakve to ima veze...

– Koliko vam je godina, gospodine Redfield?

– Četrdeset sedam.

- Jeste li ikad imali djece?
 - Ne.
 - Sigurno ste ih žarko željeli.
 - Ja... htio sam imati djecu.
 - Ali oni su to učinili nemogućim, zar ne?
 - Ja... ja ne razumijem o kome to... o čemu to govorite.
 - Ljudi koji su bili na zabavi, gospodine Redfield. Oni koji su uzrokovali histerektomiju, oni koji su ...
 - Ne znam koji su to ljudi. Ne znam o čemu to govorite.
 - Točno, gospodine Redfield. Niste znali koji su to bili ljudi. Jedino što ste znali da je nakon izvedbe Dugog putovanja kući bila priređena zabava, i ispravno ste pretpostavili da su svi sudionici predstave bili na toj zabavi. Što ste napravili? Iskopali od nekud Margaretin stari kazališni program i počeli ubijati redom po popisu?
 - Redfield spusti glavu.
 - Gdje je puška, gospodine Redfield? – upita Carella.
 - Tko vam je bio slijedeći na listi? – upita Meyer.
 - Nemam ništa sa svim tim, – reče Redfield. – Nisam ubio nikog od njih.
 - Ako je to vaš baloner, – reče Carella, – bolje ga obucite.
 - Zašto? Kuda me vodite?
 - U centar.
 - Zašto? Kažem vam da nisam nikog... – Privodimo vas zbog ubojstva, gospodine Redfield, – reče Carella.
 - Ubojstva? Nisam ja nikog ubio, kako možete...?
 - Mi mislimo da jeste.
 - Mislili ste da je i Cohen.
 - Da, ali s jednom razlikom, gospodine Redfield.
 - Kojom?
 - Ovaj put smo sigurni.
- Bilo je dva sata ujutro kad su se vratili u stanicu. Isprva je bio malo drzak, ali nije znao da mu policajci pretresaju stan dok su ga detektivi ispitivali u svojoj prostoriji. Odbijao je išta priznati. Stalno je ponavljao kako je bio pod tušem kad mu je žena ubijena, i nije imao pojma o tome sve dok mu Meyer nije zakucao na vrata s lošim vijestima. Zatim je obukao ogrtač i otvorio ih. Kako je mogao biti na krovu? A kad je Cohen ubijen na stepeništu ispred stanice, radio je u

svom uredu. Kako su ga mogli teretiti za to ubojstvo? Istina, nitko ga nije vidio nakon što je završio sastanak u tri i trideset. Isto tako je istina da je mogao otići po stubama na zadnji izlaz, doći pred postaju, pričekati Cohena i ubiti ga, ali nije li to bilo samo najluđe nagađanje. Po takvim pravilima svatko bi mogao biti ubojica, on sa svim tim nije imao nikakve veze.

– Gdje ste bili u petak, četvrtog svibnja? – upita Carella.

– Kod kuće, – odgovori Redfield.

– Niste išli na posao?

– Ne. Bio sam prehladen. – Zastao je. – Pitajte moju ženu. Ona će vam reći. Bio sam kod kuće cijeli dan.

– Pitat ćemo je, vjerujte, gospodine Redfield, – reče Carella. – Čim bude u stanju razgovarati s nama.

– Reći će vam.

– Reći će nam da niste bili u Minneapolisu, ha?

– Nikad nisam bio tamo u cijelom svom životu. Nemam nikakve veze s ičim od svega ovoga. Užasno ste pogriješili.

A onda je pozornik ušetao u prostoriju. Možda bi Redfield ionako progovorio. Pravilo je da na kraju sve priznaju, a osim toga ljudi će doseći točku u kojoj nada počne balansirati s očajem. Točku s koje vide kako se kazaljka na toj vagi lagano naginje protiv njih. U priznanju postoji olakšanje. Ako ima ikakve nade u očaju, to je nada za priznanjem, tako da bi naposljetku ionako možda sve priznao.

Pozornik je došao ravno do Carellina stola. Spustio je na njega dugi kožni kofer i rekao: – Ovo smo našli na dnu ormara u spavaćoj sobi.

Carella otvori kofer.

Puška je bila repetirka, Winchester model 70.

– Vaša puška, gospodine Redfield? – upita Carella.

Redfield je zurio u pušku i nije ništa govorio.

– Ovo je bilo na polici iza njegovih šešira, – reče pozornik. Stavio je na stol kutiju municije Remington .308. Carella pogleda u municiju, a zatim u Redfielda, i reče: – Od balističara možemo dobiti odgovor za deset minuta, gospodine Redfield. Ili ćete nam uštedjeti trud?

Redfield uzdahne.

– Dakle?

Redfield ponovo uzdahne.

– Zovi balističare, Meyer, – reče Carella. – Reci im da stiže pozornik s puškom. Hoćemo da usporede pušku s mecima i ispaljenim čahurama koje imamo od...

– Ne morate se mučiti, – reče Redfield.

– Ispričat ćete nam nešto o tome? – upita Carella.

Redfield kimne.

– Stenografa! – zaviče Carella.

– Nisam planirao ubiti nikoga od njih, – reče Redfield. – Ne u početku.

– Samo trenutak, – reče Meyer. – Miscolo, što je s tim stenografom?

– Znae, – reče Redfield, – kad mi je doktor Fidio rekao za Margaret, ja... ja... bio sam šokiran, naravno... mislio sam... ne znam što sam mislio...

– Miscolo! K vragu!

– Stiže, stiže!, – zaviče Miscolo, i dotrči u prostoriju i počne sam zapisivati bilješke u blok položen na svoja koljena.

– Tuga, pretpostavljam, – reče Redfield. – Želio sam obitelj, znate. Nisam više mlad. Želio sam obitelj prije no što bude kasno. – Slegnuo je ramenima. – A zatim... dok sam... dok sam razmišljao o tome... postajao sam... ljut. Moja žena ne može imati dijete, shvaćate. Nikad neće moći imati djece. Zbog histerektomije. A oni su bili odgovorni, shvaćate. Oni koji su joj to napravili. Oni koji su bili na zabavi. Samo... nisam znao tko su...

– Nastavite, gospodine Redfield.

– Na program predstave naišao sam slučajno. Tražio sam nešto u jednom od ormara, i našao sam kovčeg prekriven prašinom, kompletno prekriven prašinom, i program je bio unutra. Vidite, tako sam... tako sam saznao njihova imena. Saznao sam koji su joj ljudi to napravili, oni sa zabave, i ja... Počeo sam ih tražiti. Ispočetka ih nisam namjeravao poubijati. Samo sam ih želio vidjeti, te ljude koji su ... koji su mi onemogućili da imam djecu, mojoj ženi da ima djecu. A onda, ne znam točno kad, mislim da je to bilo kad sam našao Blanche Lettigger, pratio je do njenog ofucanog kvarta, a ona je... ona me zaustavila na uglu i ponudila mi se. Mislim da sam tog dana, uviđajući kakvo je smeće postala, i znajući da je ta nečist zarazila Margaret, mislim da sam ih toga dana odlučio sve poubijati.

Redfield zastane. Miscolo podigne pogled s bloka.

– Anthony Forresta ubio sam prvog, bez nekog posebnog razloga. Jednostavno sam odlučio da ću njega prvog ubiti, a možda sam podsvjesno razmišljao kako bi bilo bolje da ih ne ubijam po redu kako su navedeni u programu, nego čisto nasumice, znate, tako da izgleda da nisu povezani, jednostavno ih ubiti, znate, kao da... kao da ne postoji veza.

– Kada ste odlučili ubiti vlastitu ženu, gospodine Redfield? – upita Meyer.

– Ne znam kada. Ne ispočetka. Na kraju krajeva, ona je bila njihova žrtva, zar ne? Ali onda... onda sam počeo uviđati koliko je moj položaj ugrožen. Što ako se pronađe veza među ubijenima? Što ako otkrijete da su svih desetero nastupali i bili članovi iste dramske skupine na koledžu? Da sam ih sve ubio, a ostavio Margaret na životu, no... Recite, zar vam to ne bi bilo čudno? Ne biste se zapitali kako to da je ona jedina ostala živa? Iz cijele skupine? Moj je položaj postajao opasan, shvaćate.

– I zato ste odlučili ubiti i nju? Da biste zaštitili sebe?

– Da. Ne. Više od toga. Ne samo to. – Redfieldove oči iznenada se zažare. – Po čemu sam mogao znati da je uistinu bila tako nedužna? Je li stvarno bila žrtva te večeri? Ili je svojevrijedno pošla s ostalima u njihove... njihove prijava... Nisam to mogao znati, shvaćate. I zato... zato sam odlučio ubiti i nju, zajedno s ostalih deset. Zato sam i došao ovamo razgovarati s vama. Da skinem sumnju sa sebe. Mislio sam, ako sam već bio u policiji da vas upozorim na moguću opasnost koja prijete Margaret, onda zapravo, kad ona bude ubijena, ja ne bih bio sumnjivac, shvaćate? Tako sam razmišljao.

– Bili ste u Minneapolisu četvrtog svibnja, gospodine Redfield?

– Da. Oh, da, ja sam ubio Petera Kelbyja.

– Recite nam za Cohena.

– Što vas zanima?

– Kako ste to uspjeli vremenski uskladiti?

– Bilo je riskantno. Nisam to trebao pokušati. Ali upalilo je, pa možda...

– Kako gospodine Redfield?

– Otišao sam jučer odavde otprilike oko jedan sat, i vratio se u svoj ured do pola dva. Izdiktirao sam neka pisma svojoj tajnici, a zatim

bio na sastanku u dva-četrdeset pet. Rekao sam da je sastanak počeo u tri, ali zapravo je počeo petnaest minuta ranije i bio je gotov do tri i petnaest. Izašao sam iz ureda stubama na zadnjoj strani. Moj privatni ured ima zadnja vrata na hodnik, znate, pa sam se spustio stepenicama...

– Nitko vas nije vidio?

– Ne.

– Jeste li ikome rekli da izlazite?

– Ne. Razmišljao sam o tome da kažem tajnici da me ne ometa slijedećih sat vremena, ali sam se predomislio. Pomislio sam, ako se netko kasnije bude raspitivao, bit će bolje ako svi jednostavno budu rekli da znaju da sam u negdje u zgradi, ali kako ne znaju točno gdje.

– Dosta ste se potrudili oko planiranja, zar ne, gospodine Redfield?

– Ubijao sam, – reče Redfield jednostavno.

– Svjesni ste da ste ubijali?

– Naravno da sam svjestan!

– Nastavite. Što ste napravili kad ste izašli iz ureda?

– Uzeo sam taksu i otišao do svog stana. Po pušku.

– Tamo ste je obično držali?

– Da. U ormaru. Tamo gdje ju je vaš čovjek pronašao.

– Vaša žena ju nije nikad nije vidjela

– Jednom.

– Nije vas pitala što će vam puška?

– Nije znala da se radi o pušci.

– Kako to mislite?

– Bila je u koferu. Rekao sam joj da je to štap za pecanje.

– I ona vam je povjerovala!

– Mislim da nije nikad vidjela pušku niti štap za pecanje. Puška je bila u koferu. Nije nikako mogla saznati što je unutra.

– Nastavite. Otišli ste po pušku.

– Da. Uzeo sam taksu. Bio sam kod kuće za dvadeset minuta, a za još deset sam stigao preko puta, i čekao u parku. Cohen je izišao u četiri sata i ubio sam ga.

– A onda?

– Otrčao sam na jug kroz park, i uzeo taksu na drugom kraju.

– Odnijeli ste pušku s vama u ured?

- Ne. Ostavio sam je u garderobi na Centralnoj Stanici.
 - I ponovno je pokupili sinoć na putu kući?
 - Da. Jer sam planirao ubiti Margaret prošle noći, shvaćate. Ali kiša. Promašio sam zbog kiše.
 - Gdje ste nabavili pušku, gospodine Redfield?
 - Kupio sam je.
 - Kada?
 - Onog dana kad sam odlučio da ću ih sve ubiti.
 - A prigušivač?
 - Napravio sam ga od komada bakrene cijevi. Bojao sam se da će oštetiti cijev puške nakon prvog pucnja, ali nije. Valjda sam imao sreće. Zar prigušivači ne bi trebali oštećivati oružje?
 - Gospodine Redfield, ubili ste osmero ljudi. Je li vam to jasno?
 - Da, jasno mi je.
 - Zašto niste usvojili dijete, gospodine Redfield? Mogli ste to napraviti, znate. Isplanirali ste sva ova ubojstva, ali uz sve to planiranje niste mogli isplanirati put do agencije za usvajanje! Zašto, k vragu...?
 - Nije mi to nikad palo na pamet, – reče Redfield.
- Nakon što je priznanje bilo otipkano i potpisano, nakon što su Redfielda odveli dolje u ćeliju iz koje će ujutro biti prebačen u centar, Carella podigne slušalicu i nazove Thomasa Di Pasqualea da mu kaže kako može prestati brinuti.
- Hvala, – reče Di Pasquale. – Koliko je, do vraga, sati?
 - Pet ujutro, – reče Carella.
 - Zar vi nikad ne spavate? – reče Di Pasquale i poklopi.
- Carella se nasmiješio i vratio slušalicu na njezino mjesto. Helen Vale nazvao je tek puno kasnije, u toku dana. Kad joj je priopćio dobre vijesti, rekla je: – Oh, to je prekrasno. Sad mogu otputovati, a da više ne moram brinuti o tome.
- Otputovati, gospođo Vale?
 - Na ljetni odmor. Sezona počinje slijedeći mjesec, znate?
 - Točno, – reče Carella. – Kako sam to mogao zaboraviti?
 - Htjela bih vam još jednom zahvaliti, – reče Helen.
 - Na čemu, gospođo Vale?
 - Za vašeg pozornika, – odgovorila je. – Stvarno sam uživala s njim.

Cynthia Forrest došla je u policijsku postaju toga popodneva da pokupi materijale koje je ostavila, stare izreske iz novina, izvještaje s ocjenama, kazališni program. Bert Kling sreo ju je u hodniku dok je odlazila.

– Gospođice Forrest, – rekao je, – želio bih vam se ispričati za moje...

– Crkni! – rekla je i otišla niz stepenice dolje na ulicu.

Tri detektiva bila su sami u detektivskom uredu. Svibanj je bio pri kraju, dugo ljeto bilo je pred njima. Vani na ulici, mogao se čuti zvuk jurećega grada, grada od deset milijuna ljudi.

– Stalno razmišljam o onom što si mi rekao, – reče Meyer iznenada.

– O čemu, Meyer?

– Kad smo napuštali Ettermanov ured, onaj Nijemac, onaj čiji je sin oboren iznad Schweinfurta.

– Da, što s tim?

– Rekao si 'Ne možeš mrziti ljude ovdje i sada, zbog nečega što su drugi ljudi u neko drugo vrijeme napravili'.

– Mmmm, – reče Carella.

– Redfield ih je mrzio ovdje i sada, – odvrati Meyer.

Zazvonio je telefon.

– Idemo dalje, reče Kling i podigne slušalicu.

KRAJ

WERTAS & ŽELEZNI

www.CroWarez.org

www.BosnaUnited.net

Table of Contents

Ed McBain - DESET PLUS JEDAN

PRVO POGLAVLJE

DRUGO POGLAVLJE

TREĆE POGLAVLJE

ČETVRTO POGLAVLJE

PETO POGLAVLJE

ŠESTO POGLAVLJE

SEDMO POGLAVLJE

OSMO POGLAVLJE

DEVETO POGLAVLJE

DESETO POGLAVLJE

JEDANAESTO POGLAVLJE

DVANAESTO POGLAVLJE

TRINAESTO POGLAVLJE

ČETRINAESTO POGLAVLJE

PETNAESTO POGLAVLJE

ŠESNAESTO POGLAVLJE

SEDAMNAESTO POGLAVLJE

OSAMNAESTO POGLAVLJE

KRAJ